tevhid

Safer 1445

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZUMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | EYLÜL '23 | YIL: 12 | SAYI: 128 | FİYATI: 40₺ | ISSN: 2148-4635

MÜSTEKBİRLER KARŞISINDA ASİL DURUŞ: MÜDAHANE YAPMAMAK!

HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL' 04

Enes YELGÜN — İfk Hadisesi

Talha AKMAN — Gerçek Başarı: İman

Enes DOĞAN — Sahabenin Farklı Sayıda Hadis Rivayet Etme Nedenleri

Emre ACAR — İnsanların En Tehlikelileri İkiyüzlü Olanlardır

Ömer AKDUMAN — Kısas Yaşatır

Salim KANDEMİR — Kârlı Ticaret Sahibi: Suheyb ibni Sinân Er-Rûmî

Kerem ÇAĞLAR — Sağlıklı Bir Toplumun Teminatı: Evlilik/Nikâh Akdi

Zeynep BAYANCUK — Öteki Oda

Dr. Gözde TERCUMAN — Salgın Hastalıklar Tarihi: Kızamık

Psk. Şükriye ÖZTÜRK — Yaşamı Üstlenebilmek: Sorumluluk

Psk. Dan. Melek ŞEREF — Gençlerle Muamele

Efe ÇAĞLAYAN — Çocuklarımız İçin 150 İsim Önerisi

Bedirhan EREN — Mişko

Bahri TUNÇBİLEK — Bir Garip Dünya

Osman SADIKOĞLU — Hezkirin û Girêdayîtîya Rasûlullah de Mînakên Herî Xweşik

İslam Hayatın Her Alanına Nizam Veren Bir Dindir.

Öze dönüş gayesiyle neşrettiğimiz
Sünnet İlmihâli'mizin
Cenaiz, Zekât, Oruç ve **Hac** bablarını
içeren yeni cildi

ÇIKTI!

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisi olarak 128. sayımızı sizlere takdim ediyoruz.

Halis Bayancuk Hoca'mız, bu sayımızda Kur'ân fehvalarından biri olan "müdahane"yi seçiyor ve tüm yönleriyle mercek altına alıyor. İslam dininde selamet üzere kalabilmek için şirk ehlinin tuzaklarını bilmenin ve Allah'ın (cc), Kitab'ında bizlere yol gösterdiği şekilde tuzakları defetmenin lüzumuna dikkat çekiyor.

Enes Yelgün, İslam tarihinde acı bir tecrübe olan İfk Hadisesi'ni aktarmaya devam ediyor, fitne ânlarında hangi muamelenin hakka isabet ettiğini Allah Resûlü (sav) örnekliğinde tahlil ediyor.

Talha Akman, "Şüphesiz ki müminler kurtuluşa ermiştir." ayetinin iman edenlere müjde olmasının yanı sıra iman ilkesi ve bu müjdeye nail olmak için nelere sahip olmamız gerektiği üzerinde duruyor.

Enes Doğan, Allah Resûlü'nün (sav) sünnetinin koruyucusu olan sahabilerin rivayet sayılarının farklı olma sebeplerini inceliyor.

Emre Acar, ikiyüzlülük üzerine mülahazalarda bulunduğu yazısında bu ahlakın toplumumuza etkisinin ve İslam nezdindeki yerinin altını çiziyor.

Ömer Akduman, İslam şeriatındaki kısas hükmünü anlatıyor, kısas ile hayat arasındaki ilişkiyi izah ediyor.

Salim Kandemir, seçkin sahabilerimizin hayatlarını perde perde sunduğu yazı silsilesinde bu ay, Allah Resûlü'nün (sav) Rumların öncüsü övgüsüne mazhar olan ve kârlı ticaretiyle nam kazanan Suheyb ibni Sinân Er-Rûmî'yi (ra) konuk ediyor.

Kerem Çağlar, aile mefhumu özelindeki yazı dizisinin ikinci bölümünde ailenin temeli olan nikâh akdini taharri ediyor.

Zeynep Bayancuk, belki de en çok yaşadığımız asırda etkisini gördüğümüz bir düşünce şeklini ele alıyor ve her okurumuzu kendi heybesini yoklamaya çağırıyor.

Dr. Gözde Tercuman, salgın hastalıklar hakkında yeni bir yazı sersisine başlıyor ve bu ilk yazısında kızamık hastalığını araştırıyor.

Psk. Şükriye Öztürk, bu sayımızda sorumluluk kavramını değerlendirirken sorumlulukta ifrat ve tefrit ile sorumluluk nasıl gelişir başlıklarına da yer veriyor.

Psk. Dan. Melek Şeref, ebeveynleri gençlik zamanlarına götürdüğü bir yolculuğa çıkarıyor ve okları kendimize çevirmemizi tavsiye ediyor.

Efe Çağlayan, çocuklarımıza isim vermek ve bunun İslam'daki yerine dair notlarını bizlerle paylaşıyor, yazısının sonunda anne baba adayları için bir hediye bırakıyor.

Bedirhan Eren, zindan imtihanını konu edindiği bir hikâye kaleme alıyor.

Bahri Tunçbilek, El-Melik ve El-Kuddûs olan Allah'ın (cc) bizlere bahşettiği ve yaşamamız için seçtiği gezegenimizle ilgili tefekkür ve tedebbürümüzü arttıracak bilgiler veriyor.

Osman Sadıkoğlu, Muhammedun Resûlullah şiarını açıklamaya devam ettiği yazısında Allah Resûlü'nün (sav) sevgi ve bağlılığının en güzel örnekleri ile Allah (cc) sevgisinin ölçüsünün Allah Resûlü'ne (sav) güvenmek olduğu konularını işliyor.

Bu ayki kitap köşemizde Uğur Pekcan'ın Kur'ân ve Sünnete Göre Yüz Örtme kitabıyla karşınıza çıkıyor, bu hususta bütüncül bir yaklaşımla delil-şüphe-reddiye üçlemesini içeren eserin okurlarımıza faydalı olmasını umuyoruz.

El-Cabbâr ve El-Muheymin olan Rabbimizden üzerimizdeki nimetlerini korumasını niyaz ediyor, 128. sayımızı istifadenize sunuyoruz.

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
İmak Ofset, 71320
Akçaburgaz Mah. 137. Sok. No. 12
Esenyurt/İSTANBUL 0 212 656 49 97

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Fırat Mah. 500. Sok. Taşkıran 2 Sitesi D Blok Altı 21070 Kayapınar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA 0 543 225 50 46

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Fırat Mah. 500. Sok. Taşkıran 2 Sitesi D Blok Altı 21070 Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 06794 Etimesgut/ANKARA

Eylül 2023 | Safer 1445
Yıl: 12 | Sayı: 128 | Fiyat: 40₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

04 MÜSTEKBİRLER KARŞISINDA ASİL DURUŞ: MÜDAHANE YAPMAMAK!
Halis BAYANCUK

11 İFK HADİSESİ
Enes YELGÜN

14 GERÇEK BAŞARI: İMAN
Talha AKMAN

16 SAHABENİN FARKLI SAYIDA HADİS RİVAYET ETME NEDENLERİ
Enes DOĞAN

18 İNSANLARIN EN TEHLİKELİLERİ İKİYÜZLÜ OLANLARDIR
Emre ACAR

20 KISAS YAŞATIR
Ömer AKDUMAN

23 KÂRLI TİCARET SAHİBİ: SUHEYB İBNİ SİNÂN ER-RÛMÎ
Salim KANDEMİR

27 SAĞLIKLI BİR TOPLUMUN TEMİNATI: EVLİLİK/NİKÂH AKDİ
Kerem ÇAĞLAR

30 ÖTEKİ ODA
Zeynep BAYANCUK

33 SALGIN HASTALIKLAR TARİHİ: KIZAMIK
Dr. Gözde TERCUMAN

36 YAŞAMI ÜSTLENEBİLMEK: SORUMLULUK
Psk. Şükriye ÖZTÜRK

39 GENÇLERLE MUAMELE
Psk. Dan. Melek ŞEREF

42 ÇOCUKLARIMIZ İÇİN 150 İSİM ÖNERİSİ
Efe ÇAĞLAYAN

48 MİŞKO
Bedirhan EREN

52 BİR GARİP DÜNYA
Bahri TUNÇBİLEK

56 HEZKİRİN Û GİRÊDAYÎTÎYA RASÛLULLAH DE MÎNAKÊN HERÎ XWEŞİK
Osman SADIKOĞLU

59 KUR'ÂN VE SÜNNETE GÖRE YÜZ ÖRTME

Halis BAYANCUK HOCA

MÜSTEKBİRLER KARŞISINDA ASİL DURUŞ: MÜDAHANE YAPMAMAK!

Kur'ân apaçık, sınırları keskin, tüm muhataplarını eşitleyen Allah sözüdür. Şirk toplumları ise kapalı, sınırları bulanık, belli zümrelere ayrıcalık tanıyan bir yasa/şeriat isterler. Zira bir zümrenin diğer zümreleri sömürmesi için, yani şirk düzeni için böyle bir metne ihtiyaçları vardır. Örneğin olağanüstü hâl ilan edip Kur'ân'ı askıya alamazsınız. Oysa modern siyaset bilimcilere göre "egemen", "hukuku askıya alabilen kişi/kurum" olarak tarif edilir. Hukuk, insan hakları, eşitlik gibi kavramların bunca revaçta olduğu modern cahiliyelerde dahi OHAL diye bir uygulama vardır. Hukukun topluma bol geldiğini düşündüklerinde OHAL ilan edebilir, helvadan yaptıkları putu acıkınca yiyebilirler. İşte bu nedenle geleneksel ve modern cahiliyenin Kur'ân ile başı hoş değildir.

Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Bu ay Kur'ân'ın ilk kavramlarından biri olan "müdahane" kavramını ele alacak, Kalem Suresi'nin 9. ayetini merkeze alarak izah etmeye çalışacağız. Çaba bizden, başarı Allah'tandır (cc).

وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ

"Onlar, senin kendileriyle uyum içinde olup (sapkınlıklarına karşı yumuşamanı) istediler. (Buna karşılık) onlar da uyum gösterip (sana karşı yumuşayacaklardı)."[1]

Müdahane Kavramının Anlamı

Ayetin yasakladığı müdahane, "d-h-n" kökünden türeyen bir kelimedir. Kelimenin kök anlamı kolaylık, yumuşaklık ve azaltmadır. Müdahane; yapmacık davranmak, gösterişte bulunmaktır. "Bir kişiye müdahane ettim." demek, "İçimde olanın hilafını izhar ettim." demektir.[2] Kelimenin kökü olan duhn, aynı zamanda yağ anlamındadır. Müdahane de yağcılık, dalkavukluk, ciddiyetsizlik/lakaytlık gibi anlamlara gelir. Vâkıa Suresi'nin 81. ayetinde müşriklerin Kur'ân'a karşı tutumu "mudhinûn" kelimesiyle ifade edilmiştir. Yani Kur'ân'ı ciddiye almadıkları, onu önemsemedikleri ve bu sebeple de onu yalanladıkları ifade edilip bu tutumları kınanmıştır.[3] Müdahane, muhatabın hatrı için Hakk'ın hatrını çiğnemek, İslami ilkeleri eğip bükmektir. Merkezde hakkın değil, muhatabın hevasının olması ve muhatabın hevasına uygun şekilde hakkı çarpıtmaktır.[4] Özetle müdahane, kâfirlerin gönlünü hoş tutmak adına İslam'ın itikadi, amelî, ahlaki veya siyasi ahkâmını eğip bükmek; onlarla ortak ve uyum içinde yaşayabilmek için hakkı gizlemek; onlardan emin olmak için onlara yağ çekmek ve onların istekleri doğrultusunda taviz vermektir.

Okuduğumuz ayette Yüce Allah, kesin bir dille müdaheneyi yasaklıyor. Resûl'ünden (sav) kâfirlerin müdahane talebine itaat etmemesini istiyor. Ayette dikkatimizi çeken

1. 68/Kalem, 9
2. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 2/308, d-h-n maddesi
3. bk. El-Mufredât, s. 320-321, d-h-n maddesi
4. bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Mevdûî, 30/170 vd.

bir diğer husus, müdahane/uyum/taviz talebine karşılık verildiğinde onların da bu tavize karşılık taviz vereceğinin ve Nebi'ye (sav) karşı yumuşayacaklarının belirtilmesidir. Ancak bu kesin bilgiye rağmen Allah (cc) müdahaneyi yasaklıyor. Demek ki Yüce Allah'ın gözettiği maslahatlar arasında kâfirleri yumuşatmak, onlara taviz vererek onlardan taviz koparmak yoktur. Bu hakikat anlaşılmadığı için çoğu insan/yapı şer'i maslahat veya mekâsid-i şer'iyye adı altında kâfirlere taviz verebiliyor, onları yumuşatmak gayesiyle yumuşayabiliyor. Oysa Allah (cc) daha vahyin ilk ayetlerinde böylesi bir maslahatın veya maksadın kendi katında geçerli olmadığını haber veriyor.

Dikkatimizi çeken bir diğer husus; müdahanenin yasaklandığı kişilerin Mekke yöneticileri, güç sahipleri, müstekbir tağutlar olmasıdır. Zira bu ayetler indiğinde Nebi'nin muhatabı, Nebi'ye türlü teklifler getirerek onu davetinden vazgeçirmek isteyen Mekke aristokrasisidir. Zaten ayetin yer aldığı pasaj dikkatle okunduğunda ayetin Nebi (sav) ile Mekke siyasi otoritesi arasındaki ilişkileri düzenleyen bir ayet olduğu görülecektir.

"(Öyleyse) yalanlayanlara itaat etme. Onlar, senin kendileriyle uyum içinde olup (sapkınlıklarına karşı yumuşamanı) istediler. (Buna karşılık) onlar da uyum gösterip (sana karşı yumuşayacaklardı). Çokça yemin eden değersiz kimseye itaat etme. Sürekli ayıplayıp (gıybet yapan) ve (insanların) sözlerini taşıyan. Hayra engel olan, haddi aşan, çok günah işleyen. Kaba-saba/zorba sonra da nesebi belli olmayan. Mal ve çocuk sahibi olmuş diye. Ona ayetlerimiz okunduğu zaman, 'evvelkilerin masalları' diyen. Onu burnundan damgalayacağız." [5]

Kâfirlerin Müdahane Girişimleri

Yukarıda okuduğumuz ayetin Kur'ân'ın nüzul sürecinde somut ve pratik bir karşılığı vardı. Mekke aristokratları ara ara Allah Resûlü'ne (sav) bazı tekliflerle geliyor, ondan "birlikte, uyum içinde, çoğulcu bir toplum olarak" yaşamak için bazı tavizler istiyorlardı. Kur'ân onların bu tekliflerinin tümüne müdahane diyor ve müdahane taleplerine itaati yasaklıyordu. Bu genel yasağa ek olarak her müdahane talebine, yani yeni teklife karşı özel ayetler iniyor; Allah Resûlü'ne ve müminlere yol gösteriyordu. Şimdi, ilgili ayetler ve rivayetlerin yardımıyla bu tekliflere ve tekliflerin günümüzdeki karşılıklarına ışık tutmaya çalışacağız. Çaba bizden, başarı Allah'tandır (cc).

a. Kur'ân'ı Değiştirme Talebi

"Onlara apaçık ayetlerimiz okunduğunda, bizimle karşılaşmayı ummayanlar: 'Bundan başka bir Kur'ân getir ya da onu değiştir.' derler. De ki: 'Onu keyfî olarak değiştirmem olacak şey değildir. Ben, ancak bana vahyedilene uyarım. Şüphesiz ki ben, Rabbime isyan ettiğim takdirde büyük günün azabından korkarım.' " [6]

Kur'ân apaçık, sınırları keskin, tüm muhataplarını eşitleyen Allah sözüdür. Şirk toplumları ise kapalı, sınırları bulanık, belli zümrelere ayrıcalık tanıyan bir yasa/şeriat isterler. Zira bir zümrenin diğer zümreleri sömürmesi için, yani şirk düzeni için böyle bir metne ihtiyaçları vardır. Örneğin olağanüstü hâl ilan edip Kur'ân'ı askıya alamazsınız. Oysa modern siyaset bilimcilere göre "egemen", "hukuku askıya alabilen kişi/kurum" olarak tarif edilir. Hukuk, insan hakları, eşitlik gibi kavramların bunca revaçta olduğu modern cahiliyelerde dahi OHAL diye bir uygulama vardır. Hukukun topluma bol geldiğini düşündüklerinde OHAL ilan edebilir, helvadan yaptıkları putu acıkınca yiyebilirler. İşte bu nedenle geleneksel ve modern cahiliyenin Kur'ân ile başı hoş değildir. Yine Kur'ân'ın bize anlattığı kadarıyla şirk toplumu zan ve heva toplumudur. Bilgide kesinlik, arzularda sınır istemezler. Her şeye "mümkün" diyen bir bilgi sistemi ve tüm arzulara "Bırakınız yapsınlar." diyen bir kültür isterler:

"Onlar, yalnızca zanna ve nefislerinin arzusuna uyarlar. Oysa andolsun ki onlara, Rablerinden hidayet gelmiştir." [7]

"Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur. Sadece zanna uyarlar. Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz." [8]

Kur'ân; bilgiye kesinlik ve arzulara sınır koyan, özgürlüğün Allah'a (cc) kulluk olduğunu söyleyen hüküm ve hikmetler kitabıdır. Bu nedenle Kur'ân gibi bir kitap şirk toplumuna ağır gelir.

Günümüzde de İslam toplumu benzer taleplerle karşılaşıyor, birileri dolaylı veya direkt olarak Kur'ân'ın değiştirilmesini arzuluyor. Örneğin eski cumhurbaşkanlarından biri Kur'ân'daki hüküm ayetlerinin uygulanamayacağını, o hükümlerin modern yasalarla değişmesi gerektiğini söyleyebiliyor. Liberaller, cihad ayetlerinin çıkarılmasını veya değiştirilmesini istiyor. ABD ve AB, Ehl-i Kitap ile ilgili ayetlerin çıkarılmasını veya değiştirilmesini istiyor. Tarihselciler tüm hükümlerin bugüne göre güncellenmesini/değiştirilmesini istiyor. [9] Feministler ve kadın hakları(!) aktivistleri miras, tesettür ve aile hukukuna dair ayetlerin yok sayılmasını veya modern yorumlarla tahrif edilmesini dayatıyor. Müdahaneyi ahlak edinmiş olanlar davetin dilinin değiştirilmesini, mümkünse müşrikleri aşağılayan ayetlerin okunmamasını veya kimseye müşrik demeyerek orta bir yolun bulunmasını talep ediyor. Yani Kur'ân'ın farklı bir Kur'ân'la yer değiştirmesi veya bazı hükümlerinin değiştirilmesi talebi bugün de devam ediyor. Müslimlerin de bu tutum karşısında tüm bu taleplere Kur'ân'ın öğrettiği cevabı vermeleri, müdahane talebini kesin bir dille reddetmeleri gerekiyor:

"De ki: 'Onu keyfî olarak değiştirmem olacak şey değildir. Ben, ancak bana vahyedilene uyarım. Şüphesiz ki ben,

5. 68/Kalem, 8-16
6. 10/Yûnus, 15
7. bk. 53/Necm, 23
8. 53/Necm, 28
9. Tarihselcilerin talepleri ve eleştirisi için bk. Tevhid Dergisi, S 81, s. 5

Tağuti sistem bir davetçiyi ekranların/minberlerin/mitinglerin başköşesine oturtuyor, ötekini zindan zindan gezdiriyorsa şu örtülü teklifi yapıyordur: Şu davet dilini kullanırsanız yeriniz ekran, şu davet dilini kullanırsanız yeriniz zindan!

Rabbime isyan ettiğim takdirde büyük günün azabından korkarım.' De ki: 'Şayet Allah dileseydi, onu size okumazdım. Ve (Allah) size onu bildirmezdi. O (Kur'ân inmeden) önce de bir ömür aranızda yaşadım. Akletmez misiniz?' Allah'a yalan uydurarak iftira eden veya O'nun ayetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Şüphesiz ki, suçlu günahkârlar kurtuluşa ermezler."[10]

b. Tevhid İnancının Yumuşatılmasına Dair Talepler

"Neredeyse sana vahyettiğimizden başkasını, bize karşı uydurasın diye seni fitneye düşüreceklerdi. (İstediklerini verdiğin takdirde) o zaman seni dost edinirlerdi. Şayet (ayağını) sabit kılmasaydık, neredeyse onlara az bir şey meyledecektin. O zaman biz sana, hayatın da ölümün de katmerli azabını tattırırdık. Sonra bize karşı kendine bir yardımcı da bulamazdın."[11]

Abdullah ibni Abbâs'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Sakîf heyeti Nebi'ye (sav) geldi ve 'Üç hususta bize itaat etmen karşılığında sana itaat ederiz.' dediler.

Nebi (sav), 'Nedir onlar?' diye sorunca, '(Namazda) eğilmememiz, putlarımızı kendi ellerimizle kırmamamız ve ibadet etmeksizin Lât hakkında bize bir sene mühlet tanıman.' şeklinde cevap verdiler.

Bunun üzerine Nebi (sav) şöyle buyurdu: 'İçinde rükû ve secde olmayan bir dinde hayır yoktur. Putlarınızı kendi ellerinizle kırmanıza gelince bu sizin işinizdir. Lât ve Uzzâ tağutlarına gelince ben onlar için size mühlet verecek değilim.'

Bunun üzerine dediler ki: 'Ey Allahın Resûlü! Arapların 'başkasına vermediğin bir şeyi bize verdiğini' duymaları hoşumuza gider. Eğer Arapların, 'Bize vermediğini onlara verdin!' demesinden korktuysan da dersin ki: 'Bunu bana Allah emretti.'

Allah Resûlü (sav) bir müddet sustu. Gelen kavim de onun susmasından dolayı istediklerini onlara vereceğini ümit ettiler. Allah (cc) bu ayeti indirdi."[12]

Saîd ibni Cubeyr (rh) şöyle demiştir:

"Nebi (sav) Haceru'l Esved'i selamlıyordu. Müşrikler, 'İlahlarımıza uğramadığın müddetçe Haceru'l Esved'i selamlamana izin vermeyeceğiz.' dediler.

Allah Resûlü (sav) (kendi kendine) 'Allah benim bunun tam aksine düşündüğümü biliyor sonuçta, böyle yapsam benim üzerime sorumluluk olur mu?' dedi.

Bunun üzerine Allah (cc) şu ayetleri indirdi: 'Neredeyse sana vahyettiğimizden başkasını, bize karşı uydurasın diye seni fitneye düşüreceklerdi. (İstediklerini verdiğin takdirde) o zaman seni dost edinirlerdi. Şayet (ayağını) sabit kılmasaydık, neredeyse onlara az bir şey meyledecektin. O zaman biz sana, hayatın da ölümün de katmerli azabını tattırırdık. Sonra bize karşı kendine bir yardımcı da bulamazdın.'[13] "[14]

"De ki: 'Ey Kâfirler! Ben, sizin ibadet ettiklerinize ibadet etmem. Siz de benim ibadet ettiğime ibadet edecek değilsiniz. Ben de sizin ibadet ettiklerinize ibadet edecek değilim. Siz de benim ibadet ettiğime ibadet edecek değilsiniz. Sizin dininiz size, benim dinim bana.' "[15]

Abdullah ibni Abbâs'tan (ra) -İkrime yoluyla- şöyle rivayet edilmiştir:

"Kureyş Kabilesi Allah Resûlü'nü (sav) şunlara davet etti: 'Ona mal verip Mekke'nin en zengin kişisi yapmak ve kadınlardan istediğiyle evlendirmek. Akabinde, 'Bunlar senin için, ey Muhammed! Sen de ilahlarımıza sövmeyi bırak, onlara kötü sözler söyleme. Yok eğer bunları yapmayacaksan sana tek bir seçenek sunacağız.' dediler.

Nebi (sav), 'Nedir o?' diye sorunca şöyle cevap verdiler: 'Bir yıl sen bizim ilahlarımıza ibadet edersin, bir yıl da biz senin ilahına ibadet ederiz.'

Bunun üzerine Nebi (sav), 'Rabbimden ne geleceğini bekleyeceğim.' dedi. Sonra Allah (cc) Kâfirûn Suresi'ni ve Zumer Suresi'nden şu ayetleri indirdi: 'De ki: 'Ey cahiller! Bana, Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi emrediyorsunuz?' Andolsun ki sana ve senden önceki (resûllere): 'Şayet şirk koşarsan bütün amellerin boşa gider ve mutlaka hüsrana uğrayanlardan olursun.' diye vahyedildi. Bilakis, yalnızca Allah'a ibadet et ve şükredenlerden ol.'[16] "[17]

Saîd ibni Mînâ'dan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Velîd ibni Muğîre, Âs ibni Vâil, Esved ibni Abdulmuttalib ve Umeyye ibni Halef Allah Resûlü (sav) ile karşılaştılar ve şöyle dediler: 'Ey Muhammed! Haydi gel sen bizim ibadet ettiklerimize ibadet et, biz de senin ibadet ettiğine ibadet edelim. Sen ve biz tüm bu işlerimizde ortaklaşalım. Bizim üzerinde olduğumuz şey senin üzerinde olduğundan daha hayırlıysa sen ondan fayda elde etmiş olursun, senin üzerinde bulunduğun şey bizim üzerimizde bulunduğumuz şeyden daha hayırlıysa biz de ondan fayda elde etmiş oluruz.'

10. bk. 10/Yûnus, 15-17
11. 17/İsrâ, 73-75
12. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 13/269-270, 43639 No.lu rivayet
13. 17/İsrâ, 73-75
14. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 13/270, 43640 No.lu rivayet
15. 109/Kâfirûn, 1-6
16. 39/Zumer, 64-66
17. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 23/640, 85343, No.lu rivayet

Bunun üzerine Allah (cc) Kâfirûn Suresi'ni başından sonuna kadar indirdi."[18]

Müşrikler zaman zaman Allah Resûlü'nden (sav), okuduğumuz taleplerde bulunur ve karşılıklı taviz teklif ederlerdi. Buna göre Allah Resûlü (sav) onların (sahte) ilahlarına dokunarak veya bir müddet o ilahlara tapınarak veya bir süre o ilahların meşru olduğuna inanarak taviz verecekti. Onlar da Allah Resûlü (sav) ile beraber ibadet edecek, onun davetine müdahale etmeyecek ve uyum içinde yaşayacaklardı. Günümüzde bu teklifler aynı mantıkla, ancak farklı suretlerde tekrar ediyor. Şirk ehlinin Allah'a (cc) şirk koştukları, putları tazim ettikleri ve kendi inanç esaslarını yücelttikleri törenleri var. İslam'a mensup olanların da bu törenlere katılmalarını, onların inanç esaslarını yüceltmelerini istiyorlar. Örneğin; dünyanın pek çok yerinde çocuklara şirk içerikli marşlar ezberlettirilir, çocuklar putlar önünde saygı duruşunda bekletilir, batıl inançları yüceltmeleri istenir... İslam'a mensup toplumların bu törenlere katılmalarını dayatır, bazen de teklif ederler. Yine ulusal bayramların çoğunda İslam'ın şirk kabul ettiği değerler yüceltilir ve putlara saygı duruşunda bulunulur. İslam'a mensup toplumların bu bayramlara katılması, ülkeye aidiyetlerini ispatlamaları istenir, dahası dayatılır. Yine dünyanın birçok yerinde siyasete dâhil olmak isteyenlerin kurucu değerleri yüceltmeleri, şirk törenlerine katılmaları ve sisteme olan bağlılıklarını yeminle pekiştirmeleri talep edilir. Tüm bunlardan daha tehlikeli olarak bu taleplerin meşru olduğuna ve İslam'a zıt bir yönünün bulunmadığına dair fetva vermeleri istenir. Yani İsrâ Suresi'nin 73 ila 75. ayetlerinde okuduğumuz şekilde "Allah'a iftira etmeleri" arzu edilir...

c. Davet Dilinin Değiştirilmesine Dair Talepler

"Onlara içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaşırdılar ve kâfirler dediler ki: 'Şüphesiz ki bu, bir büyücüdür, bir yalancıdır. İlahları tek bir ilah mı yaptı? Gerçekten bu çok ilginç/şaşılacak bir şeydir.' İleri gelenler harekete geçti ve: 'Yürüyün, ilahlarınıza sahip çıkın (onlara bağlılıkta direnç gösterin). Şüphesiz ki bu, (sizden) istenen bir şeydir.' (dediler.) 'Biz bunu başka bir dinde işitmedik. O (tevhid) yalnızca bir uydurmadır.' "[19]

"Senden önce de ne zaman bir beldede bir uyarıcı gönderecek olsak, mutlaka oranın refah içinde yaşayan şımarıkları dediler ki: 'Şüphesiz ki biz, babalarımızı bir din üzere bulduk ve biz onların eserlerine/izlerine uymuş kimseleriz.' (Peygamber) dedi ki: 'Babalarınızı üzerinde bulduğunuzdan daha hayırlı olanını size getirmiş olsam da mı?' Dediler ki: 'Şüphesiz ki biz, sizin kendisiyle gönderildiğiniz şeyi inkâr edenleriz.' "[20]

İslam davetinin önceliği yalnızca Allah'a kulluk (tevhid) ve Allah'a (cc) yalnızca O'nun gösterdiği şekilde (sünnet) ibadet etmektir. Birinci ilke şirki, ikinci ilke atalar yolunu (gelenek) nefyeder. Müşrikler ise Allah (cc) ile birlikte aracı varlıklara kulluk eder, bunu da atalarından gördükleri şekilde yaparlar. Hâliyle biz müminler için tevhid ve sünnet ne kadar değerliyse onlar için de şirk ve atalar yolu o kadar değerlidir. İslam davetinin şirke, şirk koşulan ilahlara ve şirkin kaynağı olan atalar yoluna dair eleştirel/suçlayıcı dili onlara ağır gelir, kendilerini hakarete uğramış sayarlar. Aslında nebiler ve onların vârisleri hakaret etmez, yalnızca hakkı ortaya koyarlar. Ancak müşrikler haktan rahatsız olur, hak beyanını hakaret kabul ederler. Nebilere ve onların vârislerine davet dilini değiştirmelerini, yumuşamalarını teklif ederler:

"Kureyş ileri gelenlerinden bir grup Ebû Tâlib'e geldi ve ona şöyle dedi: 'Ya Ebâ Tâlib! Kardeşinin oğlu ilahlarımıza sövüyor, dinimizi ayıplıyor, babalarımızı sapkınlık içinde bulduğunu söylüyor. Ya ona mani ol ya da bizi onunla baş başa bırak. Çünkü sen de bizim gibi ona muhalifsin.'

Ebû Tâlib tatlı sözler söyleyerek onları güzel bir şekilde geri gönderdi. Resûlullah da (sav) emrolunduğu şekilde Allah'ın dinini tebliğe devam etti."[21]

"Kureyş'in ileri gelenleri Ebû Tâlib'e gelip dediler ki: 'Ya Ebâ Tâlib! Senin yaşınla, şerefinle aramızda bir yerin var. Biz senden kardeşinin oğluna mani olmanı istedik, ona mani olmadın. Vallahi artık biz, dedelerimize hakaret edilmesine, huzurumuzun bozulmasına, ilahlarımızın ayıplanmasına sabredemez olduk. Ya ona engel olursun ya da biz onunla seni bir tutarız. Sonunda da iki gruptan biri helak olur gider.'

Bu şiddetli tehdit ve uyarı Ebû Tâlib'e ağır geldi. Resûlullah'a (sav) haber gönderip çağırttı ve ona şöyle dedi:

'Ey kardeşimin oğlu! Kavmin bana geldi ve şöyle şöyle söylediler. Bana ve kendine acı! Bana taşıyamayacağım bir yük yükleme.'

Bunun üzerine Efendimiz (sav) amcasının kendisini terk edeceğini, artık yardım etmeyeceğini zannederek ona şöyle cevap verdi:

'Ey amcacığım! Güneş'i sağ elime, Ay'ı sol elime verip bu davayı terk etmemi isteseler, Allah'a yemin ederim ki Allah bana zafer verinceye yahut helak oluncaya kadar ben bu davayı terk etmem.' "[22]

Görüldüğü gibi müşrikler Allah Resûlü'nün dinini bırakmasını istemiyorlar, hatta dinine davet etmesine de karşı çıkmıyorlar. Rahatsız oldukları husus davetin dili! Atalarına hakaret(!) edilmesinden, ilahlarının ayıplanmasından ve davetin hak ile batılı ayıran dilinden rahatsız oluyorlar. Yani birlik ve beraberliklerinin zedelenmesinden, toplumun inanç temelinde ayrışmasından rahatsız oluyorlar. Şunu diyorlar dolaylı olarak: Neye inanıyorsan inan, neye davet ediyorsan davet et; ancak başkalarının inancını eleştirme! "Şu şirktir, şu batıldır; şu

18. age. 23/641, 85346 No.lu rivayet
19. 38/Sâd, 4-7
20. 43/Zuhruf, 23-24
21. Peygamber Efendimizin Hayatı ve Daveti, Safiyurrahman Mübarek Furi, Risale Yayınları, s. 85
22. age. s. 102-103

taptıklarınız işitmez, görmez, fayda ve zarar vermez!" deme. Yani hakkı anlatan, ama batıla dokunmayan; doğruları olan, lakin yanlışları olmayan; önerisi olan, fakat eleştirisi olmayan bir davet dili istiyorlar. Oysa davetin içeriği İlahi olduğu gibi davetin dili de İlahidir, zira dili belirleyen içeriktir. Allah (cc) putların fayda ve zarar vermediğini söylediği için[23] Allah Resûlü (sav) bu hakikati dillendirmiştir. Allah (cc) onların atalarının sapkın olduğunu söylediği için[24] Allah Resûlü atalarının sapkın olduğuna hükmetmiştir. Allah (cc) Müslim ile kâfiri ayırdığı için[25] ve hak ile batılın düşmanlığını ilan ettiği için[26] Allah Resûlü (sav) batıla karşı eleştirel bir dil kullanmış, hak ile batılın arasını ayırmıştır. Özetle davetin dilini belirleyen davetin içeriği, yani vahiydir.

Şirk ehli; Müslimlerden sevgi pıtırcıkları, diyalog havarileri, suya sabuna dokunmayan insanlar olmalarını isterler. Sevgi dilinden (hakikatte dininden) bahseder, uçakları üstümüze ölüm kusarken bizden Mevlânâ gibi olmamızı ister, utanmadan sıkılmadan Mevlânâ Yılı ilan ederler. Aslında bu örtülü bir tekliftir. Mazmunu şudur: Bizim tarafımızdan meşru kabul edilmek istiyorsanız Mevlânâ gibi bir diliniz olsun. Moğol işgali karşısında nasıl ki Mevlânâ, "Bu Allah'ın kaderidir, bize de razı olmak düşer." dediyse siz de bizim askerî, siyasi, ekonomik ve kültürel işgalimize aynı kaderci anlayışla yaklaşacak; bize ve sömürü/şirk düzenimize eleştiri yöneltmeyeceksiniz. Ya da şöyle düşünebilirsiniz: Tağuti sistem bir davetçiyi ekranların/minberlerin/mitinglerin başköşesine oturtuyor, ötekini zindan zindan gezdiriyorsa şu örtülü teklifi yapıyordur: Şu davet dilini kullanırsanız yeriniz ekran, şu davet dilini kullanırsanız yeriniz zindan!

d. Davete Gönül Verenlere Yönelik (Ötekileştirici) Talepler

"Rablerinin rızasını umarak gece gündüz O'na dua edenleri sakın kovma! Onların hesabından senin üzerine, senin hesabından da onların üzerine (onları kovmanı gerektirecek) bir sorumluluk yoktur. (Buna rağmen onları meclisinden kovarsan) zalimlerden olursun. 'Allah aramızdan bu (fakir ve köle) olanları mı lütfuna layık gördü?' desinler diye, biz onları birbiriyle imtihan ettik. Şükredenleri en iyi bilen Allah değil mi? Ayetlerimize inananlar sana geldiğinde de ki: 'Selam olsun size. Rabbiniz rahmeti kendi üzerine yazdı. (Şöyle ki:) Sizden her kim bilmeyerek bir kötülük yapar, sonra onun ardından tevbe eder ve (hatasını) düzeltirse, hiç şüphesiz O (Allah), (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr ve (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.' "[27]

Sa'd ibni Ebî Vakkâs'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Biz altı kişiyle beraber Allah Resûlü'nün (sav) yanındaydık. Müşrikler dediler ki: 'Şu adamları yanından kov. Tâ ki (bizlerle aynı mecliste bulunduklarından bizimle eşit olduklarını düşünmeye) cüret etmesinler.'

Resûlullah'ın (sav) gönlüne (bu isteğe karşılık vermeye yönelik) Allah'ın (cc) dilediği bir düşünce düştü. Allah (cc) bunun üzerine (uyarı mahiyetinde) bu ayetleri indirdi."[28] [29]

Şirk toplumu, dinin ve emeğin sömürüldüğü bir toplumdur. Bir tarafta sömüren ayrıcalıklı bir azınlık; diğer yanda sömürülen çoğunluk vardır. Sömürenler mutlak itaat ve bağlılık (yani kulluk) ister, sömürdükleri çoğunlukla aralarına kesin ve keskin sınırlar çizerler. Soy, statü, diploma, ekonomik seviye bu sınırlardan bazısıdır. Zihinlerde kesin ve keskin ayrımlar olduğu gibi gerçek hayatta da sınırlar nettir. Aynı mahallelerde yaşamaz, aynı okullarda okumaz, aynı kıyafetleri giymez, aynı meclislerde sosyalleşmez, aynı sofraya oturmazlar... İslam davetinin özü, tüm bu sınırları reddeder. Beş vakit namazda tüm Müslimleri Allah'ın huzurunda eşitler. Şeriat/Yasa karşısında tüm müminleri eşitler. Bilgi kaynaklarına ulaşma ve ilim meclislerinde bulunma konusunda tüm müminleri eşitler. Aynı sofrada tüm müminleri eşitler... Şirk toplumu da bu eşitlik düşüncesi ve pratiğinden rahatsız olur, kendilerine birtakım ayrıcalıklar verilmesini isterler. İslam'a girmek için kendilerine bazı ayrıcalıklar tanınmasını talep eder, bu içerikte tekliflerle Müslimlere gelirler. Allah (cc) İslam'ın özüne aykırı bu ve benzeri tekliflere tüm kapıları kapatmış, müminlerin birbirlerine kenetlenmelerini ve bu beraberlikte sabırlı olmalarını istemiştir:

"Sabah akşam Rablerinin rızasını umarak O'na dua edenlerle beraber sabret. Dünya hayatının süsünü isteyerek gözünü onlardan ayırma. (İlgin, alakan onlar üzerinde olsun.) Kalbini zikrimizden gafil bıraktığımız, hevasına uyan ve işleri hep aşırılık olan kimseye itaat etme."[30]

e. Davetçinin Şahsına Yönelik Talepler

"Hâ, Mîm. (Bu Kitap,) (özünde merhamet sahibi olan) Er-Rahmân, (rahmetini kullarına eriştiren) Er-Rahîm olan (Allah) tarafından indirilmiştir. (Bu,) bilen bir topluluk için Arapça okunan, ayetleri detaylı olarak açıklanmış bir Kitap'tır. Müjdeci ve uyarıcı olarak... Onların çoğu yüz çevirdi. Onlar dinlemezler. Dediler ki: 'Bizi davet ettiğin şeye karşı kalplerimiz bir örtü içindedir. Kulaklarımızda da bir ağırlık vardır. Bizimle senin aranda bir perde vardır. Sen (elinden geleni) yap, hiç şüphesiz, biz de (elimizden

23. "Allah'ı bırakıp da kendilerine dua ettiğiniz varlıklar, sizin gibi (Allah'a) kuldurlar. Şayet doğruysanız, çağırın da çağrınıza karşılık versinler. Onların kendisiyle yürüdükleri ayakları, tutacak elleri, görecek gözleri, işitecek kulakları mı var ki (çağrınıza icabet etsinler)? De ki: 'Bütün ortaklarınızı çağırın. Sonra elinizden gelen tuzağı kurun ve bana göz açtırmayın.' " (7/A'râf, 194-195)
24. "Gerçek şu ki; onlar babalarını sapıklar olarak buldular. Kendileri de, onların izleri peşinde koşuşturmaktalardır. Andolsun ki onlardan önce, evvelkilerin çoğu da sapmıştı." (37/Saffât, 69-71)
25. "İman edip salih amel işleyenleri, yeryüzünde bozgunculuk yapanlarla bir tutar mıyız hiç? Ya da muttakileri facirlerle bir tutar mıyız?" (38/Sâd, 28)
26. "Andolsun ki biz: 'Allah'a ibadet edin.' diye (davet etmesi için) Semud'a kardeşleri Salih'i yolladık. (Davet başladığı anda) birbirlerine hasım olan iki grup oluverdiler." (27/Neml, 45)
"(Hayır, öyle değil!) Bilakis biz, hakkı batıla musallat ederiz de onu beyninden yakalayıp parçalar. (Bir de bakarsın ki) batıl yok oluvermiş. (Allah'a) yakıştırdığınız sıfatlardan ötürü yazıklar olsun size!" (21/Enbiyâ, 18)

27. 6/En'âm, 52-54
28. Müslim, 2413
29. bk. Tevhid Meali, s. 132, En'âm Suresi, 52. ayetin açıklaması
30. 18/Kehf, 28

geleni) yapacağız.' De ki: 'Ben, ancak sizin gibi bir insanım. Bana, ilahınızın ancak tek bir ilah olduğu vahyolunuyor. (O hâlde) O'na yönelin ve O'ndan bağışlanma dileyin. Yazıklar olsun o müşriklere…' Onlar ki; zekâtı vermezler ve onlar kesinlikle ahireti inkâr ederler. Şüphesiz ki iman edip salih amel işleyenlere, eksilmeyen/kesintisiz bir mükâfat vardır. De ki: 'Yoksa sizler, yeryüzünü iki günde yaratan (Allah'a) kâfirlik ediyor ve O'na denkler/ortaklar mı kılıyorsunuz? Bu, âlemlerin Rabbidir.' (Yeryüzünün) üzerinde (dağlardan) sabit kazıklar çaktı, orayı bereketlendirdi ve orada rızıklarını arayanlara eşit olarak dört günde (rızıklarını) takdir etti."[31]

"Cabir ibni Abdullah (ra) dedi ki: 'Kureyşliler bir gün toplanıp şöyle dediler: 'Aranızda büyüyü, kâhinliği ve şiiri en iyi bileni bulunuz. O da şu topluluğumuzu dağıtan, işimizi bölen, dinimizi ayıplayan adama gitsin, onunla konuşsun, kendisine nasıl bir cevap vereceğine bir baksın.'

Mecliste bulunanlar, 'Biz Utbe ibni Rebia dışında bunu yapabilecek kimseyi bilmiyoruz.' dediler.

Bunun üzerine, 'Haydi ey Ebu'l Velid, bu işi sen yap.' dediler.

Utbe de Allah Resûlü'nün (sav) yanına gitti ve şöyle dedi: 'Ey Muhammed, sen mi hayırlısın yoksa Abdullah mı?'

Allah Resûlü (sav) sustu.

Bu sefer, 'Sen mi hayırlısın, yoksa Abdulmuttalib mi?' dedi.

Allah Resûlü (sav) sustu.

Utbe tekrar şöyle dedi: 'Eğer bunların senden hayırlı olduğunu söylüyorsan işte onlar da senin ayıpladığın bu ilahlara ibadet etmişlerdi. Eğer sen onlardan hayırlı olduğunu ileri sürüyorsan haydi konuş da senin ne konuştuğunu duyalım. Allah'a yemin ederiz ki biz, kavmine senden daha çok uğursuzluk getiren birini görmedik. Topluluğumuzu dağıttın, işimizi darmadağın ettin, dinimizi ayıpladın, Araplar arasında bizi rezil ettin. Hatta onlar arasında, 'Kureyşliler arasında bir büyücü var, Kureyşliler arasında bir kâhin var.' haberi uçarcasına yayıldı. Allah'a yemin ederim ki kılıçlarımızı çekip, birbirimizin üzerine yürüyüp, birbirimizi yok edinceye kadar çarpışmamıza hamilenin bir feryadı gibi bir işaretten başkasını beklemiyoruz. Ey adam, eğer bu işi ihtiyacından ötürü yapıyorsan senin için mal toplarız; öyle ki Kureyş'in en zengini sadece sen olursun. Şayet senin böyle hareket etmen evlenmek isteğinden dolayıysa Kureyş kadınlarından dilediğini seç, seni on tane kadınla evlendirelim.'

Allah Resûlü (sav), 'Söyleyeceklerin bitti mi?' dedi.

Utbe, 'Evet.' deyince Allah Resûlü (sav), 'Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.' dedi ve 'Hâ, Mîm. Rahmân ve Rahîm olan tarafından indirilmiştir.' buyruğundan 'Eğer yüz çevirirlerse sen de de ki: 'Ben Ad ve Semud'a

31. 41/Fussilet, 1-10

Şayet İslam daveti bu tekliflerden birini dahi kabul etse kendisini var eden tüm dayanakları yıkmış olacaktır. Şöyle ki; İslam davetinin en temel iddiası, davetin Rabbani bir metoda sahip olduğu ve şirk daveti gibi beşerî arzulara boyun eğmediğidir. Teklifleri kabul ettiklerinde aslında onların da beşerî sistemler gibi olduğunu, hevalarına/arzularına göre ilkelerinde oynama yapabileceklerini onaylamış, böylece davetin temeli olan Rabbaniliği yıkmış olurlar. Müşriklerin tekliflerinin ardında bu şeytani düşünce yatmaktadır.

gelen yıldırım gibi bir yıldırımla sizi korkutup uyarırım.' '[32] buyruğuna kadar okudu.

Burada Utbe, 'Bu kadar yeter, bu kadar yeter! Söyleyecek başka bir şeyin yok mu?' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Hayır.' deyince o da Kureyş'in yanına geri döndü.

Ona, 'Bize ne haber getirdin?' dediler.

Şu cevabı verdi: 'Onunla konuşmak istediğiniz hiçbir şey bırakmadım (hepsini konuştum.)'

'Peki, sana cevap verdi mi?' dediler.

O, 'Hayır, semayı açıkça yükseltene yemin ederim ki onun söylediklerinden hiçbir şey anlamadım. Şu kadarı var ki o sizleri Ad ve Semud'un yıldırımı gibi bir yıldırımla korkuttu.' dedi.

Kureyşliler, 'Vay senin hâline! Adam seninle Arapça konuştuğu hâlde sen ne söylediğini anlayamadın öyle mi?' dediler.

Utbe, 'Evet, Allah'a yemin ederim ki ben yıldırımın söz konusu edilmesi dışında söylediklerinden hiçbir şey anlamadım.' dedi."[33]

Müşrikler bazen de davetçiye mal, kadın, statü, (dönemin şartlarına göre en ileri) tedavi yöntemleri ve yönetim ortaklığı teklif ederler. Bu tekliflerin özü; davetçinin şahsi sıkıntılarını gidermeye, sosyal statüsünü yükseltmeye ve onu ülke siyasetinin parçası kılmaya yöneliktir. Bu teklifler bazen direkt bazen dolaylı gerçekleşir. Örneğin; günümüzde sistem bazı İslami yapıları engeller, bazısının önünü açar. Sistemin onayladığı dinî söylemlere sahip olanlar hiçbir bürokratik engellemeyle karşılaşmaz, ih-

32. bk. 41/Fussilet, 1-13
33. İbn-i Kesîr Tefsîri, 9/514-515, Fussilet Suresi, 1-5 ayetlerin tefsiri

tiyaç duyduğu her türlü yardımı sistem kuruluşlarından alabilir. Bazı yapılar ise sürekli engellemeler, kısıtlamalar ve bürokratik zorluklarla karşılaşır. Burada tüm yapılara örtülü bir teklif vardır: Sistemin onay verdiği dine inananlar her türlü mali desteği alacak, sistemin onay vermediği söylemlere sahip olanlar ise her türlü engellemeyle karşılaşacaklardır. Bu, sözlü bir teklif olmasa da sözden daha etkili, pratik bir tekliftir. Bugün birçok sistem şunu söyler: Siyaset yapmak istiyorsanız partinizi kurun, seçimlere girin, parlamentoda ister iktidar ister muhalefet olun. Ancak siyasi parti kurmadan anayasal düzene yönelik eleştirilerinizi yıkıcılık, bölücülük, terör faaliyeti kabul ederiz. Dikkatli bir göz bu teklif ile Nebi'ye (sav) yönelik teklif arasında bir fark olmadığını görür. Mekkeliler de ondan (sav) Dâru'n Nedve'ye (o günkü meclise) katılmasını, söyleyeceklerini siyasi yönetim içinde söylemesini, yeni muhalefet partisi olmasını istiyorlardı. Onların tüm bu tekliflerine Allah Resûlü (sav) ne güzel cevap veriyordu! Kur'ân okuyordu, yalnızca Kur'ân! Bırakın bir cevap vermeyi, teklifi gündemine dahi almıyor, nezaketen dinliyor, sonra inen Kur'ân ayetlerini okuyordu. Anlıyoruz ki önceki teklifler karşısında bir ân düşünmesi ve sert uyarıya maruz kalması onu (sav) geliştirmiş. Davetin en büyük maslahatının şirk ehlinin tekliflerine sırt dönmek olduğunu özümsemiş. Kur'ân onu (sav), o da insanlığı değiştirmiş...

Müdahane Girişimlerinin Nedenleri

Aklımıza şu soru gelebilir: Şirk ehli, mutlak otoritedir. Neden müminleri topyekûn yok etmek yerine onlarla uyum içinde yaşayacak tekliflerde (müdahane girişiminde) bulunurlar? Allah'tan (cc) yardım isteyerek bu soruya birkaç yönden cevap verebiliriz:

Yüce Allah'ın yeryüzünde şahitleri vardır. Bu topluluklar O'nun (cc) varlığına ve birliğine şahitlik eder, yaşadıkları dönemde hakkı temsil ederler. Allah (cc) bazen onları şehit olarak şahit kılar, Ashab-ı Uhdud gibi. Bazen de hak davetçileri olarak şahit kılar; İsrailoğulları, Havariler ve ashab gibi. Müşriklerin asli gayesi müminleri topyekûn yok etmek ve soykırım yapmaktır. Bazen buna fırsat bulurlar. Zira Allah'ın (cc) muradı bu yöndedir. Bazen çok isterler, ancak bir şey onlara engel olur. İşte o "bir şey" Yüce Allah'ın muradıdır. Örneğin Firavun, İsrailoğullarından korkmaz. Korkmadığı içindir ki rahatlıkla erkek çocuklarını boğazlar. Ancak aynı Firavun Mûsâ (as) karşısında kilitlenir, hiçbir şey yapamaz. Aslında onu öldürmeyi düşünür.[34] Fakat "bir şey" ona engel olur... İşte müşrikler o engeli hissettiklerinde zorunlu olarak tekliflere başvurur, uyum içinde yaşama seçeneğini düşünürler. Yani bu bir tercihten ziyade bir zorunluluktur. Zorunluluktan kastımız şudur: Mevcut sistemi reddeden, neye inandığını bilen ve her geçen gün taraftarları artan dinî bir muhalefet vardır. Tehditler ve fiilî işkenceler bu hareketi engellememekte, aksine kenetleyip büyütmektedir. Şirk ehli, harekete engel olamayacaklarını anladıklarında hareketin enerji ve potansiyelinden yararlanmak; şirk, zulüm ve masiyetlerle çürümüş düzenlerini bu yeni toplumsal yapıyla aşılamak isterler. Onları siyasete ortak etme tekliflerinin nedeni biraz da budur.

Şayet İslam daveti bu tekliflerden birini dahi kabul etse kendisini var eden tüm dayanakları yıkmış olacaktır. Şöyle ki; İslam davetinin en temel iddiası, davetin Rabbani bir metoda sahip olduğu ve şirk daveti gibi beşerî arzulara boyun eğmediğidir. Teklifleri kabul ettiklerinde aslında onların da beşerî sistemler gibi olduğunu, hevalarına/arzularına göre ilkelerinde oynama yapabileceklerini onaylamış; böylece davetin temeli olan Rabbaniliği yıkmış olurlar. Müşriklerin tekliflerinin ardında bu şeytani düşünce yatmaktadır.

İnsan toplulukları dış tehditler karşısında savunma refleksi geliştirir, birbirine kenetlenir, iş birliği yaparlar. Hâliyle şirk toplumundan gelen tehditlerin birleştirici ve kenetleyici bir etkisi vardır. Teklif ise kafa karıştırıcıdır; toplumda farklı düşünceler oluşturur, iç karışıklığa neden olur. Hâliyle Müslimler arasındaki kenetlenmeyi çözer.

"İkrime de şöyle demiştir: Rebia'nın iki oğlu Utbe ile Şeybe, Mut'im bin Adiy, Haris bin Nevfel, Abdimenafoğullarının eşrafı ile birlikte Ebû Tâlib'e geldiler. Eğer kardeşinin oğlu bizim azadlıklarımızı ve kölelerimizi yanından kovarsa kalplerimizdeki yeri daha sağlam olur ve ona uymamız için büyük avantaj sağlar, dediler. Ebû Tâlib de geldi, ona (sav) bunu anlattı. Ömer ibni'l Hattab da 'Bunu yapsan da ne istediklerini bir görsek ey Allah'ın Resûlü (sav).' dedi. Bunun üzerine bu ayetler indi. Ömer de dönüp dediklerinden dolayı özür diledi."[35]

Görüldüğü gibi teklif, Ömer (ra) gibi tavizsiz bir sahabiyi dahi farklı düşüncelere sevk etmiştir. İşte müşrikler teklifin bu etkisini bildiklerinden İslam toplumuna dolaylı veya direkt, sürekli teklif sunarlar.

Müminleri güçlü kılan unsurlardan biri de kendilerine ait bir gündemlerinin olması, şirk ve cahiliye toplumunun gündemiyle aralarına mesafe koymalarıdır. Şirk ehli direkt ve dolaylı teklifleriyle onları kendi gündemleriyle meşgul etmek ve onlara güç veren dayanaklardan birini yıkmak isterler.

Müdahane, şirk toplumunun tuzaklarından biridir.[36] Şirk ve İslam arasındaki mücadele sürdükçe müdahane ahlakı var olacak, çağın gereklerine göre yeni formlar kazanacaktır. İslam toplumları güncel müdahane girişimlerinin farkında olmalı, hakkı ve sabrı tavsiye ederek müdahane girişimlerini bertaraf etmelilerdir. İslam toplumuna düşen, farkındalık ve çabadır. Asıl koruyucu Allah'tır (cc).

Allah'a (cc) emanet olunuz.

34. "Firavun dedi ki: 'Bırakın beni, Musa'yı öldüreyim. O da Rabbini çağırsın (yardıma). Ben, (Musa'nın) dininizi değiştirmesinden ya da yeryüzünde fesat çıkarmasından korkuyorum.' " (40/Mu'min (Ğafir), 26)

35. Zâdu'l Mesîr, 2/189, En'âm Suresi, 52. ayetin tefsiri

"Rablerinin rızasını umarak gece gündüz O'na dua edenleri sakın kovma! Onların hesabından senin üzerine, senin hesabından da onların üzerine (onları kovmanı gerektirecek) bir sorumluluk yoktur. (Buna rağmen onları meclisinden kovarsan) zalimlerden olursun." (6/En'âm, 52)

36. Şirk toplumunun tuzakçılığına dair geniş bilgi bk. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, s. 347

Enes YELGÜN

İFK HADİSESİ

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; salât ve selam, Resûl'üne olsun.

Ben-i Mustalik Gazvesi dönüşü yaşanan İfk Hadisesi Medine'ye hicretin akabinde münafıkların çıkardıkları pek çok fitneden sadece biriydi. Öncekilerden en büyük farkı ise bizzat Allah Resûlü (sav) ve onun sadık dostu Ebû Bekir'in (ra) ailesinin hedef alınmasıydı. Münafıkların Âişe Annemiz (r.anha) hakkında dedikodular üretmelerindeki ilk amaçları tabii ki Âişe Annemizin iffeti değildi. Onlar aslında nübüvvetin merkezine ve onun ilk günden beri destekçisi Ebû Bekir'e (ra) yönelik saldırılara girişiyorlardı.

Düşünüldüğünde temiz olmaya bu kadar düşkün iki seçkin insana ve ailelerine imtihan olarak bundan daha ağırı olmadığı görülür. Allah Resûlü (sav) ve ehli Yûsuf Peygamber'in (as) imtihanını tattılar, üzüldüler, yıprandılar ve sabrettiler.

İmtihan ânında itidal dairesinden çıkmamak ve şeriatın çizdiği sınırlara göre hareket etmek çok mühimdir. Kur'ân'da bize anlatılan sabır timsali her örnek şahsiyette bunu müşahede ediyoruz. Kıssanın geri kalan kısmını okuduğumuzda bunun yeni bir örneğini göreceğiz:

Âişe (r.anha) şöyle dedi:

"Nihayet Medine'ye geldik. Medine'ye geldikten sonra bir ay süreyle hastalandım. İnsanlar ifki (iftirayı) uyduran kimselerin sözlerini konuşup duruyorlardı. Bense bunlardan hiçbir şeyin farkında değildim. Fakat hastalığım hâlinde daha önce hastalandığım vakit Allah Resûlü'nden (sav) görmeye alıştığım ince muameleyi görmeyişim beni şüpheye düşürüyordu. Allah Resûlü'nün (sav) tek yaptığı yanıma gelip selam vermesinden ibaretti. Sonra da 'Şu sizin kızınız nasıldır?' diye sorup gidiyordu. İşte bu durum beni şüpheye düşürüyordu. Fakat ben o kötülüğün farkına bile varmamıştım.

Nihayet nekâhet döneminde dışarı çıktım. Mistah'ın annesiyle birlikte El-Menası' denilen yere doğru çıkmıştım. Orası bizim ihtiyaçlarımızı görmek üzere gittiğimiz bir yerdi. Oraya ancak geceleri giderdik. Bu hâl ise evlerimize yakın yerlerde tuvalet yapımına başlanmadan önce idi. O sırada ilk Arapların durumu gibi uzak, çöllük arazilerde ihtiyaçlarımızı

Allah Resûlü bir peygamber, Kitap ve güç de onun elinde. Dilediği gibi davrandığında kimse ona hesap sormayacak. Buna rağmen şeriatın hükümlerine ilk o uyuyor ve fitneciler hakkında hemen hüküm verip onları ortadan kaldırmıyor. Bu gerçekten büyük bir meziyettir. İslam ümmeti mustazafken nasıl davranması gerektiğini öğrenmiş ve bunu birçok kez tecrübe etmiş olabilir, ancak güçle imtihan edildiğinde ortaya çıkan tablolar hiç de iç açıcı değildir.

Düşünüldüğünde temiz olmaya bu kadar düşkün iki seçkin insana ve ailelerine imtihan olarak bundan daha ağırı olmadığı görülür. Allah Resûlü ve ehli, Yûsuf Peygamber'in imtihanını tattılar, üzüldüler, yıprandılar ve sabrettiler.
İmtihan ânında itidal dairesinden çıkmamak şeriatın çizdiği sınırlara göre hareket etmek çok mühimdir. Kur'ân'da bize anlatılan sabır abidesi her örnek şahsiyette bunu müşahede ediyoruz.

defeder ve evlerimize yakın yerlerde bunu yapmaktan rahatsız olurduk. Bu sebeple ben ve Mistah'ın annesi -ki o Ebû Ruhm ibni Abdulmuttalib ibni Abdi Menâf'ın kızıdır, annesi de Sahr ibni Âmir'in kızı olup Ebû Bekir Es-Sıddîk'in teyzesi ve oğlu da Mistah ibni Usâse ibni Abbâd ibni Muttalib'dir- ihtiyacımızı gördükten sonra odama doğru geliyorduk. Mistah'ın annesinin ayağı çarşafına takıldı. 'Kahrolası Mistah!' dedi. Ben ona, 'Ne kötü bir söz söyledin. Bedir'de bulunmuş bir adama mı ağır söz söylüyorsun?' dedim.

Annesi bana, 'Ah kızım, sen onun neler söylediklerini duymadın mı?' dedi.

'Neler söyledi?' diye sordum.

Annesi bana İfk Hadisesi'ni dillerine dolayanların neler söylediklerini bildirdi. Bu sebeple mevcut hastalığım daha da arttı. Ben evime dönünce Allah Resûlü (sav) bulunduğum yere girdi, selam verdi. Sonra da, 'Şu sizin kızınız nasıldır?' dedi. Ben de ona, 'Bana anne babamın yanına gitmeme izin verir misin?' dedim. Ben anlatılanlara dair haberleri onlardan dinleyip kesin bir bilgi sahibi olmak istemiştim. Allah Resûlü de (sav) bana izin verdi.

Anneme, 'Anacığım, bu insanlar neleri dillerine dolamış da anlatıyorlar?' dedim.

Annem, 'Kızcağızım, kendine acı! Allah'a yemin ederim ki kumaları bulunan, kocası tarafından sevilen her bir güzel kadının aleyhine mutlaka çokça söz söylenmiştir. Bunlardan kurtulan pek azdır.' dedi.

Ben, 'Subhanallah, insanlar bunları da dillerine doladı mı?' dedim. O gece sabaha kadar ağlayıp durdum. Ne gözyaşım dindi ne de gözüme uyku girdi. Sabah olduğunda yine ağlıyordum.

(Bu hususta) vahyin gelmesi gecikince Allah Resûlü (sav) kendilerine sormak ve hanımından ayrılmak hususunda onlara danışmak üzere Alî ibni Ebî Tâlib ile Usâme ibni Zeyd'i çağırdı. Usâme, Allah Resûlü'ne (sav) hanımının tamamıyla temiz ve suçsuz olduğuna dair ve kendisinin onlarla ilgili özel kanaati doğrultusunda görüş belirtti. Usâme, 'O senin hanımındır. Biz onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz.' dedi.

Alî ise, 'Ey Allah'ın Resûlü! Allah bu hususta işi senin aleyhine daraltmış değildir. Hem onun dışında pek çok kadın da vardır. Sen cariyeye sor, o sana doğruyu söyleyecektir.' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) Berîre'yi çağırdı ve 'Ey Berîre, seni kuşkulandıracak herhangi bir şey gördün mü?' diye sordu. Berîre ona, 'Seni hak ile gönderene yemin ederim ki ben kesinlikle onun aleyhine değerlendirebileceğim hiçbir şey görmüş değilim. Şu kadarı var ki o, yaşı küçük bir kızdır. Ailesine hamur yoğururken uyur da evdeki evcil hayvan gelir, ondan yer (onda gördüğüm kusur bundan ibarettir).' dedi.

Allah Resûlü (sav) aynı gün kalkıp minber üzerinde Abdullah ibni Ubey konusunda (yapacaklarından) mazur görülmesini isteyerek dedi ki:

'Ey Müslimler topluluğu! Aile halkıma ağır sözler söyleyecek kadar eziyeti bana ulaşmış bir kimseye karşı (yapacaklarım dolayısıyla) beni kim mazur görür? Allah'a yemin ederim ki ben aile halkım hakkında hayırdan başka hiçbir şey bilmiyorum. Andolsun onlar, yine hakkında hayırdan başka hiçbir şey bilmediğim bir adamı söz konusu ediyorlar. O, benim aile halkımın yanına ancak benimle beraber girer.'

Abduleşheloğullarından olan Sa'd ibni Muâz kalkarak, 'Ey Allah'ın Resûlü, bu hususta ben seni mazur görürüm (sana yardım ederim). Eğer o kişi Evs'tense boynunu uçururum. Şayet kardeşlerimiz olan Hazrec'tense sen bize emret, biz de senin emrini yerine getiririz.' dedi.

Hazreclilerden bir adam ayağa kalktı. Bu kişi Hazrec'in efendisi Sa'd ibni Ubâde idi. O, bundan önce de salih bir insandı. Fakat hamiyetinin etkisi altında kaldı ve Sa'd'a şu cevabı verdi: 'Allah'a yemin ederim ki yalan söylüyorsun. Onu sen öldüremezsin, onu öldürmeye gücün de yetmez. Eğer senin kabilenden olsaydı öldürülmesini de arzu etmezdin.'

Sa'd ibni Muâz'ın amcasının oğlu olan Usayd ibni Hudayr kalkarak Sa'd ibni Ubâde'ye, 'Allah hakkı için yalan söylüyorsun. Andolsun onu öldüreceğiz, sen bir münafıksın ve münafıkları savunmak üzere tartışıyorsun.' dedi.

Evs ve Hazrec Kabileleri galeyana geldi. Öyle ki Allah Resûlü (sav) minberin üzerinde ayakta duruyorken az

kalsın birbirleriyle vuruşacaklardı. Fakat Allah Resûlü (sav) onları teskin edip durdu. Nihayet onlar da sustular, o da (sav) sustu."[1]

Allah Resûlü (sav) bir peygamber, Kitap ve güç de onun elinde. Dilediği gibi davrandığında kimse ona hesap sormayacak. Buna rağmen şeriatın hükümlerine ilk o uyuyor ve fitneciler hakkında hemen hüküm verip onları ortadan kaldırmıyor. Bu gerçekten büyük bir meziyettir. İslam ümmeti mustazafken nasıl davranması gerektiğini öğrenmiş ve bunu birçok kez tecrübe etmiş olabilir, ancak güçle imtihan edildiğinde ortaya çıkan tablolar hiç de iç açıcı değildir.

Bununla birlikte Peygamber'in (sav) insani yönünü görüyoruz. En mahremi hakkında söz söylenmiş, Medine'de meclislerde fitne pişirilmiş ve yalnız bırakılmış bir adam. İlk önce bireysel istişareler yapıyor, ama oradan beklediğini bulamayınca ashabını topluyor. Aslında onun toplamasına gerek kalmadan, "Sen atını denize sür, biz seninle beraber geliriz."[2] diyen ashabın hücre-i saadetin önünü doldurup, "Ey Nebi, iftiracılara kulak asma! Sen de ehlin de temizlikte bizim fersah fersah önümüzdesin. İzin ver fitnecilerin sesini keselim!" diyebilmelilerdi. Ama olmadı. Dahası, yapılan geniş kapsamlı istişarede Evs ve Hazrec Kabilelerinin damarlarındaki kabilecilik ateşi tutuştu. Birbirlerinin üzerine yürüdüler.

Fitneye uğramış kardeşimize yardımcı olmanın yolu empati yapmaktan geçer. "Ben onun yerinde olsaydım bana ne yapılmasını beklerdim?" sorusunun cevabı muamelenin yol haritasıdır.

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

1. Buhari, 4141; Müslim, 2770
2. Sîretu İbni Hişâm, 1/615

EL-KAVLU'L FASL

Talha AKMAN

GERÇEK BAŞARI: İMAN

İslam kâmil ve şamil bir dindir. İçinde hiçbir eksiklik olmadığı gibi insan hayatında müdahale etmediği hiçbir alan da yoktur. Daha önce kaleme aldığımız yazılarımızda da değindiğimiz gibi İslam, "Onu yapın, bunu yemeyin, şunu yaparsanız şöyle olur..." diye insanlara kurallar ve yasaklar dikte eden bir ideoloji değildir. İslam, insanın zahirî hayatında bir devrim; iç dünyasında ise bir devinimdir. İnsanı ve insanlığı ıslah edip her yönüyle tamamlayıp güzelleştirir.

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَۙ

"Şüphesiz ki müminler, kurtuluşa ermişlerdir."[1]

Allah'ın (cc) adıyla,

Allah'a (cc) hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Allah'ın (cc), mahlukat arasında en değerli ve üstün kıldığı varlık insandır:

"Andolsun ki, insanoğlunu onurlu/değerli/izzetli kıldık. Onları karada ve denizde (farklı araçlarla) taşıdık, onları temiz şeylerden rızıklandırdık. Ve onları, yarattığımız birçok varlıktan (belirgin şekilde) üstün kıldık."[2]

İnsanın bu değeri mutlak değildir. "İnsan" olması hasebiyle sahip olduğu bu değerin hakiki olması iman etmesine bağlıdır. İman etmeyen bir insanın hiçbir değeri kalmayacağı gibi daha da aşağılık bir dereceye düşecektir. İnsanı değerli ve üstün kılan yegâne etken imandır:

"Andolsun ki, insanı en güzel surette yarattık. Sonra onu esfel-i safiline (aşağıların aşağısına) çevirdik. **İman edip** salih amel işleyenler müstesna. Onlar için kesintisiz bir mükâfat vardır."[3]

Mu'minûn Suresi Mekkî bir suredir. Adından da anlaşılacağı gibi, Rabbimizin mümin kullarına nispet ettiği bir suredir. Sure'nin ilk on bir ayetini okuyarak, Rabbimizin razı olduğu, kurtuluşu ve başarıyı elde eden müminlerin özelliklerini öğrenmeye çalışacağız.

"Şüphesiz ki müminler, kurtuluşa ermişlerdir."

Ayet-i kerime قد edatıyla başlıyor. قد edatı, fiil-i mâdînin başında kullanıldığı zaman bir şeyin yakınlığını ve kesinliğini ifade eder. Ayetin devamında kesinliğinden ve yakınlığından haber verilen افلح fiili, ف-ل-ح kökünden gelir ve lugatta bir şeyi yarmak, başarı ve arzulanan bir şeyi elde etmek anlamlarına gelir.[4] Ayet, müminlerin dünyada ve ahirette başarıyı elde edeceklerinin kesinliğini ve yakınlığını ifade eder.

1. 23/Mu'minûn, 1
2. 17/İsrâ, 70
3. 95/Tîn, 4-6
4. bk. El-Mufredât, s. 644, f-l-h maddesi

Mu'minûn Suresi'nin ilk ayeti, insanların zihinlerinde var olagelmiş başarı/değer/üstünlük standartlarını yerle bir ediyor. Mekke'nin, tarifine kelimelerin kifayetsiz kaldığı zorlu ortamında Rabbimiz (cc), mümin kullarını hem teselli ediyor hem de bir vaatte bulunuyor: "Sayıca az olabilirsiniz, sizi koruyup kollayacak kabileleriniz olmayabilir, fakir kimseler olabilirsiniz, ama değerli olan sizsiniz, imanınızla hem bu dünyada hem de ahirette siz kurtuldunuz, siz başardınız..."

Vahyin karşısında cahiliyenin değer yargıları

Rabbimiz, bu ayetiyle vahyin başarı ve değer standartlarını belirlerken kullarının da bakış açılarını değiştirip ıslah ediyor. Bu önemlidir. Çünkü insan, sahip olduğu değer yargıları ve başarı standartlarına göre hayatına anlam verir. Bu noktada, vahyin inşa ettiği bilinç ile cahiliyenin sahip olduğu çarpık zihniyet birbirinden ayrılır.

İslam kâmil ve şamil bir dindir. İçinde hiçbir eksiklik olmadığı gibi insan hayatında müdahale etmediği hiçbir alan yoktur. Daha önce kaleme aldığımız yazılarımızda da değindiğimiz gibi İslam, "Onu yapın, bunu yemeyin, şunu yaparsanız şöyle olur..." diye insanlara kurallar ve yasaklar dikte eden bir ideoloji değildir. İslam, insanın zahirî hayatında bir devrim; iç dünyasında ise bir devinimdir. İnsanı ve insanlığı ıslah edip her yönüyle tamamlayıp güzelleştirir.

İslam'ın, beyninden yakalayıp parçaladığı[5] batıl düşünce ve ameller bütünü ise cahiliyedir. Okuduğumuz ayette, mümin bir kulun başarı ve değer ölçüsünün ne olmasını gerektiğini öğrendik. Bunun karşısında İslam'ın mahkûm ettiği cahiliyenin başarı ve değer yargıları olduğunu anlıyoruz.

Cahiller/Cahiliye, soylarına, ırklarına, ekonomik ve akademik durumlarına göre insanlara değer verir; bunun karşısında fakir ve mustazaf insanları hor görür. Nûh'un (as) davetine baktığımızda bu durumu aşikâr bir şekilde görüyoruz:

"Kavminin kâfir olan seçkinleri demişlerdi ki: 'Biz seni, ancak kendimiz gibi (sıradan) bir insan olarak görmekteyiz. Sana uyanların da içimizden sığ görüşlü ve en değersiz insanlar olduğuna inanıyoruz. (Kaldı ki) sizin (hak ehli olmanızı gerektirecek), bize karşı bir üstünlüğünüz olduğunu da düşünmüyoruz. Tam aksine, sizlerin yalancılar olduğunuzu sanıyoruz.' "[6]

Nûh'un (as) kavminin mele tabakası; günümüz tabiriyle aristokrat ve burjuva kesim, iman edip hakiki anlamda değer ve başarı sahibi olan kişilerin sosyal ve ekonomik durumlarını kendi cahiliye zihniyetiyle yargılamışlar ve sonuç olarak onların herhangi bir konuda başarılı olamayacaklarına, doğruya isabet edemeyeceklerine inanmışlardır. Onların bu tutumu karşısında Nûh (as) şöyle cevap vermiştir:

"Ey kavmim! (Davetim karşılığında) sizden mal talep etmiyorum. Benim ücretim Allah'a aittir. Ben, iman edenleri kovacak değilim. Onlar Rableri ile karşılaşacaklardır. Fakat ben, sizlerin cahillik eden bir topluluk olduğunuzu düşünüyorum."[7]

Bu ayet, Nûh'un (as) diliyle, cahiliyenin üzerine kurulu olduğu tüm değer yargılarını altüst etmektedir. Her ne kadar soylu da olsalar, zengin ve okumuş da olsalar cahil olduklarını; iman edenlerin ise seçkin ve değerli kişiler olduklarını, bundan dolayı onları yanından asla kovmayacağını söylemiştir.

Yazımızın konusu olan ayet-i kerimenin indiği vakıayı düşünelim: Resûlullah (sav) davetini yapmaya başladığı zaman insanlar ona, "Senin yanında kimler var?" diye sorduklarında, "Bir hür (Ebû Bekir) ve bir köle (Bilâl) vardır." diye cevap verdiği Mekke Dönemi'nde sayı olarak çok az, güçsüz ve fakir kimselerin oluşturduğu, gerçek başarı ve kurtuluşu elde etmiş iman eden bir azınlık...

Müminlerin karşısında onlara her türlü zulmü ve işkenceyi reva gören; kabileleriyle övünen, zenginlikleriyle kibirlenen cahiliye baronları... ecdatlarından tevarüs ettikleri gibi, onlar da Resûlullah'ı (sav) ve iman edenleri soylarına, ırklarına, ekonomik ve sosyal durumlarına göre yargıladılar:

"Dediler ki: 'Bu Kur'ân'ın, iki beldenin büyüklerinden birine inmesi gerekmez miydi?' "[8]

" 'Allah aramızdan bu (fakir ve köle) olanları mı lütfuna layık gördü?' desinler diye, biz onları birbiriyle imtihan ettik. Şükredenleri en iyi bilen Allah değil mi?"[9]

Bu cahil müşrikler, sahip olduklarını zannettikleri imkânlarıyla kendilerini üstün görüyor ve müminleri aşağılıyorlar. Onlar bu şekilde gelip geçici şeylerle övünürken Rabbimiz (cc) onların aslında bir hiç olduklarını yüzlerine vuruyor:

"Kendilerinden önce nice toplulukları helak ettiğimizi görmediler mi? Size vermediğimiz güç ve otoriteyi onlara vermiş, gökyüzünü bol yağmurla üzerlerine yollamış, nehirleri altlarından akar kılmıştık. Günahları sebebiyle onları helak ettik ve onların ardından başka bir nesil inşa ettik."[10]

Mümin, değerlidir ve gerçek başarıyı elde etmiştir. Bunun dışında, müşriklerin/cahillerin kendisiyle övündükleri her şey aslında hiçbir şeydir. Bu dünyada kendilerinden sonrakilere bir ibret; ahirette ise kendileri için bir azap sebebidir.

Selam ve dua ile...

5. bk. 21/Enbiyâ, 18
6. 11/Hûd, 27
7. 11/Hûd, 29
8. 43/Zuhrûf, 31
9. 6/En'âm, 53
10. 6/En'âm, 6

Enes DOĞAN

SAHABENİN FARKLI SAYIDA HADİS RİVAYET ETME NEDENLERİ

Sahabilerden birkaç belde değiştiren ve kaldığı yerlerde de hadis rivayet etmeye önem verenler vardır. Hâliyle rivayetleri birçok beldede yayılmış ve kendilerinden çok daha fazla rivayet aktarılmıştır.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Bir önceki sayımızda hadis rivayet eden sahabe sayısını ve rivayet ettikleri hadis miktarı bakımından muksirûn ve mukillûn şeklinde iki gruba ayrıldığını işledik. Bu ay, sahabenin farklı sayıda hadis rivayet etme nedenleri üzerinde duracağız, inşallah...

Daha önce de geçtiği gibi sahabilerden kimisi çok kimisi ise az hadis rivayet etmiştir. Her sahabinin aynı sayıda, eşit miktarda hadis rivayet etmiş olması düşünülemez. Ancak burada en fazla dikkat çeken iki şey vardır:

– Allah Resûlü'yle (sav) birlikteliği çok erken dönemlerde olan bazı sahabilerin böyle olmayanlardan daha az hadis rivayet etmesi.

– Allah Resûlü'yle (sav) birlikteliği daha az olmasına rağmen bazı sahabilerin çok hadis rivayet etmesi.

Peki, bunun nedenleri nelerdir?[1]

1. Yaşam Süresinin Etkisi

Allah Resûlü'nün (sav) vefatından sonra Sünnetini öğrenmek isteyenler onun (sav) ashabına rücu etmişlerdir. Onlar da Allah Resûlü'nden öğrendiklerini onlara rivayet etmişlerdir. Bir sahabinin yaşam süresi, ondan aktarılan rivayet miktarını/sayısını da etkilemiştir. Allah Resûlü'nün (sav) vefatından sonra uzun süre yaşamayan sahabilerden pek tabii olarak az rivayette bulunulmuştur. Çünkü rivayet etme süresi uzun değildir ve geniş bir kitleyle karşılaşamamışlardır. Onun vefatından sonra uzun süre yaşayanlar ise hem yaşı büyük sahabilerden hadis öğrenmişler hem rivayet imkânı bulmuşlar hem de daha fazla insana ulaşmışlardır. Hâliyle onların rivayet sayısı fazla olmuştur.

Şimdi, muksirûn sahabilerin vefat tarihlerine ve Allah Resûlü'nden (sav) sonra ne kadar yaşadıklarına bakalım:

1. bk. Sahâbe ve Hadîs Rivayeti, Prof. Dr. Nevzat, Âşık, s. 126; Hadis Tarihi, Doç. Dr. Bekir Kuzudişli, s. 54; Hadis ve Hadisçiler, Muhammed Ebu Zehv, s. 175; Mine'n Nebiy ile'l Buhârî, Dr. Ahmed Snober, s. 42; Merviyyâtu'l Muksirîne mine's Sahâbe Adeduha ve Esbâbu Kesretihâ adlı makale, Râmî Hudâ

Sahabi	Vefat Tarihi	Allah Resûlü'nden Sonra Kaç Sene Yaşadığı
Ebû Hureyre	H 59	48
Abdullah ibni Ömer	H 83	62
Enes ibni Mâlik	H 93	82
Âişe binti Ebî Bekr	H 58	47
Abdullah ibni Abbâs	H 68	57
Câbir ibni Abdullah	H 78	67
Ebû Saîd El-Hudrî	H 64	53

Görüldüğü üzere, muksirûn sahabilerin ortak özelliği Allah Resûlü'nden sonra uzun yaşamış olmalarıdır. Birçok sahabe vefat ettikten sonra insanlar kalan sahabilere başvurmuş, onlar da vefat etmeden ilimlerinden istifade etmeye çalışmışlardır. Hâliyle ilim sahibi olup erken vefat eden sahabilerin aksine onlardan çokça hadis rivayet edilmesi normal bir durumdur.

Örneğin, Ebû Hureyre (H 59) ve Enes ibni Mâlik'in (H 93) Ebû Bekir'den (H 13) ve Ebû Ubeyde ibni El-Cerrâh'tan (H 18); Âişe Annemizin (H 58) Fâtıma (H 11) ve Sevde binti Zem'a (H 23) Annemizden daha fazla hadis rivayet etmiş olması yaşam süreleri göz önüne alındığında normaldir.

İlk resmî hadis tedvini Ömer ibni Abdulazîz'in (rh) emriyle H 100. yılda başlamıştır. Hâliyle Allah Resûlü'nden sonra uzun yaşayan sahabilerle resmî tedvin çalışmaları arasında fazla bir zaman yoktur. Onların rivayetleri insanlar arasında daha bilinir ve yaygın hâldedir. Böyle olunca da onların rivayetleri erken vefat eden sahabilere kıyasla daha fazla aktarılmıştır.

2. Mekânın Etkisi

Allah Resûlü (sav) hayattayken sahabenin bulunduğu mekân hadis bilgisini etkilemiştir. Medine'nin dışında yaşayan sahabenin, Medine'de yaşayan sahabeden daha az hadis bilmesi; Suffa Ashabı'ndan bir sahabinin Medine'nin bir mahallesinde yaşayan başka bir sahabiden daha fazla hadis öğrenebileceği de çok açıktır.

"Müksirûnun, fazla hadis nakletmesinde mekân unsuru da önemli bir yere sahiptir. Her şeyden önce bu sahâbîler, Peygamber'in hadislerini öğrenme hususunda mekân açısından diğer sahâbîlere oranla daha avantajlı gözükmektedir. Ebû Hüreyre, nispeten geç müslüman olmasına rağmen Ehl-i suffe'de ikamet eden dolayısıyla mekân olarak Peygamber'in (sav) sürekli yakınında olan biridir. Âişe, Resûlullah'ın (sav) eşidir. Abdullah b. Ömer, gerek babasının gerekse kızkardeşi Hafsa'nın konumu nedeniyle sürekli Resûlullah'ın (sav) yanında bulunan ilme meraklı bir gençti ve onun bu konumu, istediği zaman Resûlullah'ın (sav) yanına girip çıkabilmesini kolaylaştırıyordu. Enes b. Mâlik de, küçük yaşta Peygamber'in hizmetine girmiş ve sürekli onunla aynı mekanı paylaşma imkânına sahip olmuştu."[2]

Allah Resûlü'nün (sav) vefatından sonra sahabenin ikamet ettiği bölge, rivayetlerinin sayısını etkilemiştir. İlim merkezi ve insanların çokça uğradığı şehirlere yerleşen sahabilerin rivayetleri böyle olmayanlara göre daha fazla olmuştur.

O dönemde birçok ilmî merkez vardı: Mekke, Medine, Kufe, Basra, Şam, Mısır, Yemen gibi. Her bir şehirde ilmî faaliyetler sürdürülse de bu mıntıkalar aynı derecede değildi. Bazılarının diğerlerine bariz üstünlüğü vardı. Zira bazı şehirler ilmî merkezken bazıları henüz kurulmuştu. Bazıları ilmî çalışmalarda çok ileride ve yoğunken bazıları henüz başlamıştı. Şehir halkının ilmî seviyesi ve içtimai durumu da kuşkusuz bunu etkileyebilmekteydi. Şehirde bulunan ravi sahabi sayısı ve bildiği rivayet miktarı açısından da bazılarının bazılarına üstünlüğü vardı. Buna binaen ravi sahabinin bulunduğu ilmî merkezin durumu da rivayetlerini etkilemiştir diyebiliriz.

Örneğin, bu merkezlerin arasında en önemlisi kuşkusuz Medine'dir. Burada dört Raşid Halife, sahabenin büyükleri ve ilim sahipleri yaşamaktaydı. Ümmet buradan yönetildiği için ilim ehli birçok sahabinin, istişarelerde bulunmak ve ilmî faaliyetler yapmak üzere Medine'de kalmaları gerekmişti. İnsanlar farklı beldelerden gelir ve orada ilim tahsil ederler, Allah Resûlü'nün (sav) hadislerini öğrenirlerdi. Hac farizasını eda etmek için gelenlerin uğrak yerlerinden biri de Medine'ydi. Sonradan ilmî merkeze dönüştürülen birçok yer buradan yönlendirilen sahabilerin ilmî çalışmalarının ürünüydü. Hâliyle hadis rivayeti açısından Medine'nin yeri büyüktür. Öyleyse Medine'de ikamet eden Ebû Hureyre, Abdullah ibni Ömer, Âişe, Câbir ibni Abdullah ve Ebû Saîd El-Hudrî gibi sahabilerden çokça hadis aktarılmış olması anormal bir durum değildir. Tabiinden bu sahabilere öğrencilik etmiş kişilerin sayı fazlalığı da bunu net bir şekilde ispatlamaktadır.

"Mesela Abdullah b. Amr b. Âs, Ebû Hüreyre'nin de belirttiği gibi, en çok hadis bilen sahâbîlerden biri olmasına rağmen müksirûn arasında sayılmamıştır. Çünkü Abdullah b. Amr daha çok Mısır bölgesinde ikamet etmişti. Oradaki ilmî faaliyetler ise Hicaz bölgesi kadar yoğun değildi. Neticede hadisleri öğrenme hususundan mekân açısından oldukça avantajlı olan Abdullah b. Amr'ın, ilmî muhitten nispeten uzak oluşu nedeniyle hadislerini yaygın olarak nakledemediği anlaşılmaktadır."[3]

Sahabilerden birkaç belde değiştiren ve kaldığı yerlerde de hadis rivayet etmeye önem verenler vardır. Hâliyle rivayetleri birçok beldede yayılmış ve kendilerinden çok daha fazla rivayet aktarılmıştır. Örneğin, Ebû Hureyre (ra), Medine, Mekke, Dımaşk, Irak ve Bahreyn'de kalmıştır. Hâliyle sadece Medine'de kalsa belki göremeyeceği kişilere de ulaşmış, hadis rivayet etmiştir. Bu da rivayetlerinin sayısını arttırmıştır.

Bir sonraki makalemizde sahabenin farklı sayıda hadis rivayet etme nedenleri üzerinde durmaya devam edeceğiz, inşallah.

Gelecek sayımızda buluşmak duası ile...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

2. Hadis Tarihi, Doç. Dr. Bekir Kuzudişli, s. 55

3. age. s. 55

NASİHAT

Emre ACAR

İNSANLARIN EN TEHLİKELİLERİ İKİYÜZLÜ OLANLARDIR

Toplumumuzda çokça karşılaştığımız; korkağın cesur, cimrinin cömert, cahilin âlim, tembelin çalışkan, ahlaksızın ahlaklı, kâfirin imanlı gibi görünmesi ise ikiyüzlülüğün ta kendisidir.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

İnsanın en güzel erdemlerinden olan dürüstlük, şeytanın yok etmeye çalıştığı güzel ahlaklardandır. Şeytan, dürüstlüğün düşmanı olan ikiyüzlülükle insanlığı tamamen esir alıp ahlaksızlaştırmaya, aslından uzaklaştırmaya devam etmektedir. Sıradan her insan dürüstlükten ve dürüst olduğundan bahseder, ancak dürüstlüğün hangi kriterlere göre yerine getirileceği çok da umurunda değildir. Aynı şekilde her koşulda ikiyüzlülüğe karşı olduğunu söylese de bunu sürekli diri tutması, insanın iman ve amelde sınıfta kaldığını göstermektedir.

Kişinin kulluğunu ve sosyal hayatını güvenceye alan dinimiz; Allah'a (cc) karşı kullukta, insani ilişkilerde, dava mücadelesinde, siyasette, ticarette vb. hayatın her alanında dosdoğru olmamızı emretmektedir.

Ebû Amr (veya Ebû Amre) Sufyân ibni Abdullah şöyle dedi:

" 'Ey Allah'ın Resûl'ü! Bana İslam'ı öylesine tanıt ki onu bir daha senden başkasına sormaya ihtiyaç hissetmeyeyim.' dedim. Resûlullah, **'Allah'a inandım, de, sonra da dosdoğru ol!'** buyurdu."[1]

Dosdoğru olmak "İman ettim." dedikten sonra Rabbimizin (cc) emrine ve nehyine uygun bir şekilde yaşamaktır. Çünkü dosdoğru olmak, Allah'a imanın gereği ve ispatıdır. Dosdoğru olmak ne kadar zor ise de kişi Allah'tan yardım isteyip, karakteristik özelliklerini kabul edip, eksiklerini ıslah etmek için çabalarsa bu erdeme ulaşabilecektir.

İkiyüzlü olmak ise bildiğinden, inandığından ve olduğundan başka türlü görünmeye veya göstermeye çalışmak ve özü sözü bir olmamaktır. Bu hâl ise dosdoğru olmaya münafidir.

İkiyüzlülüğün temelinde insanın egosu yer almaktadır. Şer'i olarak "kibir" dediğimiz bu durum, bir erdem olan dürüstlüğü yerle bir etmektedir. İkiyüzlü kişiler egolarını tatmin etmek için adamına ve ortamına göre şekilden şekle girmektelerdir. Onurlarını korumaya çalışsalar da aslında ne oldukları belli olmayan, ilkesiz, omurgasız bir şekilde yaşamaktalardır. Bu yönüyle insanlığı kandırdıklarını düşünseler de bir şeyi unutmaktalardır: Rabbimiz (cc) içimiz

1. Müslim, 38

ve dışımızdaki her şeyden haberdardır. Ahirette enfüsi ve afaki her şey açığa çıkacaktır:

"(Günah işlediklerinde) insanlardan gizleniyorlar da Allah'tan gizlenmiyorlar. (Oysa Allah) razı olmadığı işi kurguladıkları gece onlarla beraberdir. Allah, onların yaptıklarını (çepeçevre kuşatan) Muhit'tir."[2]

"İnsanlardan öylesi vardır ki: 'Allah'a iman ettik.' der. Allah'ın dini uğruna eziyete uğradığında da, insanların ezasını Allah'ın azabına denk tutar. Şayet Rabbinden bir zafer/yardım gelecek olsa: 'Kuşkusuz biz, sizinle beraberdik.' derler. (İyi de) Allah, âlemlerin sinesinde olan (iman ve nifağı) en iyi bilen değil midir? (Bunu da mı bilmiyorlar?)"[3]

"Kesinlikle Allah, iman edenleri de münafıkları da bilir (ve imtihanlarla insanların da bilmesini sağlar)."[4]

Hiçbir şey Rabbimize gizli kalmazken neden insanoğlu ikiyüzlülüğü ahlak edinmektedir? Samimi olmak, erdemli bir şekilde yaşamak varken neden sefaleti ve hainliği tercih etmektedir? Olduğu gibi görünmek, açık sözlü olmak varken sözü neden eğip bükmekte, farklı şekillere girerek aldatanlardan olmaktadır? İki cihanda kazanmak varken neden kaybettiren ikiyüzlülüğü tercih etmektedir?

İmanın kalbe yerleşmemesi, Rabbimizin (cc) her şeyden haberdar olduğunun unutulması, ahiret ve hesap bilincinin azalması veya yok olması bu sonucu doğurmaktadır.

İkiyüzlü insanlar, toplumun en tehlikeli ve en şerlileridir. Bu insanlar toplumdaki güveni, birlik ve beraberliği, yardım ve dayanışmayı temelden zedelerler. Yalan ve iftira atarak huzuru bitirirler. Gıybet meclisleriyle toplumu birbirine düşürürler. Seninle karşılaştıkları zaman da hiçbir şey yapmamış gibi takvalı, samimi görünürler. İşte bu insanlar bu yönüyle en tehlikeli insanlardır.

"İnsanların madenler (gibi cins cins) olduklarını görürsünüz. Onların cahiliye döneminde en iyi olanları –dini iyi öğrendikleri takdirde- İslam döneminde de en iyileridir. Yine siz, bu (yönetim) işinde en iyi kişilerin, o işten hiç hoşlanmayanlar olduğunu görürsünüz. **İnsanlar içinde en kötü kimselerin de ikiyüzlüler olduğunu görürsünüz ki onlar, bir gruba bir yüzle, diğer gruba da başka bir yüzle giderler.**"[5]

İkiyüzlülük, genelde tartışma esnasında veya muhakeme ortamlarında açığa çıkmaktadır. Kişi, iddia ettiği konularda haklı çıkmak ve rezil olmamak adına, gerek o ortamda gerek başka ortamlarda, sözünü değiştirebilmektedir.

Hakeza itaat etmek zorunda olduğu baba, emir sahipleri, patronlar vb. kişilerin yanında söylediğine kafa sallayıp onların yanından uzaklaştığında sözü değiştiriyorsa bilelim ki bu da ikiyüzlülüktür.

"Muhammed ibni Zeyd'den rivayet edildiğine göre bazı kişiler, dedesi Abdullah ibni Ömer'e, 'Biz idarecilerimizin yanına giriyor ve yanlarından çıktığımız zaman onlara söylediklerimizin tam tersi sözler söylüyoruz.' dediler. O da şöyle dedi: 'Bu yaptığınızı biz, Resûlullah zamanında ikiyüzlülük sayardık.' "[6]

Toplumumuzda çokça karşılaştığımız; korkağın cesur, cimrinin cömert, cahilin âlim, tembelin çalışkan, ahlaksızın ahlaklı, kâfirin imanlı gibi görünmesi ise ikiyüzlülüğün ta kendisidir.

Esmâ (r.anha) şöyle dedi:

"Bir kadın, 'Ey Allah'ın Resûlü! Benim bir kumam var. Kocamın bana vermediği bir şeyi, verdi diye kumama karşı gösteriş yapsam bunun bana bir günahı olur mu?' diye sordu. Bunun üzerine Resûlullah (sav), 'Kendisine verilmemiş bir şeyle doymuş görünen kişi, iki sahte elbise giyerek gösteriş yapan kimse gibidir.' buyurdu."[7]

İkiyüzlülüğün akıbeti, bütün kötü ahlaklarda olduğu gibi ateştir. Ateş ise azabın en çetinidir. Kırk derecelik sıcaklarda insanlar neredeyse ağlayacak ve hiçbir şey yapamayacak duruma gelirken derecesini bilmediğimiz cehennem ateşine nasıl sabredecektir? Elbette sabredemeyecek ve kendisini kurtarmak için malını, evladını, ailesini ve dahi sahip olduğu ne varsa fidye olarak sunmak isteyecektir. Ancak bunların hiçbiri geçerli değildir. O gün ahirette bu pişmanlığı yaşamamak adına şu ân elimizdeki fırsatı değerlendirip dürüst olsak, olduğumuz gibi görünsek olmaz mı? Güzel neticenin de kötü neticenin de hepsi, bizim tercihimize bağlıdır.

Ammâr ibni Yâsir (ra), Allah Resûlü'nün (sav) şöyle buyurduğunu haber vermiştir:

"Bu dünyada ikiyüzlü olanın, Kıyamet Günü ateşten iki dili olur."[8]

Sonuç olarak, ikiyüzlülük münafıkların özelliklerindendir. Münafıklar imanda, amelde, ahlakta, siyasette, mücadelede, ticarette, insani ilişkilerde aldatan, yalan üzerine hareket eden, içi dışı bir olmayan ikiyüzlülerdir.

"(İman ve küfür) arasında tereddüt içindelerdir. Ne (tam olarak) bunlardan (müminlerden) ne de onlardandır (kâfirlerden). Kimi de Allah saptırmışsa sen ona bir yol bulamazsın."[9]

Rabbim (cc) bizleri, olduğu gibi görünen, erdemli ve dürüst insanlardan eylesin. İkiyüzlülükten, insanları aldatmaktan muhafaza etsin. Allahumme âmin.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşme ümidiyle...

2. 4/Nisâ, 108
3. 29/Ankebût, 10
4. 29/Ankebût, 11
5. Buhari, 5598
6. Buhari, 6642
7. Buhari, 5219; Müslim, 2130
8. Ebu Davud, 4873
9. 4/Nisâ, 143

Ömer AKDUMAN

KISAS YAŞATIR

İslam; bu adaletsiz, haksız ve hukuksuz düzene çomak soktu, meydan okudu ve seçenek sundu. Hukuk/Haklar meselesini her daim üstün kıldı, yargı karşısında bir halife ile köleyi eşit tuttu.

İbni Mes'ûd'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Müslim olan kimsenin kanı şu üç kişi dışında helal olmaz: Zina eden dul, cana karşılık can, dinini terk edip cemaati terk eden."[1]

Peygamber (sav) müminin kanının kendisiyle helal olduğu üç durumdan ikincisi için "cana karşı can" ifadesini kullandı. Şeriata göre bir Müslim, haklı bir gerekçe olmadan kardeşini öldürürse karşılığında öldürülür. Bu, Allah'ın (cc) ve Resûl'ünün (sav) bu konuda tartışmasız hükmüdür.

Bu nas, hüküm ve yasaların insanların hevalarına göre tespit edildiği, gücün belirleyici olduğu cahilî bir sistemin akabinde inmiştir. İnsanların zihin dünyalarında, değerler anlayışında çok önemli değişiklikler yaparak farklı toplumsal tabakaların bulunduğu cahilî bir sistemin ardından belirlenmiştir. Güçlünün hukukuna karşı olarak haklının hukuku ortaya konulmuştur.

Mekke, Medine başta olmak üzere Arap Yarımadası'nda ve dünyanın her bir toplumunda adı konulmuş veya konulmamış bir kast sistemi vardı: Köle tabakası, orta sınıf, soylular ve zenginler. Bu belirli belirsiz kast sistemi ekonomiden yönetime, hukuktan aileye hayatın her alanında çok bariz ve etkindi. Asgari düzeyde insan olarak muamele edilme hakkı bile alt tabakalar için çoğu zaman söz konusu olmazdı. Zaten zayıfların hakları yoktu. Nereden baksanız haksız bir pozisyondalardı.

Bu bahsettiğimiz sosyal sınıflar cahilî her toplumda farklı ad ve şekillerle yaşamaya devam etmektedir. Birileri ezen, birileri ezilendir. Birileri hakları yiyen, birileri susmaya mahkûm edilendir. Kimileri çalışmadan kazanan, kimileri çalıştığı hâlde aç kalandır. Birilerinin ağızlarını doldura doldura söyledikleri "21. yy." bir cahilî dönem olarak bu adaletsizliği söküp atamadığı gibi farklı renkler ve kıyafetler içerisinde demokrasi kılıfıyla yaşatmaya devam ediyor.

İslam; bu adaletsiz, haksız ve hukuksuz düzene çomak soktu, meydan okudu ve seçenek sundu. Hukuk/Haklar meselesini her daim üstün kıldı, yargı karşısında bir halife ile köleyi eşit tuttu. Örnek almak isteyenlere mebzul miktarda örnekler sundu. Öldürmelerde cana can ilkesi veya kısas

1. Buhari, 6878; Müslim, 1676

cezası yeryüzünde adaletin kendisiyle ikame edildiği bir ceza ilkesidir. Kişinin makamı, konumu, soyu, ilmî ehliyeti ne olursa olsun kısas cezası geçerlidir. İslam'ın; hak ve adaletin mumla arandığı bir dönemde inen bu hükmü doğruluğunu ve adaletini bir kez daha pekiştirdi.

Kur'ân-ı Kerim'de Bakara Suresi'nin 178-179. ayetlerinde kısas olarak zikredilen bu ceza sistemi Mâide Suresi'nde de Ehl-i Kitap üzerinden anlatılırken "cana can" olarak belirtildi. Rabbimiz (cc) henüz Mekke Dönemi'nde inen surelerden olan İsrâ Suresi'nde bu konuyu ele aldı. Ölünün velisine bir yetki verildiğini ve öldürmede haddin aşılmaması gerektiğini belirtti.

"Allah'ın (öldürülmesini) haram kıldığı canı, (şeriatın meşru kabul ettiği bir) hak olmadıkça öldürmeyin. Kim de mazlum olarak öldürülürse, muhakkak ki onun velisine (kısas) yetkisi vermişizdir. Öyleyse o da öldürmede/kısasta ölçüsüz davranmasın/aşırı gitmesin. Çünkü ona yardım edilmiştir."[2]

Şeriatın meşru kabul ettiği gerekçeler dışında bir Müslim'in canına kıymak suçtur. Dünyada ağır bir ceza olarak kısasın yanı sıra Ahiret Günü'nde de çetin bir azap vardır. Canı istedi, öfkelendi veya sevmiyor diye kimse kimseyi öldüremezdi. Ayette Yüce Rabbimiz şer'i bir hak olarak gerçekleşen öldürmeler dışındaki öldürme vakalarını zulüm olarak nitelendirdi. Öldürülen kimseyi mazlum olarak isimlendirdi ve velisine yetki verdiğini söyledi.

Veliye yetki, ayetteki ifadeyle sultan verilmesi meselesi üzerinde önemle durmak gerekiyor. Çünkü tam burası beşerî/cahilî sistemler ile İlahi sistem arasındaki küçümsenemeyecek farkı gösteriyor. Yetki ölünün velisine verilir. Bir yakınını (oğlunu, babasını, annesini, kızını...) kaybeden veli cezalandırmada tek söz sahibidir. İslami yönetimin dahi bu konuda bir söz hakkı yoktur. Ateş, düştüğü yeri yaktığından cezalandırmayı da ciğeri yananlar elinde bulundurmalıdır. Dilerse affetmeksizin öldürülenin öldürüldüğü şekilde öldürür, dilerse diyet alır, dilerse Rabbinin daha hayırlı olan vaadine talip olup bütün haklarından vazgeçer ve affeder. Ama nihai karar velinin elindedir.

Cahilî sistemlerde -günümüzdeki hukuki sistemler de dâhil- yetki devletin elindedir. Verilecek cezaya karar verecek olan devlettir. Aynı zamanda yarınlarda yine umarsızca oylarına talip olacakları halkının güvenliğini düşünmeden çıkarları doğrultusunda böylesi katilleri affetme yetkisini tartışmasız elinde bulunduran da devlettir. Aileye ateş mi düşmüş, ciğerleri mi yanmış, yakınlarını kaybedenler mi olmuş; pek de önemli değildir. Ne kadar zalim ne kadar adaletsiz bir sistemdir cahiliye! Cahiliye ile İslam'ın karşılaştırması cahiliyenin içerisinde bulunduğu karanlığı, İslam'ın da nurunu göstermektedir.

Öldürmelerde yetkiyi veliye veren İslam "öldürmede israfı" yasaklamıştır. Bu biraz kapsamlı bir ifadedir. Acı ağır bir acıdır, kayıp çok önemlidir; ancak bu, israfa/ölçüsüzlüğe ve zulme sebep olmamalıdır. Aksi hâlde yaşanan mağduriyet, bir başka mağduriyetler zincirine sebep olabilir. Katil öldürülmeli, katil dışında kimse öldürülmemelidir. Katil, öldürdüğü şekilde öldürülmelidir. Öldürdüğünden daha ağır bir şekilde öldürülmemelidir. Katil, veli tarafından affedildikten veya diyete razı olunduktan sonra veli, verdiği karara aykırı davranarak katili öldüremez.

Hakkını almak, hakkını alıncaya kadar ve sonraki süreçlerde dış baskılara karşı korunmak konusunda veliye yardım edilir, korunulur, muhafaza edilir. Hakkını alan mazlum tarafın bir ikinci zulme maruz kalmasına, katil veya yakınları tarafından sıkıntıya sokulmasına müsaade edilmez. Ayetteki "Çünkü ona yardım edilmiştir." ifadesi bunu anlatmaktadır.

Cahiliye Devri'nde zulmen öldürülen bir mazlumun karşılığında bazı durumlarda katil öldürülmezdi. Maktul tarafı, kabilemizden olan kardeşimiz sizin kabilenizin falanına denktir, onu öldüreceğiz diyebilir, katil dışında birisinin kanını isteyebilirlerdi. Bazen de maktulün kıymetinden ötürü onlarca kişinin kanı istenir, istenmenin ötesinde kimi zaman onlarca kişi bir kişiye denk olarak öldürülürdü ve bu ölçüsüz ve dengesiz cezalandırmalar bazı durumlarda kanlı savaşlara sebep olabilirdi. Allah (cc), maktulün velisine yetki verirken ona da durması gereken bir yer olduğunu ayet içerisinde öğretmiş oldu.

Kısasta Hayat Vardır!

Bakara Suresi'ndeki kısas ayetlerinde Allah (cc), özellikle öldürmelerde kısasın hikmeti ve faydasına değindi:

"Sizin için kısasta hayat vardır ey akıl sahipleri! Umulur ki sakınıp korkarsınız."[3]

Kısası bir hayat nedeni olarak belirtti. Bazılarının zannettiği gibi kısasın öldürmekle ilgisi olmadığını, kısasın hayat ile arasında sağlam bir bağlantı olduğunu vurguladı. Bu nokta, üzerinde tefekkür edilmeyi gerektiren önemli bir meseledir. Allah (cc) bu kadar kesin ve açık bir hüküm söylüyorsa bu sözün altı boş değildir, hâşâ!

Kısas ile hayat arasındaki bağlantı hakkında şu yorumlarda bulunabiliriz:

– Kısasla beraber toplum öldürme vakalarından emin olur. Cezanın caydırıcılığı topluma bir güven sağlar. Her sokak başında katiller ile maktuller arasındaki canhıraş kavga artık olmayacaktır.

– Katil, kısas olarak suçu karşılığında öldürüldüğünde temizlenir ve ahirette onun için daha güzel bir hayat olur. Zira had cezaları günahları temizler.

2. 17/İsrâ, 33

3. 2/Bakara, 179

– Kısas; katil ve maktul olacak kimselerin yaşamasına sebeptir. Öldürüleceğini bilen katil öldürmez, böylece maktul de hayatta kalır, öldürmeye niyet eden katil de.

Ayet, devamında “Ey akıl sahipleri!” diye hitap etti. Allah (cc) neden özellikle akıl sahiplerine hitap etmiş olabilir? Üzerine düşündüğümüz, İslam âlimlerinin tefsirlerinde yazdıklarına baktığımız zaman şu sonucu görüyoruz:

Kısas hükümleri ile hayat arasında sağlam bir bağlantı vardır. Bunu yukarıda izah ettik. Ancak bu bağlantıyı herkes kuramayabilir ve herkes bu hükmü anlamayabilir. Neden kısas olacakmış ki? Birileri itiraz edebilir. Allah (cc) kısas ile hayat arasındaki bağlantıyı sadece akıl sahiplerinin anlayabileceğini söyledi. Katiller sürüsünün iyi hâl indirimleriyle cezalarının hafifletildiği, cezaevlerinde beslenip aflarla tekrar dışarı salıverildiği ve dahi -zaman zaman- bu adaletsiz durumun kan davalarına sebep olduğu bir sistemde bugün nicelerinin kısasa karşı olmalarının sebebi çok açık değil mi?

HİDAYET KANDİLLERİ

KÂRLI TİCARET SAHİBİ: SUHEYB İBNİ SİNÂN ER-RÛMÎ

Salim KANDEMİR

صُهَيْبُ بْنُ سِنَانٍ Ebû Yahyâ Suheyb ibni Sinân ibni Mâlik Er-Rûmî

Allah (cc) kullarıyla sözleşme yapmıştır. Kul sadece Allah'a (cc) ibadet edecek ve O'na şirk koşmayacak, Allah da (cc) bunun karşılığında kulunu ebedî cennete koyacaktır. Allah'ın (cc) anlaşma yapmaya ihtiyacı olmadığı hâlde kullarına böyle bir vaatte bulunması kulları üzerindeki engin rahmetini gösterir. Rabbimiz, kullarına öyle şefkatlidir ki bunu karşılıklı bir hak olarak ifade etmiştir. Bu anlaşma Allah'ın kulları üzerindeki, kulların da Allah üzerindeki hakkıdır. Allah Resûlü'nün (sav) Muâz ibni Cebel'e söylediği şu sözlerinden bunu açıkça anlıyoruz:

Muâz ibni Cebel'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben bir seferinde Peygamber'in (sav) terkisine binmiştim ve benimle onun arasında semerin arka tarafındaki ağacından başka bir şey yoktu.

Allah Resûlü (sav), 'Ey Muâz!' diye seslendi.

Ben, 'Buyur ey Allah'ın Resûlü, emrine hazırım.' dedim.

Sonra bir süre yola devam ettik. Arkasından:

'Ey Muâz!' buyurdu.

Ben, 'Buyur ey Allah'ın Resûlü, emrini bekliyorum.' dedim.

Daha sonra yine bir süre yol aldı. Arkasından:

'Ey Muâz!' buyurdu.

Ben, 'Buyur ey Allah'ın Resûlü, emrini bekliyorum.' dedim.

O, 'Allah'ın kulları üzerindeki hakkının ne olduğunu biliyor musun?' dedi.

Ben, 'Allah ve Resûlü daha iyi bilir.' dedim.

O, şöyle buyurdu: 'Allah'ın kulları üzerindeki hakkı, O'na hiçbir şeyi ortak koşmaksızın ibadet etmeleridir.'

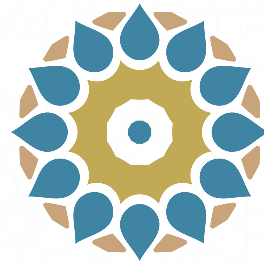
Bir süre daha yol gitti. Sonra, 'Ey Muâz ibni Cebel!' dedi.

Ben, 'Buyur ey Allah'ın Resûlü, emrini bekliyorum.' dedim.

O, 'Peki, eğer bu işi yaptıkları takdirde kulların Allah üzerindeki hakkının ne olduğunu biliyor musun?' dedi.

Ben, 'Allah ve Resûl'ü daha iyi bilir.' dedim.

Yoksa onun pak sünnetinde gördüğümüz, bir garibin arkasından sarılarak şakalaşması ve "Ancak sen Allah katında değerlisin." demesi; bir garibin habersizce defnedilmesi üzerine gıyabında cenaze namazı kılması ve namazıyla onun kabrini aydınlatması; bir garibin şehadeti üzerine onu kendi gömleğine sarıp defnettikten sonra, "Bu bendendir, ben ondanım." demesi ve daha birçok güzel örnek boşuna değildir. Bugün yolumuza ışık tutar niteliktedir.

'O (takdirde) kulların Allah üzerindeki hakkı onlara azap etmemesidir.' buyurdu."[1]

Bu karşılıklı anlaşma aynı zamanda uhrevi bir ticarettir. Çünkü mümin sahih iman ve salih amelde bulunacak, karşılığında cenneti alacaktır. Dolayısıyla dünya ve ahireti kapsayan bir alışveriş yapmaktadır. Her ticarette olduğu gibi bu ticarette de amelinin çokluğuna ve kıymetine göre karşılığını görecektir. Sahip olduklarından maddi ve manevi olarak ne kadar çok ve ne kadar değerli olanı verirse aynı oranda ahiret nimetlerine mazhar olacaktır.

Yine her yerde olduğu gibi burada da sahabe hüsn-ü misaldir. Onlar hayırlı ticaretin hayırlı şahitleri olmuşlardır. İman ve salih amelle, bazen mallarını bazen de canlarını vererek bu alışverişi yapmış, dava için tüm varlıklarından vazgeçmişlerdir. Ve bu kayralarının karşılığında ahirette paha biçilemez nimetleri elde etmişlerdir.

İşte onlardan biridir Suheyb ibni Sinân Er-Rûmî (ra). İslam'ın ilk günlerinde iman etmiş öncü sahabilerdendir. İslam'ını ortaya koyar koymaz birçok eziyete ve işkenceye maruz kalmıştır. Sonra Medine'ye giderek büyük hicrete nail olmuştur. Bu kutlu yolda büyük bir fedakârlık sergilemiş ve hakkında övgü dolu ayetler inmiştir. Ayrıca Allah Resûlü de (sav) yaptığı kârlı ticaretten dolayı kendisini müjdelemiştir. Sonra Bedir, Uhud, Hendek gibi büyük gazvelere katılarak hem malıyla hem canıyla cihad etmiştir. Nebi'den (sav) hiç ayrılmamış, daima yanında sebat etmiştir. Allah Resûlü'nden sonra da Raşid Halifelerin yanında durmuş, mücadelesine devam etmiştir. Son nefesine kadar övülesi bir kamet sergilemiştir.

Suheyb Rumların Öncüsüdür

Suheyb (ra) aslen Arap'tır. Fakat çocukluğunu Rumlarla geçirdiği için Rûmî olarak anılmıştır.[2] Muhammed ibni Sîrîn (rh), "Suheyb ibni Sinân Araplardan En-Nemir ibni Kâsıt Kabilesi'ndendir."[3] der. Bazı rivayetlerde isminin daha önceden Umeyre veya Abdulmelik olduğu söylenmiştir. Rumlar onu kırmızı saç ve sakalından dolayı kızıl manasına gelen Suheyb ismiyle çağırmışlar, böylece bu isimle anılmaya devam etmiştir.[4] Babası Sinân ibni Mâlik, Basra yakınlarında deniz kıyısında bir ticaret merkezi olan Übülle'nin lideriydi. Suheyb, henüz küçük bir çocukken Bizanslılar bölgeye baskın yapıp onu ve ailesini esir almışlardı. Böylece o, Rum diyarında büyümüştü. Gençlik döneminde Kelb Kabilesi'nden bazı kimseler onu satın alıp Mekke'ye getirmişlerdi. Mekke'de Abdullah ibni Cud'ân onu satın alıp sonra azat etmişti. Arap olup Rum olarak anılmasıyla ilgili Ömer'in (ra) sorusuna verdiği cevap durumu izah etmektedir:

Hamza ibni Suheyb'ten (rh) rivayetle dedi ki:

"Suheyb 'Ebû Yahyâ' künyesiyle anılıyordu. Yine o kendisinin Arap olduğunu ve çokça yemek ikram ettiğini söylüyordu. Bunun üzerine Ömer ibni'l Hattâb ona, 'Ey Suheyb! Çocuğun olmadığı hâlde neden Ebû Yahyâ ismiyle künyeleniyorsun? Rumlardan olduğun hâlde neden Araplardan olduğunu söylüyorsun? Ayrıca çokça yemek yediriyorsun, bu da malı israf etmektir.' dedi. Suheyb cevap olarak, 'Ebû Yahyâ künyesini bana Allah Resûlü (sav) verdi. Senin nesep konusundaki sözüne ve benim Araplık iddiama gelince, ben Mevsil halkından En-Nemir ibni Kâsıt Kabilesi'nden bir adamım. Ancak esir alındım, küçük bir çocukken Rumlar beni esir aldı. Sonra ailemi ve kabilemi tanıyınca nesebimi öğrendim. Yemek ve o konudaki israfıma dair sözüne gelince Allah Resûlü (sav) şöyle diyordu: 'Sizin en hayırlınız yemek yediren ve selamı alandır.' Beni yemek yedirmeye sevk eden sebep işte budur.' dedi."[5]

Suheyb, Allah Resûlü'ne (sav) risalet görevi verilinceye kadar Abdullah ibni Cud'ân'ın yanında kalmıştı. Hilfu'l Fudûl anlaşmasına katılmasıyla ve mazlumları korumasıyla bildiğimiz Abdullah onu yanında bulunduruyordu. Suheyb ise o sıralarda Allah Resûlü'ne (sav) arkadaşlık yaptığı için onu yakından tanıyordu.

Suheyb'ten (ra) rivayetle dedi ki:

"Andolsun ki Allah Resûlü'ne (sav) vahiy gönderilmeden önce onunla arkadaşlık yaptım."[6]

Suheyb (ra) henüz yirmi yaşlarındayken Allah Resûlü'ne (sav) risâlet görevi verilince iman çağrısı göğsünde yankılanmıştı. Hemen teslim olmak için kalkıp Allah Resûlü'ne (sav) gelmişti. Dâru'l Erkam'ın kapısında durmuştu. O sırada Ammâr ibni Yâsir de aynı sebeple oradaydı. Birlikte Allah Resûlü'nün (sav) huzuruna girip hidayete göğüslerini açtılar.

Ammâr ibni Yâsir (ra) dedi ki:

"Allah Resûlü (sav) Erkam'ın evindeyken Suheyb ibni Sinân ile kapısında karşılaştım. Ona, 'Ne istiyorsun?' dedim. O da bana, 'Sen ne istiyorsun?' dedi. Ben de, 'Muhammed'in yanına girip sözünü dinlemek istiyorum.' dedim. O da, 'Ben de bunu istiyorum.' dedi. Sonra Allah Resûlü'nün huzuruna girdik. Bize İslam'ı anlattı, biz de Müslim olduk. Sonra o gün akşam oluncaya kadar orada kaldık. Sonra gizlenerek çıktık. Ammâr ve Suheyb'in İslam'ı otuz küsur kişiden sonra oldu."[7]

İşte böylece Suheyb ilk iman halkasına dâhil olmuştu. Dâru'l Erkam'da nübüvvet pınarında ilk arınanların

1. Buhari, 5967; Müslim, 30
2. Bazı âlimler Allah Resûlü'nün (sav), "Suheyb Rumların (İslam'a ilk giren) öncüsüdür." (Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbnu Sa'd, Dâru's Sadr, 3/226) hadisine dayanarak Arap değil, Rum olduğunu söylemişlerdir. Fakat başka âlimler Allah Resûlü'nün (sav) bu sözü onun aslen Arap olduğu gerçeğini değiştirmeyeceğini, birçok milletin örfünde olduğu gibi Araplarda da bir yerde uzun zaman geçirenin oraya nispet edilebileceğini söylemişlerdir.
3. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbnu Sa'd, Dâru's Sadr, 3/226
4. bk. El-İstîâb fî Ma'rifeti'l Ashâb, İbnu Abdilber, Dâru'l Ceyl, 3/365
5. Ahmed, 23926
6. Hakim, 5705; El-İstîâb fî Ma'rifeti'l Ashâb, İbnu Abdilber, Dâru'l Ceyl, 2/729
7. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbnu Sa'd, Dâru's Sadr, 3/227; Hakim, 5698

arasına katılmıştı. Hem Rumların hem kabilesinin iman bakımından önüne geçmişti. Allah Resûlü (sav) onu bu özelliğiyle övmüştü.

Hasan'dan (ra) rivayetle Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu:

"Suheyb Rumların (İslam'a ilk giren) öncüsüdür." [8]

Enes'ten (ra) rivayetle Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu:

"Öncüler dört kişidir: Ben Arapların öncüsüyüm, Selmân Farsların öncüsüdür, Bilâl Habeşîlerin öncüsüdür, Suheyb Rumların öncüsüdür." [9]

Öncü olup gereklerini yerine getiren kimseler İslam nazarında ayrı bir övgüye nail olmuşlardır. Ahirette ise yüksek derecelerle ve büyük makamlarla müjdelenmişlerdir. Bu yüzden İslam'da öncü olmak önemlidir. Çünkü İslam her dönemde öncü nesillerin omuzlarında yükselmiştir. O hâlde müminler yaşadığı çağda dava yolunda daima öncü olmaya çalışmalıdır. Asgari mümin olmakla yetinmemelidir. Ahirette elde edeceği nimetleri düşünerek herhangi bir alanda ilk ve önde olmak için var gücüyle çaba sarf etmelidir.

Suheyb, iman ettiği ândan itibaren Nebi'den (sav) hiç ayrılmadı. Daima onun yanında kaldı. Hatta bazıları onu Allah Resûlü'nün (sav) mevlasından saymışlardır.[10] O kutlu halkaya dâhil olan diğer sahabiler gibi imanını ortaya koymuş ve akabinde birçok işkenceye maruz kalmıştı. Ama asla geri adım atmamış, ruhsatları kullanmamış, azimeti tercih etmişti.

Urve ibni Zubeyr dedi ki:

"Suheyb ibni Sinân, Mekke'de Allah için işkence gören mustazaf müminlerdendi." [11]

Gördükleri bu işkenceler kolay işkenceler değildi. Neredeyse diri diri yakıyorlardı onları. Demir gömlekler giydiriyor, kızgın çöllere yatırıyor, yakıcı güneşin altında bekletiyorlardı.

Abdullah'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"İslam'ını ilk açığa vuranlar yedi kişidir: Allah Resûlü (sav), Ebû Bekir, Ammâr, annesi Sumeyye, Suheyb, Bilâl ve Mikdâd. Allah Resûlü'nü, Allah (cc) amcası Ebû Tâlib ile korudu. Ebû Bekir'i, Allah (cc) kavmiyle korudu. Onların dışında kalanları ise müşrikler tutup demirden gömlekler giydirdiler ve kızgın güneşin altına bıraktılar." [12]

Öyle ki Suheyb ve arkadaşı Ammâr bu işkenceden dolayı artık ne söylediklerini bilmeyecek hâle geliyorlardı.

Ömer ibni Hakem'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ammâr ibni Yâsir ne söylediğini bilemeyinceye kadar müşrikler tarafından azap ediliyordu. Suheyb de Müslimlerden bir topluluğun arasında olmasına rağmen ne söylediğini bilemeyinceye kadar müşrikler tarafından azap ediliyordu." [13]

İşte Suheyb böyle işkenceler altında imanın bedelini ödüyordu. Nebi'nin gölgesinde hidayetini sürdürmeye çalışıyor, sebat ediyor, dönmüyordu. Ne var ki Kureyş, Suheyb (ra) gibi köle olan kimselerin Allah'ın ve Resûl'ünün yanındaki konumlarına katlanamıyordu. Onlarla aynı mertebede olmayı, onların hayırda öne geçmelerini hazmedemiyorlardı. Aynı ortamda kalmaya bile tahammülleri yoktu. Allah Resûlü'ne (sav) bu konuda baskı kurmaya çalışıyor, onları yanından kovmasını istiyorlardı.

İbni Mes'ûd'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'nün (sav) yanında Suheyb, Bilâl, Ammâr, Habbâb ve Müslimlerin zayıflarından başkaları varken ona Kureyş'in liderlerinden bir topluluk uğradı. 'Ey Muhammed, kavminden bunlara mı razı oldun? Aramızdan Allah'ın kendilerine nimet verdikleri bunlar mı? Biz bunlara mı uyacağız? Onları yanından kov. Onları kovduğun takdirde belki sana uyabiliriz.' dediler. Bunun üzerine şu ayetler indi:

'Sabah akşam Rablerinin rızasını umarak O'na dua edenlerle beraber sabret. Dünya hayatının süsünü isteyerek gözünü onlardan ayırma. (İlgin, alakan onlar üzerinde olsun.) Kalbini zikrimizden gafil bıraktığımız, hevasına uyan ve işleri hep aşırılık olan kimseye itaat etme.' [14]

'Rablerinin rızasını umarak gece gündüz O'na dua edenleri sakın kovma! Onların hesabından senin üzerine, senin hesabından da onların üzerine (onları kovmanı gerektirecek) bir sorumluluk yoktur. (Buna rağmen onları meclisinden kovarsan) zalimlerden olursun.' [15] " [16]

Kâfirler, Allah Resûlü'nü (sav) vahyin atmosferinden kopartıp onun kendi arzularına uymasını istemişlerdi. Allah Resûlü (sav) onlara doğru bir adım attığında artık kendilerine tabi olacağını düşünüyorlardı. Allah Resûlü'nün (sav) kalbine bazı düşünceler gelmişti. Ancak Rabbimiz (cc) onu (sav) sert bir dille uyardı ve onların sinsi tuzaklarını boşa çıkardı. Rabbimiz, Resûl'üne (sav), "Onları sakın kovma! Gözünü onlardan ayırma!" diyerek Suheyb ve onun gibi sahabilerin makamını yüceltmiş oldu. Allah (cc) onları yüceltmişken alçaltmaya kimin gücü yetebilirdi ki...

Allah Resûlü (sav) artık gözlerini onlardan ayırmıyor, onlardan uzaklaşmıyor ve onlarla beraber olmaya çalışıyordu. Suheyb'i ve diğerlerini ayrı bir seviyor ve hatta başkalarına da sevmelerini ve asla buğzetmemelerini söylüyordu:

8. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbnu Sa'd, Dâru's Sadr, 3/226; El-İstîâb fî Ma'rifeti'l Ashâb, İbnu Abdilber, Dâru'l Ceyl, 2/729
9. Hakim, 5243; Fedâilu's Sahabe, İmam Ahmed, Muessesetu'r Risâle, 2/909 Hadis no: 1737
10. bk. Hakim, 2303, Bab başlığı, 3/449
11. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbnu Sa'd, Dâru's Sadr, 3/227
12. Ahmed, 3832; İbni Mace, 150
13. El-Bidâye ve'n Nihâye, İbnu Kesîr, Dâru İhyâi't Turâs, 3/351
14. 18/Kehf, 28
15. 6/En'âm, 52
16. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, İbnu Kesîr, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 3/232

"Kim Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman ediyorsa Suheyb'i annenin çocuğuna olan sevgisiyle sevsin."[17]

"Suheyb'e sakın buğzetmeyin."[18]

Onların rızası Allah'ın ve Resûl'ünün rızasıydı. Onların öfkesi Allah'ın ve Resûl'ünün öfkesiydi. Bir kimse onları kırdığında Allah'ı öfkelendirmiş oluyordu. Hatta bu kimse Ebû Bekir (ra) gibi fazilette öncü olan bir kimse bile olsa.

Âiz ibni Amr'dan rivayetle dedi ki:

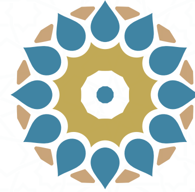
"Ebû Sufyân bir toplulukla beraber Selmân, Suheyb ve Bilâl'in yanından geçerken onlar, 'Allah'a yemin olsun ki Allah'ın kılıçları Allah düşmanının boynundaki (vurulması gereken) yeri bulmadı.' dediler. Bunun üzerine Ebû Bekir, 'Siz bu sözleri Kureyş'in liderine ve efendisine mi söylüyorsunuz!' dedi. Sonra Nebi'nin (sav) yanına geldi ve bu durumu haber verdi. Allah Resûlü, 'Ey Ebû Bekir, onları kızdırmış olabilirsin. Onları kızdırmışsan andolsun ki Rabbini de kızdırmışsındır.' dedi. Sonra Ebû Bekir onların yanına geldi ve 'Ey kardeşlerim, sizleri kızdırdım mı?' dedi. Onlar, 'Hayır, Allah seni bağışlasın kardeşim.' dediler."[19]

Zayıflar ve yoksullar Allah'ın (cc) emanetleridir. İslam onları daima koruma altına almıştır. Bu yüzden Müslimler çevrelerindeki zayıfları ve yoksulları koruyup kollamak zorundadır. Bilhassa içinde bulunduğumuz her şeyi unutturan şu çağda. Zaman hızla akıp giderken dinimizden aldığımız bizi biz yapan yüce değerler elimizden kayıp gitmemeli. Bu manada garipleri sürekli hatırda tutmak için ayrıca bir çaba sarf etmek mecburiyetindeyiz.

Tıpkı Allah Resûlü (sav) gibi onları yalnız bırakmamalı, onlardan gözlerimizi ayırmamalı, onları hiçbir zaman unutmamalıyız. Kardeş olmanın bir gereği olarak onlara gönülden sevgi duymalıyız. Yoksa onun (sav) pak sünnetinde gördüğümüz, bir garibin arkasından sarılarak şakalaşması ve "Ancak sen Allah katında değerlisin." demesi;[20] bir garibin habersizce defnedilmesi üzerine gıyabında cenaze namazı kılması ve namazıyla onun kabrini aydınlatması;[21] bir garibin şehadeti üzerine onu kendi gömleğine sarıp defnettikten sonra, "Bu bendendir, ben ondanım." demesi[22] ve daha birçok örnek boşuna değildir. Bugün yolumuza ışık tutar niteliktedir.

Bir de garip denilince sadece üstü başı pejmürde olan fakir kimseler akla gelmesin. Bugün; aylarca kapısı çalınmayan ve ziyaret edilmeyen gariptir. Maddi sıkıntılar yaşadığından dolayı temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve iffetinden dolayı kimseden bir şey isteyemeyen gariptir. Topluluk içinde olduğu hâlde samimi bir çevresi olmadığı için yalnız kalan gariptir. Müslimlerin böylesi garipleri de kollamak için gündemleri olmalıdır. Kalplerinin bir köşesinde onlara bâki bir yer ayırmalıdır. Umulur ki bu gayretleri sebebiyle Allah da (cc) onları dünyada ve ahirette korur.

Devam edecek, inşallah...

17. El-İstîâb fî Ma'rifeti'l Ashâb, İbnu Abdilber, Dâru'l Ceyl, 2/729; Siyeru A'lâmi'n Nubelâ, Ez-Zehebî, Muessesetu'r Risâle, 2/24. Hadisin sıhhatinde ihtilaf vardır.
18. Hakim, 5709
19. Müslim, 2504
20. bk. Ahmed, 12648
21. bk. Buhari, 1337
22. bk. Müslim, 2472

SAĞLIKLI BİR TOPLUMUN TEMİNATI: EVLİLİK/NİKÂH AKDİ

Kerem ÇAĞLAR

Evlilik/Nikâh akdi, ailenin temelini teşkil eder. Evlilik, kadın ve erkeğin kendilerine has olan bir mahremiyet ve paylaşım alanı oluşturmalarına ve insan soyunun devamının sağlanmasına imkân veren yegâne meşru müessesedir.

Allah (cc) Kur'ân-ı Kerim'de, insanlar için kaynaşıp huzur bulacakları kendi türünden eşler yaratıp aralarında ülfet, ünsiyet, sevgi ve merhamet meydana getirmesini kudretinin delilleri arasında saymıştır.[1] Eşlerin birbirleri için mecazi bir anlatımla libas/elbise konumunda olduğu belirtilmiş[2] ve neslin bozulmasına/toplumun ifsadına yol açacak her türlü gayrimeşru ilişki yasaklanmıştır.[3] Yine Kur'ân-ı Kerim'de nikâh akdi erkek tarafından kadına verilen sağlam bir teminat olarak nitelendirilmektedir.[4]

Evlilik, birçok ayette de belirtildiği üzere büyük mesuliyet gerektiren bir müessesedir. Bundan dolayı evlenemeyenlerin bu imkânı buluncaya kadar iffetlerini korumaları istenmiştir.[5] Kur'ân-ı Kerim, nikâh akdiyle beraber evliliğin her bir eşe tanıdığı haklar ve yüklediği sorumluluklar da dâhil, talaka (evlilik akdinin sona ermesine) kadar birçok hükme yer vermiştir.

Evlilik, her bir insan için bedenî ve ruhsal olgunlaşmayla beraber belli bir yaştan sonra zaruri bir ihtiyaç olarak ortaya çıkar. Nikâh akdi üzere yapılan evlilik, elde edilecek faydalarıyla hem erkek hem de kadın için tertemiz ve meşru bir çerçevede dünyada alternatifi olmayan ve sonu ahirette ebedî beraberliğe uzanabilecek bir hayat ortaklığının başlangıcıdır.

Resûlullah (sav) döneminden itibaren İslam ümmeti içerisinde evlilik ve aile kurumuna büyük önem ve değer verilmiştir. İnsanda fıtri olarak bulunan en güçlü dürtülerden biri de şehvettir. Bu ve daha birçok ruhsal, duygusal ve fiziksel ihtiyacın karşılanması zaruridir. Kişi her ne kadar konforlu bir hayat yaşıyor ve kendisini rahat hissettiği uyumlu bir çevre içerisinde bulunuyor olsa ve yüksek düzeyde bir eğitim kariyerine sahip olsa da söz konusu ihtiyaçlarının bu şekilde karşılanması veya teskin edilmesi mümkün değildir. Evlilik ihtiyacı bunların başında gelir.

Evlilik ve evlilikle beraber var olan aile hayatının Yüce Allah'ın büyük bir bağışı olduğu şuuru her daim canlı tutulmalı ve bu büyük nimetin her açıdan değerinin idrakinde olunmalıdır. Bu şuur canlı tutuldukça eldeki nimetin şükrü hakkıyla ifa edilebilecektir.

1. bk. 30/Rûm, 21
2. bk. 2/Bakara, 187
3. bk. 17/İsrâ, 32
4. bk. 4/Nisâ, 21
5. bk. 24/Nûr, 33

Evlilik, her bir insan için bedenî ve ruhsal olgunlaşmayla beraber belli bir yaştan sonra zaruri bir ihtiyaç olarak ortaya çıkar. Nikâh akdi üzere yapılan evlilik, elde edilecek faydalarıyla hem erkek hem de kadın için tertemiz ve meşru bir çerçevede dünyada alternatifi olmayan ve sonu ahirette ebedî beraberliğe uzanacak bir hayat ortaklığının başlangıcıdır.

İnsan hayatının sağlıklı bir şekilde idamesi nasıl ki yeterli beslenme ve barınma ihtiyacının karşılanmasıyla mümkün oluyorsa, insan neslinin meşru bir şekilde sürdürülmesinin yegâne yolu evlilik müessesesi için de aynı durum geçerlidir. İnsan fıtratındaki midevi ve şehevi açlık hissi, zevk ve lezzet olarak isimlendirilen özel bir duyguyla beraber yaratılmıştır. Bu ikisinden alınacak zevk ve lezzet hissi insanoğlunun dünya hayatında tadabildiği hislerden en güçlü ve en etkili olanlarıdır.

Fıtri değerlerini koruyabilmiş temiz yaradılışlı her insan kendisine bahşedilmiş olan zevk alma hissi sayesinde temiz ve hoş ile kirli ve pis olanı birbirinden ayırt edebilmektedir. Kötü duyguların insana galebe çalmasına ve bu suretle kişiye türlü fitnelerin önünün açılmasına engel olan en önemli vesilelerden biri de evliliktir.

Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

“Ey Gençler! Sizden evlenmeye gücü yeten evlensin. Çünkü evlilik gözü harama bakmaktan korur. Tenasül uzvunu zinadan alıkoyar. Evlenmeye gücü yetmeyen de oruç tutsun. Çünkü orucun şehveti kıran bir gücü vardır.”[6]

Resûlullah (sav) başka bir hadiste şöyle buyurmuştur:

“Kişi evlendiğinde dininin yarısını tamamlamıştır. Diğer yarısı için de Allah’tan korksun!”[7]

Bu Nebevi haberler evliliğin ne kadar büyük bir nimet olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Evlilik müessesesinin tek başına büyük bir nimet olması bir yana evliliğin, eşlerden her birine kazandırdığı sayılamayacak faydaları da vardır. Bunların da her biri ayrı ayrı birer nimettir.

Manevi yönü de açık olan ruhsal doyum, duygusal doyum ve tensel doyum gibi hususlarda kâmil bir itminan ve sekinetin sağlanabilmesi de ancak evlilik yoluyla gerçekleşebilir. Evlilik çağına gelmiş olan genç kızlar ve erkekler evlenmek suretiyle iffetlerini korurlar. Böylelikle kişiyi helake götürebilecek günahlardan korunmaları mümkün ve kolay olacaktır. Ayrıca hem nesillerinin devamını sağlayacak hem de kendileri için göz aydınlığı olacak çocuk sahibi olmaları da nimetlerin en güzelindendir.

Şükür ile Nankörlük Arasında Evlilik Nimeti

Evliliği ve evlilikle beraber elde edilen bütün faydaları İslam bizlere birer nimet olarak takdim eder. O hâlde her bir Müslim’in de evlilik müessesesine bakışı bu minval üzere olmalıdır. Bu bilince sahip kadın veya erkek hiçbir Müslim, aile fertlerini geçim, barınma veya eğitim gibi konularda asla bir yük olarak görmez. Böyle yapması hâlinde bunca değerli nimete karşı nankörlük etmiş olur. Hâlbuki nankörlük, nimetin elden çıkmasının sebeplerindendir.

Küfran-ı nimet, sahip olunan nimetlerin tamamen elden çıkmasıyla sonuçlanabilir. Evde, aile içerisinde bereketin kaybolması yahut eşler arasındaki sevgi, saygı ve sadakatin azalması veya tamamen bitmesi şeklinde de neticelenebilir. Eşlerin her birisi birlikte var ettikleri ve âdeta cennetin dünya hayatındaki küçük bir şubesi gibi olan aile yuvasına, herkese nasip olmayan eşsiz bir nimet gözüyle bakmalıdır.

Atımlık bir damla su iken ana rahminde cenine dönüşen insan, zayıf ve korunmaya muhtaç bir bebek olarak dünyaya gelir. İlerleyen evrelerde çocukluk ve daha sonra erişkin genç çağına ulaşır. Ömrü yetenler yaşlanarak güçsüz ve muhtaç birer pir-i fani olur. Bundan sonraki evrede ise Allah’ın değişmez sünneti olarak vefat eder. Tüm bu aşamalar Allah’ın (cc) insan için belirlediği ve değişmez/değiştirilemez kıldığı sünnetullahtır. Keza nimetler konusundaki sünnetullah da böyledir.

Şükreden bir kul olmak ancak elde edilen faydanın nimet olarak görülmesiyle gerçekleşebilir. Elde edilen bir kazanç yahut salih/saliha bir eşle yapılan evlilik nimet olarak görülmezse şükrün ifası da gerçekleşmeyecektir. Eğer şükür yoksa nimetlerin elden gitmesi mukadderdir.

Allah’ın (cc) kendisine mülk verdiği bir kimse eğer bu nimetin şükrünü hakkıyla ifa etmezse kişi elindeki mülkün kaybolmasıyla yahut bereketinin bitmesiyle ya da fakirlikle cezalandırılır. Mülk, güç ve kuvvet sahibi ise, “Ceza, amelin cinsindendir.” kaidesince fakirlik, zayıflık, mahrumiyet ve belki de zilletle cezalandırılır.

Kendi çevrelerinde evlilikten önce cevvaliyetleriyle bilinen eşlerden her biri evlendikten sonra durulmaya başlar ve sükûnete kavuşur. Bu durum aslında mutluluğu yakaladıklarının da bir göstergesidir. Evlilikle temeli atılan aile yuvası; kadın ve çocuklar için olduğu kadar ailenin meişetini temin etmek için çabalayan erkeğin de en çok mutlu olduğu, huzur ve sükûn bulduğu, yorgunluğunu ve sıkıntılarını unuttuğu ve mutluluğun tadına vardığı yegâne mekândır.

6. Buhari, 1905; Müslim, 1400
7. Şuabu’l Îmân, 5101

Evlilik kurumu özellikle günümüzde eşlerin her birisi için türlü güzelliklerin, huzurun, sekinetin ve saadetin vesilesi olduğu gibi onlar için âdeta ailenin kudsiyetine yönelen tehditlerden ve çoğu haramdan koruyucu bir kalkandır. Hayallerden amellere kadar bir iffet halesine dâhil olurlar.

Çocuk, bir evliliğin en güzel semeresidir. Gözleri ve gönülleri aydın kılan ve kalplerle beraber aile yuvasını sevince gark eden çocuklar aynı zamanda neslin devamının garantisi ve ebeveynin vefatı sonrası açık kalacak olan sadaka-i cariye vesilesidir. Şüphesiz ki bu da büyük bir nimettir.

Eğer kişi, bu nimetlerin büyüklüğünü, sürekliliğini ve değerini düşünmez, gereği gibi şükretmez ise bu durumda sünnetullah devreye girecektir. Değerini ve önemini hakkıyla takdir etmediği bu nimet kendisi için; altında ezildiği bir yüke, katlanılması zor bir sıkıntıya ve mahvedici bir mahrumiyetle cezalandırılmaya dönüşecektir. Huzur ve saadet her geçen gün ondan ve ailesinden uzaklaşacaktır. Bundan sonra artık kendisini huzursuzluğa neden olan tartışmalar, iddialaşmalar, ithamlar ve küskünlükler beklemektedir. Aile huzuru kalmayınca aile fertleri birbirinden kopar ve aynı evde yaşıyor olmalarına rağmen birbirlerinden uzaklaşırlar. Tıpkı imamesi kopan tespih taneleri gibi… İleriki süreçlerde aile bütünlüğünün korunması tehlikeye düşecektir. Şeytanın da telbisatı ve tezyinatıyla haramların cazibesi her zamankinden daha güçlü bir çekicilikle hissedilebilecektir. Eşler arasındaki sadakat, sevgi, merhamet ve şefkatin giderek azaldığı müşahade edilecektir. Çocuklar da bir süre sonra problem sözcüğüyle kurulan cümlelerin öznesi olacak, göz aydınlığı olan evlatlar artık kurtulunması gereken bir dert ve sıkıntı sebebi olarak görülecektir. Böyle tatsız ve hayırsız bir neticeye sebep olabilecek şükürsüzlükten Allah’a sığınılmalıdır.

Evlilik ve evlilikle beraber var olan aile hayatının Yüce Allah’ın büyük bir bağışı olduğu şuuru her daim canlı tutulmalı ve bu büyük nimetin her açıdan değerinin idrakinde olunmalıdır. Bu şuur canlı tutuldukça eldeki nimetin şükrü hakkıyla ifa edilebilecektir.

Şükür arttıkça nimet de artacak ve kul öyle bir hâle gelecektir ki Allah’ın lütuf ve ihsanları kalp ve bedeninin dolup taşacağı ölçüde bereketlenecektir. Nitekim Allah (cc) şükürle beraber kulları üzerindeki nimetini arttıracağını vadetmekte, küfran-ı nimette ısrar eden kullara ise vaidde/tehditte bulunmaktadır:

وَاِذْ تَاَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ اِنَّ عَذَابِى لَشَدِيدٌ

“(Yine hatırlayın ki) Rabbiniz: ‘Andolsun ki şükrederseniz kesinlikle arttırırım, nankörlük ederseniz şüphesiz, benim azabım pek çetindir.’ diye ilan etmişti.”[8]

İkinci (2.) bölümün sonu devam edecek inşallah…

8. 14/İbrâhîm, 7

Zeynep BAYANCUK

ÖTEKİ ODA

Bir adım ötesi hedef, bir başka ev güzel, bizim olmayan hayatlar mutlu, başkalarının eşi âşık olunası, el âlemin çocuğu uslu, diğerinin satın aldığı ucuz, medreseye alınanlar kısmetli, arkadaşın üstündeki daha şık, yan komşunun evi daha geniş…

Başka hayatlara özendiniz mi hiç? Ya da kaçırdığınız fırsatlara hayıflandınız mı? Okusaydım şimdi burada olmazdım, evlenseydim hayatım bambaşka olurdu, medresede olsaydım daha iyisini yapabilirdim... Bu gibi cümleler kurup elinizde olmayana imrendiğiniz ve sahip olduklarınızın ne büyük nimetler olduğunun farkına varamadığınız oldu mu?

Yok, biz kadere inanıyoruz. Böyle şeyler hiç düşünmeyiz mi diyorsunuz? Peki, böyle buyurun: Bir adım ötesi hedef, bir başka ev güzel, bizim olmayan hayatlar mutlu, başkalarının eşi âşık olunası, el âlemin çocuğu uslu, diğerinin satın aldığı ucuz, medreseye alınanlar kısmetli, arkadaşın üstündeki daha şık, yan komşunun evi daha geniş diye düşündüğünüz zamanlar oldu mu? Bu hataya pek çoğumuz düşmüşüzdür, eminim.

Neden öteki daha cazip bazılarımıza? Neden elimizdekinin değeri yok gözümüzde? Neden ânı yaşarken değil de sonraki adım gerçekleşince mutlu olacağımıza inanıyoruz?

Bu sorunun cevabını bir sınav denemesi çözerken öğrendim. Yaşanılan duruma "Öteki Oda Sendromu" adı verilmiş. Bu terimi Ronald W. Britton ortaya atmış.

Britton'a göre bireyler kendi yaşamlarını başkalarınınkiyle karşılaştırdığında bu hisse kapılır. Başkalarının başarılarını(!), yaşam tarzını(!), o ânki mutluluğunu(!) gördükçe kendini yetersiz veya eksik hisseder. Hisleri zamanla kıskançlığa, memnuniyetsizliğe ve kendisini ve yaşamını sürekli başkalarıyla kıyasa dönüşür. Bu kıyas öyle örter ki aklı kişi; başarı karşıdakine hiç yorulmadan ikram edilmiş, iyi bir hayat için sanki hiç ter dökülmemiş, mutluluk hayatlarının her ânını sarmış da üzüntü ve imtihanlar o kişiye hiç uğramamış vehmine kapılır.

Tatil üzerinden örnek vermek istiyorum. Adı tatil olmakla birlikte en yorucu zaman dilimidir o. Denize gideceksiniz diyelim. Hayali bile güzeldir. Ve bu hayalde serin sularda yüzülecek, acıktıkça erzak çantasındaki atıştırmalıklardan yiyilecek, neşeli pozlar verip durum paylaşılacak ve nihayet dönülecektir. Gerçekte ise su soğuktur, uygun yer bulmak oldukça zordur, dönüşte duş almak ve ıslak kıyafetlerin yıkanması söz konusudur. Atıştırmalıklar zahmetsiz ha-

zırlanamamakta, maddi dahi olsa bir külfeti olmaktadır. Sıcak hava olur da sivrisinek olmaz mı? Onlar da vızıltıları ve sebep oldukları kaşıntılarıyla eşlik etmektedir. Uykusuzluk, çocukların anlaşamaması, havanın aşırı sıcaklığı... cabası. Tüm bunlar durumda paylaşılan görüntüye sığmıyor tabii. Orada sadece herkes gülümserken poz veriliyor. Arka planı görmeyen öteki odadakiler de "Onlar ne güzel eğleniyor, biz de sıkılmaktan başka hiçbir şey yapmıyoruz." diyebiliyor. Kendi yaşadığı gerçek ile ötekinin durumundaki poz arasında kıyas yaptığı için yanılgıya düşüyor.

Her gün sahip olduklarımızı düşünmeye beş dakikacık ayıralım. Sınandıklarımızı, elimizden alınanları değil; hesapsızca verilenleri düşünelim. Bunun şükrünü eda edebilmek için kâl diliyle çokça hamdedip ânın kıymetini bilerek hâl diliyle de şükretmiş olalım.

Bu her alanda böyle. Her başarının zorluğu var. Kimse zorluk yaşamadan başarı merdivenlerini tırmanmıyor. Fakat "öteki odadaki bizler" sürece vâkıf değiliz. Yalnızca sonucu görüyor, başarıyı kıskanıyoruz. Her evliliğin ağır imtihanları var. Eşler bu ağır süreçlerde zorlanıyor, yıpranıyor; fakat "öteki odadaki bizler" imtihanın sonunda gelen bir buket çiçeği görüp eşimizle kıyaslıyoruz. Her ortamın zorlu koşulları var, fakat "öteki odadaki bizler" o ortamın sağladığı liyakate herkesin namzet olduğunu vehmediyoruz. Lütfen duralım! Ne kendimizi ne eşimizi ne çocuğumuzu ne de hayatımızı başkalarıyla kıyaslamayalım. Çünkü kıyaslarken mutsuz ve nankör oluyor, "ân"ı kaçırıyoruz.

Peki, ne mi yapalım? Her gün sahip olduklarımızı düşünmeye beş dakikacık ayıralım. Sınandıklarımızı, elimizden alınanları değil; hesapsızca verilenleri düşünelim. Bunun şükrünü eda edebilmek için kâl diliyle çokça hamdedip ânın kıymetini bilerek hâl diliyle de şükretmiş olalım. Sınandıklarımızın, verilenlere kıyaslanmayacak kadar az olduğunu fark edelim. Herkesin yaşamının bizimki gibi olduğunu; biz çıkarken onların indiğini, onlar çıkarken de bizim imtihan edildiğimizi unutmayalım. Kendi hayatımıza odaklanıp verilenlerle yetinelim. El-Vehhâb ve El-Kerîm tarafından hesapsızca ikram edildiğimizi, El-Alîm olan Rabbimizin bize en uygun olanı seçip verdiğini, El-Adl olan Allah'ın kimseye farklı muamele etmediği gerçeğini kalbimize nakşetmeyi asla ihmal etmeyelim. Her hâl ve durumda "Elhamdulillahi Rabbi'l Âlemîn!" demeyi alışkanlık hâline getirelim. Öteki odanın kapısına kilit vurmayı da ihmal etmeyelim. İnanın orada kimse yok...

Sisler ve Nur

Heyula mıdır nedir, sisli kalabalıklar
Bakışlar yönelirken durakaldı yığınlar
Gözlerinde her birinin, hiç tükenmez arzular
Garip ahvâl; et kümesi beniâdem varlıklar

Süzüldüğünde kılıklar, tepeden tırnağa kadar
Üstünde milyonluk çullar, cenneti dünyada arar
Hüzünlerle örselenmiş hızlı hazlı hayatlar
Hakikat âleminde çürümüş, ölü canlar

Kulaklar sağır, duyulmaz göz hizası çığlıklar
Mazlum adına savrulur, ruhsuz cılız nâralar
Kalmamış gözlerde fer, görülmez mustazaflar
Âdeme mahkûm iken, nedir ki prangalar?

Yerin altında ölüler, üstü de dirilere mezar
Kalpler kılıflı, zihinler iğdiş, ruhlar ise tarumar
Perde inmiş, ışıltı sönmüş, kapkaranlık hayatlar
Ürküntü çökmüş ahlarken, özünden ırak yığınlar

Tevhid sünnet benliğimiz, sıbğatullah rengimiz
Eşsizdir bu cihanda, yegâne akidemiz
Şirk, nifak ve cehaletle evvel âhir cengimiz
Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat, itidaldir çizgimiz

Kerem ÇAĞLAR

SALGIN HASTALIKLAR TARİHİ: KIZAMIK[1]

Dr. Gözde TERCUMAN

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Aslında başka bir yazı silsilesine başlamak üzere hazırlıklarımı yaptığım bir dönemde, yaşanan bazı hadiseler sonrasında daha güncel bir konuyu detaylıca ele almak istedim. Bu yazıyla birlikte uzun bir yazı silsilesine başlayacağız, salgın hastalıklar tarihine bakmaya çalışacağız. Tarihten bugüne salgın hastalıkların seyri, etkileri, toplumsal, siyasal, kişisel boyutu; çıkardığımız dersler, yaptığımız hatalar, isabet ettiğimiz doğrular, tıbbi değerlendirmeler ve daha fazlasını bu yazı silsilesiyle birlikte incelemeye çalışacağız. Çaba bizden, başarı Allah'tandır (cc).

Yazılardaki tüm hayır ve güzellikler Allah'tan (cc); tüm yanlışlar, eksiklikler ve olumsuzluklar benden, nefsimden ve şeytandandır.

Kızamık Hastalığı Nedir?

Kızamık bir virüs hastalığıdır.

1600'lü yılların sonu 1700'lü yılların başında mikroskopun icadıyla insanoğlu daha önce hiç bilmediği bir dünyanın kapısını araladı. Gözüyle göremediği, ama kendi tarihinden bile eski olabilecek bir canlı âlemiyle tanıştı: Mikroorganizmalar. Bu âlemi yüz yıldan daha fazla inceledi ve 1800'lü yıllara doğru mikrobiyoloji ilmi ortaya çıktı. Gözle görülmeyecek kadar küçük canlıları inceleyen bilim dalı anlamına gelen mikrobiyoloji hakkında en eski tıbbi kaynakların neler olduğu tam bilinmese de İbni Sina'nın (980-1038) kitaplarında "hastalık yapıcı unsurların doğada var olduğu, ama bunların gözle görülüp belirlenemediği" görüşü dikkat çekicidir. Tıp tarihi boyunca uzun yıllar bilinmezliğini koruyan bu âlem, uzun incelemeler ve araştırmalar sonucu, Allah'ın yeryüzüne indirdiği ilim sayesinde, bugün daha detaylı biliniyor, elhamdulillah. Gözle göremediğimiz bu canlılar, toplu iğnenin ucundan milyonlarca kat küçükler. Virüs, bakteri, mantar gibi çeşitli isimleri var. Bir kısmı yararlı olmakla birlikte birçoğu hastalıklara sebep oluyor.

Kızamığı, Allah'ın yardımıyla, genel istatistiklerden farklı olarak daha hafif atlatacağımızı ön görüyorum, fakat bu bizleri kendi açımızdan tedbir almamaya sevk etmemelidir. Muvahhidleri özel olarak muhafaza etmeyi Rabbimiz üzerine aldığı gibi; kişinin de kendisine düşen tedbiri alması, meşru vesilelerin tamamına yapışması gerekir. Ateşin İbrâhîm'e serin ve selamet olması ateşin tabiatını değiştirmediği gibi, Müslimlerin kızamık hastalığını hafif atlatıyor oluşu da kızamık hastalığının seyrini değiştirmez. Tarih boyunca milyarlarca insan bu hastalığa yakalanmış ve milyonlarca insan bu hastalık sonucu ölmüştür.

1. Yazıda tıbbi kaynak olarak kullanılan kitap: Feigin and Cherry's Textbook of Pediatric Infectious Diseases 8. Edition, 17. Section: Viral Diseases, 180. Chapter; Measles Virus. / Türkçeleştirilerek yazılmıştır.

Diğer hastalıklardan farklı olarak salgın hastalıklar sadece tıbbi bir durum değildir. Ülkelerin ticaretini, turizmini, vize alımını, ülkeye yapılacak yatırımları ve daha birçok durumu etkiler. Siyasi ve ekonomik yönü baskındır.

Âlem içinde âlem yaratan Allah ne yüce! Yerin ve göğün görünmez ordularının sahibi Allah ne yüce!

"Hamd, göklerin Rabbi, yerin Rabbi ve âlemlerin Rabbi olan Allah'adır."[2]

"Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur."[3]

Kızamık, dünya çapında ortaya çıkan ve oldukça bulaşıcı bir virüs hastalığıdır. Enfeksiyon, ateş, halsizlik, öksürük, nezle, iştahsızlık, göz enfeksiyonu (konjunktivit) ile başlar. Bu belirtilerden sonra ağız içinde beyaz beyaz lekeler/yaralar, vücutta kırmızı döküntüler meydana gelir.

Vücuttaki döküntüler ortaya çıkmadan önceki beş gün ve döküntü sonrası dört gün boyunca kişi başkalarına bu hastalığı bulaştırabilir. Hastalık hava yoluyla bulaşır ve hasta kişiyle aynı ortamı paylaşmak bulaş için yeterlidir. Hastalığın bulaşmasında okullar, yatakhaneler, yurtlar gibi insanların toplu yaşadığı yerler önemli rol oynar.

Kızamık enfeksiyonuna yakalanan her insan hastalığı aynı şekilde geçirmez. Hastalık herkeste farklı ağırlıkta ortaya çıkar. Daha küçük bebekler ve ileri yaştaki insanlar daha ağır atlatır. Hafif geçsin, ağır geçsin kızamık enfeksiyonu vücutta istenen bir enfeksiyon değildir. Çünkü kızamık birçok hayati risk oluşturur. Hastalığın başında görülen gribal semptomlar veya vücuttaki kırmızı döküntüler çok önemli değildir ve bu bulgular geçicidir. Fakat vücut sadece bunlarla hastalığı atlatmaz. Kızamık üç temel hayati organı tehdit eder: Akciğerler (pnömoni/zatürre), kalp (miyokardit, perikardit/kalp zarı enfeksiyonu) ve beyin (ensefalit, menenjit/beyin ve beyin zarı enfeksiyonu). Bu üç organın etkilenmesi ölüm riskini arttırdığı için ölüm yaşam arasındaki fayda zarar dengesi kurulduğunda, ölüm göze alınabilecek bir risk değildir.

Akciğer enfeksiyonu (zatürre/pnömoni) kızamığa bağlı ölümlerin en yaygın nedenidir. Solunum yetmezliği gelişebilir ve kişi nefes alamayacak hâle gelebilir. Bu durumda entübe edilip cihazla nefes alması sağlanır ve bu hastalar yoğun bakım şartlarında takip edilir. Solunum yolları etkilenmesi beş yaşından küçük çocuklarda ve yirmi yaşından büyük yetişkinlerde daha ağır seyreder. Kızamık enfeksiyonu sonrası gelişen akciğer hasarında akciğerlerin yapısı etkilenir (bronşektazi) ve hasar kalıcıdır, kişi hayatı boyunca solunum yolu enfeksiyonlarına yatkın hâle gelir.

Sindirim sistemi etkilenmesi sonrası diş eti iltihabı, bağırsak enfeksiyonu (enterit), karaciğer enfeksiyonu (hepatit), karın içi lenf nodlarında büyüme ve enfeksiyon, apandisit gelişimi görülebilir. Beslenme ve iyi bakım sayesinde diş eti enfeksiyonu ve ishal durumu daha çabuk atlatılabilir. Fakat karaciğer ve dalak gibi organlarda ciddi hasar meydana gelebilir.

Kızamık hastalığı bağışıklık sistemini de etkiler. Kandaki bağışıklık hücrelerin (lenfosit) azalmasına sebep olur. Kızamık hastalığını geçirmek ve ağır atlatmak, diğer enfeksiyonlara karşı elde ettiğimiz bağışıklık yanıtını yok edebilir, ciddi oranda zayıflatabilir veya hafıza bağışıklık hücrelerini tüketebilir.

Kızamık gözleri etkiler, göz yapılarında enfeksiyonlara[4] sebep olur. Görme kayıpları görülebilir, körlük gelişebilir. Kızamığa bağlı gelişen keratit[5] önemli bir körlük nedenidir.

Kızamık kalbi etkileyen bir hastalıktır. Kalbin çevresinde tabaka tabaka bulunan zar yapılarının enfeksiyonu sonucunda (perikardit, miyokardit) kalbin çalışması bozulabilir veya kişinin kalbi durabilir.

Kızamık beyin ve sinir sisteminde ciddi hasar bırakan bir hastalıktır. Yaygın beyin enfeksiyonu oluşturabilir. Ateş, baş ağrısı, kusma, ense sertliği ile başlayan bulgular nöbet, koma ve ölüme ilerleyebilir. Dört çocuktan birinde nörogelişimsel hasar oluşur; davranış bozuklukları, akıl ve zekâ fonksiyonlarında kayıp görülebilir, epileptik nöbetler hayat boyu kalabilir. Üstelik kişi kızamığa yakalanır ve ne kadar ağır geçirirse, hastalığı atlatsa bile önündeki 7-10 yıl içinde ortaya çıkabilecek yaygın beyin enfeksiyonu[6] riski hâlâ devam eder, bu durumun tedavisi yoktur ve ölümcüldür.

Hamile kadınlar ve bebekleri daha büyük risk altındadır. On gebenin altısında yukarıda sayılan ciddi bulgular geliştiği görülmüştür. Ayrıca bebekte gelişim geriliği, erken doğum, düşük, anne karnında bebeğin ölümü, anne ölümü riski önemli ölçüde artar.

Bugün tıbbi tedavilerin ve yoğun bakım şartlarının gelişmesiyle hastalığı kırk elli yıl önceki gibi ağır atlatmıyoruz, elhamdulillah. Rabbimiz (cc),bu gelişimi tıp ilmine nasip etmiş ve tüm insanlığa merhamet etmiş-

2. 45/Câsiye, 36
3. 1/Fâtiha, 2

4. Keratit ve korneal ülserasyonlar
5. Göz bebeğinin önündeki şeffaf kubbe şeklindeki doku enfeksiyonu
6. SSPE (subakut sklerozan panensefalit) ve akut yayılmış ensefalomiyelit.

tir. Bağışıklık sistemi baskılanmış insanlar, hamileler, A vitamini eksikliği olanlar, beslenme koşulları yetersiz çocuklar, çok küçük bebekler ve ileri yaştaki insanlar hastalığın ölümcül sonuçlarına diğer insanlara göre daha fazla maruz kalmaktadır.

Kızamık Tedavisinde Neler Yapılıyor?

Maalesef tıp ilmi bugün kızamık virüsünü direkt öldüren bir ilaç bulamadı. Bu nedenle hastalığı en güzel atlatma yolu hastalığa hiç yakalanmamaktır.

Hastalığa yakalanan insanlara uygulanan tedavi, destekleyici tedavidir. Solunum yetmezliği geliştiğinde kişi uyutulup entübe edilir. Kalp çalışması bozulduğunda veya durduğunda kalp masajı yapılır, ilaçlarla kalp desteklenmeye çalışılır. Besin desteği ve A vitamini desteği verilir. Organ hasarı gelişirse ilaçlarla desteklenmeye çalışılır, organ yetmezliği gelişmemesi için elden ne gelirse yapılır. Vücutta başka bir enfeksiyon gelişirse o enfeksiyonla en sert şekilde savaşılır, çünkü kişi zaten kızamık gibi ağır bir enfeksiyonu geçiriyorken başka bir enfeksiyonu kaldıramaz ve ölümcül sonuçlar doğurur. Hastanın durumuna göre tedavi listesine eklenen daha birçok tedavi olabilir.

Kızamık Hastalığını Tanımak

Bugün kızamık hastalığını tanımak zor değildir. Ağız ve vücuttaki lekelerle ve kanda bakılan bazı testlerle kızamık hastalığı tanınabilir, fakat maalesef bu durum açıktan ilan edilemeyebilir. Kızamık hastalığı tüm dünyayı ilgilendiren bir hastalıktır. Bir ülkede kızamık tanısı konulduğunda ve bu hastalık birçok kişide görüldüğünde, yani salgın oluşturduğunda dünyaya bildirilmesi gerekmektedir. Diğer hastalıklardan farklı olarak salgın hastalıklar sadece tıbbi bir durum değildir. Ülkelerin ticaretini, turizmini, vize alımını, ülkeye yapılacak yatırımları ve daha birçok durumu etkiler. Siyasi ve ekonomik yönü baskındır.

Kızamık döküntüleri olan bir insana, hatta durumu kötü olup yoğun bakıma yatan hastalara bir hekim, "Kızamık enfeksiyonu geçiriyor." diyemeyebilir, çünkü ertesi gün tayininin nereye çıkacağını kimse kestiremez. Fakat "Ağır bir virüs enfeksiyonu geçiriyor. Ağır bir virüse bağlı zatürre olmuş. Virüse bağlı döküntülü bir hastalık geçiriyor." diyebilir. Bunlar yalan ifadeler değildir, hastalığın adını değil, tanımını söylüyordur. Bunları duyan bir kişinin, "Kızamık değilmiş." şeklinde değerlendirme yapması doğru değildir.

Kızamık ve Vakıamız

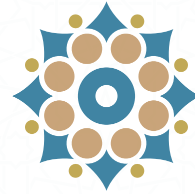
Rabbimiz yarattığı her canlıya merhamet etmekte ve onları korumaktadır. Fakat kişisel tecrübelerimden şunu çok net söyleyebilirim ki Rabbimiz Müslimleri çok özel bir şekilde korumakta ve muhafaza etmektedir. Birçok insan bazı hastalıklardan ölmekte iken, bir Müslim çok hafif hasarla veya hasarsız atlatabilmektedir. İbrâhîm'e (as) ateşi serin ve selamet kılan Rabbimize hamdolsun; bu, Allah'ın (cc) muvahhidler üzerindeki çok özel nimetlerindendir.

Kızamığı, Allah'ın yardımıyla, genel istatistiklerden farklı olarak daha hafif atlatacağımızı ön görüyorum, fakat bu bizleri kendi açımızdan tedbir almamaya sevk etmemelidir. Rabbimiz muvahhidleri özel olarak muhafaza etmeyi üzerine aldığı gibi; kişinin de kendisine düşen tedbiri alması, meşru vesilelerin tamamına yapışması gerekir. Ateşin İbrâhîm'e (as) serin ve selamet olması ateşin tabiatını değiştirmediği gibi, Müslimlerin kızamık hastalığını hafif atlatıyor oluşu da kızamık hastalığının seyrini değiştirmez. Tarih boyunca milyarlarca insan bu hastalığa yakalanmış ve milyonlarca insan bu hastalık sonucu ölmüştür.

Değişmez bir sünnetullah: Nimetin şükrünü eda edemeyen zıddıyla cezalandırılır. Rabbimiz üzerimizden bu nimeti çekip alırsa bizi çok zorlu imtihanların beklediği aşikârdır. Dünya tıp tarihi defalarca bu imtihanlara yenilmiş insanlarla doludur.

Rabbim Müslimleri korusun, muhafaza etsin, merhameti ve Eş-Şâfî ismiyle kuşatsın. Bizleri şükreden kullarından eylesin.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

Psikolog
Şükriye ÖZTÜRK

YAŞAMI ÜSTLENEBİLMEK: SORUMLULUK

Kendimize ve çevremize karşı yerine getirdiğimiz sorumluluklarımız, bizi iyi hissettirecek ve aynı zamanda yaşama katılma cesaretimizi şevklendirecektir.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

İnsan doğduğu ândan itibaren sorumluluk yüklenerek dünyaya gelmiş bir canlıdır. Âlemlerin Rabbi olan Allah (cc), insanlara emaneti[1] yükleyerek onları sorumlu kılmıştır.[2] Yani sorumluluk, insanlara yabancı olan bir kavram değildir. Bu tanıdık kavram; davranışlarımızın ve etrafımızda yaşanan olayların farkında olmayı, yükümlülüklerimizi üstlenebilmeyi, davranışlarımızın ve seçimlerimizin sonuçlarını da kabullenebilmeyi içerir.[3]

Sorumluluk dediğimizde aklımıza ilk olarak kendimiz dışındaki insanlara ve olaylara karşı görevlerimiz gelmekte ve kendi benliğimize olan sorumluluklarımız geri planda kalmaktadır. Bunun sebebi sorumluluk kavramına dar bir pencereden bakarak yanlış tanımlamamız olabilir. Sorumluluk sahibi olmak, kendi yaşamımızın dizginlerini elimizde tutmaktır. Seçimlerimizin, tercihlerimizin, davranışlarımızın ve bunların sonuçlarının hesabını verebiliyor olmaktır. Kendi hayatımızın sorumluluğunu üstlendiğimizde; insanların sevgi, saygı ve güvenini elde etmiş oluruz. Aynı zamanda sorumluluk sahibi olmak kendimizi gerçekleştirmemizi sağlayacak bir etkendir.[4] Kendimize ve çevremize karşı yerine getirdiğimiz sorumluluklarımız bizi iyi hissettirecek ve aynı zamanda yaşama katılma cesaretimizi şevklendirecektir. Örneğin, hayata karşı sorumluluklarını üstlenmemiş ve bunlardan sürekli kaçan bir ebeveyni düşünelim. Böyle bir ebeveyn yaşama katılmadığı ve sorumluluk almadığı için, çocuğuna fiilî olarak sorumluluk almayı öğretemeyecektir. Böyle bir durumda da çocuğunu sorumluluklarını alma noktasında desteklemesi, teşvik etmesi faydasız olacaktır. Yaşama katılamayan, hayatında sorumluluk alamayan ebeveynlerin verdikleri öğütler ve nasihatler çocuk için bir anlam ifade etmeyecektir. Çünkü çocuklar bir rol modele ihtiyaç duyarlar. Yaşama sorumluluğunu üstlenememiş

1. "Şüphesiz ki biz; göklere, yere ve dağlara emaneti (şer'i sorumluluğu/irade ve mükellefiyeti) teklif ettik. Onu yüklenmekten kaçındılar. Ve ondan endişeye kapıldılar. (Ama) insan onu yüklendi. Çünkü o, pek zalim, pek cahildir." (33/Ahzâb, 72)
2. Cirit, H. (2004). İslam Düşüncesinde İnsan, Sorumluluk Bilinci ve Sonuçları, Bakü Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin İlmî Mecmuası, 1/2, 151-163
3. Özen, Y. (2015). Sorumluluk Eğitimi, Vize Yayıncılık
4. Çağlayan, H. (2016). İnsan Onuru Bağlamında Sorumluluk Bilinci, e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi, 8/2, 97-120

anne babaların çocukları ise sorumluluk alma cesareti gösteren ebeveyn profili yerine; sorumluluktan kaçan ebeveynlerle büyüdüğü için sorumluluk almayı ürkütücü ve aynı zamanda yük olarak göreceklerdir. Tam olarak bu noktada sorumluluk duygusunun öncelikle kişisel olarak algılanması önem arz etmektedir. "Önce kendine, sonra başkalarına" sözü ilk bakıldığında bencillik olarak görünse de sorumluluk bilinci oluşturmak açısından önemlidir.[5]

Sorumluluk alabilmek aslında olgunlaşmaktır. Olgunlaşan, büyüyen bireyler yaşama dair sorumluluk alabilirler. Fakat büyüyemeyen, daha doğrusu ebeveynleri tarafından büyütülmemiş yetişkinlerin sorumluluk alması güç bir durum olacaktır. Hayatının her noktasında kendisinin yerine kararlar verilmiş ve sadece verilen kararları uygulamış insanların sorumluluk sahibi olmasını beklemek çok gerçekçi değildir. Sorumluluk duygusunun gelişebilmesi için kişinin sorumluluk aldığı, seçim hakkının olduğu, karar verdiği ve verdiği kararların sonuçlarını üstlendiği bir ortamda yetişmesi gerekmektedir.[6] Bunun tam tersi bir ortamda yetişen bireyler sorumluluk almayı öğrenemediklerinden dolayı aslında tanıdık olan bu duyguya yabancılaşacaklardır. Ve bu durum yetişkin, ama olgunlaşamamış bireylerin ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Topluma baktığımızda yetişkin olduğu hâlde sorumluluk alamayan ve sorumluluklarını yerine getiremeyen insanların çok fazla olduğunu görürüz. Ve bu tip insanlar, bulundukları ortamlarda sorumluluk alamadıklarından ya da almayı tercih etmediklerinden kaynaklı problem oluşturabilmektelerdir. Bu insanların sorumlulukları alamama nedenleri farklı şekillerde görülebilmektedir. Örneğin;

• Bazı insanlar, sorumluluklarını kendisinin dışındaki kişilere veya durumlara yükleyebilirler. Bu tip kişiler, günlük hayattaki sorumluluklarının olumsuz sonuçlarını üstlenmezler ve bu olumsuzluğu başkalarına veya kendisi dışında gelişen olaylara bağlarlar. Bu duruma, sınavda başarısız olan bir öğrencinin düşük not alma sebebi olarak öğretmeninin haksızlık yaptığını söylemesi veya soruların zor olduğunu ileri sürmesi örnek verilebilir. Ya da eşiyle yaşadığı bir problem sonucu, kişinin tüm sorumluluğu karşı tarafa yüklemesi ve problemin yaşanma sebebinin karşı taraf olduğunu söylemesi de bir diğer örnektir.

• Etrafımızda sıkça karşılaştığımız sorumluluktan kaçış nedenlerinden biri de bedensel yorgunluğunu ileri süren insanlardır. Bu sınıftaki insanlar çok fazla çalışmazlar, fakat sürekli bedensel bir yorgunlukları vardır. Genellikle "Hiç hâlim yok!", "Ah!", "Of!" gibi söylemleri mevcuttur. Bu durumu bazı ev hanımlarında gözlemlemek mümkündür. Bu tarz yakınmalar sayesinde kendilerine verilecek sorumluluktan kaçmayı ve aynı zamanda bu

5. Geçtan, E. (2003). İnsan Olmak, Metis Yayınları
6. Cüceloğlu, D. (2001). Savaşçı, Remzi Kitapevi

Sorumluluk alan ve almayan kişilerin arasındaki en temel farklardan biri; kişinin şikâyetlenmek yerine karar verip bunu eyleme geçirmesidir.

gibi söylemlerle etrafındaki insanlara suçluluk duygusu hissettirerek, istediklerini karşı tarafa yaptırmayı amaçlayabilirler. Kendisini suçlu hisseden karşı taraf ise kendi sorumluluğu kapsamına girmese dahi karşı tarafın sorumluluklarını da yerine getirmeye çalışabilir. Bu yolu seçen insanlarda gözlemlenen bir diğer durum da günün sonuna doğru veya keyifli bir aktivite yapacakları zaman bu bedensel yorgunluklarından eser kalmadığıdır.[7]

• Diğer bir tip ise, sorumluluğu yerine getirmek yerine sürekli bu sorumluluk hakkında konuşan kişilerdir. Bu kişiler nasıl yapacağı, ne zaman yapacağı, neler yapmak istedikleri vb. şeyler hakkında konuşarak zamanlarını geçirirler. Bu tip insanların temelde amacı sorumluluğu yerine getirmek değildir. O sorumluluğu gerçekleştiremeyecek olmasından ötürü söylemleriyle zaman kazanmaya çalışmaktır. Sorumluluğa dair bilgi ve hedefleri bulunsa da bunu yaşama dökme cesareti gösteremezler. Oysa, "Bilmek, uygulamaktır." Bilgileri bulunsa dahi eyleme dökme cesareti bulunmuyorsa, o bilginin faydası olmayacaktır.

• Bazen de insanların, verilen sorumluluğa karşı olumsuz kehanetleri olabilir. Bu insanlar, işe başlamadan, "Yapamam.", "Beceremem" gibi olumsuz düşüncelerle yerine getirilmesi gereken sorumluluğu üstlerinden atmaya çalışabilirler. Sorumluluk alamamak, bahsettiğimiz gibi çocukluktan gelen bir meseledir ve öz güvenle bağlantılıdır. Sorumluluk almayarak büyümüş olan bir kişinin, yetişkin bir birey olduğunda öz güven noktasında problemleri olacaktır. Yetişkin olduğunda karşılaştığı sorumluluklar, ona kendini yetersiz hissettirecek ve onu korkutacaktır. Bu noktada korkumuzla yüzleşmek ve sonrasında yapıp yapamayacağımıza karar vermek daha doğru olacaktır.

• Bu durumlardan farklı olarak bazen de seçici davranarak bazı sorumluluklardan kaçan insanları görebiliriz. Ve bu kaçma olayını da başka konularda fazla sorumluluk alarak gerçekleştirebilirler. Örneğin, evine karşı olan sorumluluklarından kaçmak için çok fazla çalışan ve iş hayatında çok fazla sorumluluk alan babalar... Bu kişilerin gündüzleri, geceleri, tatil günleri tamamen iş olmuştur. Çok fazla çalıştıkları için de dışarıdan bakıldığında

7. Geçtan, E. (2003). İnsan Olmak, Metis Yayınları

epeyce sorumluluk alıyor gibi de görünebilirler. Fakat çalışma hayatının dışında aile yaşantısına bakıldığında hiçbir sorumluluk almayan biriyle karşılaşabiliriz. Böyle kişiler işlerindeki sorumlulukları, ailesine karşı olan sorumluluklarından kaçma yolu olarak bulmuşlardır. Seçici de olsa ailesi noktasında sorumluluk almaması, sorumsuzluk örneklerinden biridir.

Sorumluluk Bilinci Nasıl Gelişir?

Çocukluğumuzun geçtiği ailede bize sorumluluk verilmemiş olabilir. Peki, bu hep böyle mi kalacak? Yetiştirilme sürecimiz bu şekilde geçse de bundan sonraki süreçte yaşamımıza yön vermek bizim elimizdedir. Bugüne kadar sorumluluklarımızı yerine getirme noktasında problemler yaşasak da bunu değiştirebilmek mümkündür. Öncelikle bunu değiştirebileceğimize dair inancımız olmalı ve sorumluluk duygusunu kazanabileceğimizi kabul etmeliyiz. Bu kabulleniş ve karar verme sürecinden sonra kişinin kendini tanıması ve buna bağlı olarak harekete geçmesi gerekir. Kişi kendini ne kadar tanırsa kendini gerçekleştirmesi o kadar kolaylaşacaktır. Kendini gerçekleştirmek için de alınması gereken sorumluluklar vardır. Bu sorumlulukları da kendi fıtratına ve mizacına göre yüklenerek hem işini kolaylaştırmış olacaktır hem de kendisine fazla yüklenerek zulmetmemiş olacaktır. Daha sonra fiilî olarak harekete geçmek gerekir. Sorumluluk alan ve almayan kişilerin arasındaki en temel farklardan biri kişinin şikâyetlenmek yerine karar verip bunu eyleme geçirmesidir.[8] Şikâyet edip, sızlanıp, bahaneler sunmaktan vazgeçerek, harekete geçmek her işte olduğu gibi sorumluluk kazanma yolunda da atılacak önemli adımlardan biridir. Son olarak, bu işimizde istikrar sağlamak ve bunu alışkanlık hâline getirmek için tedricî hareket etmek gerekir. Aşama aşama, düzenli bir şekilde sorumluluk alırsak sorumluluğu yaşamımızda kalıcı bir hâle getirmemiz kolaylaşacaktır.

Sorumlulukta İfrat ve Tefrit

Sorumluluk alırken veya onları yerine getirirken nasıl ki bunları yapmamak olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkıyorsa; aynı zamanda aşırı sorumluluk almak da bir problem olarak karşımıza çıkabilir. Allah (cc) İslam toplumunu vasat bir ümmet kılmıştır.[9] Bu şiarı hayatımızın her noktasında yerine getirmeye çalıştığımız gibi, görev ve yükümlülüklerimizi yerine getirmede, yani sorumluluk alma noktasında da uygulamalıyız. Belli bir noktaya kadar sorumluluk almak insana fayda sağlarken; aşırı sorumluluk alma durumunda da bazı sorunları beraberinde getirmektedir. Örneğin, fazla sorumluluk alan kişi, aldığı sorumlulukları yerine getirmede zorluk yaşayabilir ve yaşadığı bu zorluk performansını etkileyebilir. Performansında yaşanan düşüklük ise işlerinde bazı eksikliklere ve hatalara sebep olabilir. Bunlarla birlikte kişide depresyon ve kaygı gibi yoğun duygulara da sebep olabilmektedir.[10] Yapılan araştırmalarda, özellikle ergen bireylerde yüksek sorumluluk duygusu ile Obsesif Kompulsif Bozukluk arasında güçlü bir bağ bulunmuştur.[11] Fazla sorumluluk almak da hiç almamak gibi bir sorumsuzluktur aslında. Kendimize olan sorumluluğumuzu unutarak hareket etmektir ve bazen de yukarıda bahsedilen babanın örneğinde olduğu gibi ailemize ve sevdiklerimize karşı yapmış olduğumuz sorumsuzluk örneklerinden biridir.

8. Cüceloğlu, D. (2001). Savaşçı, Remzi Kitapevi
9. "Siz insanlara şahit olasınız, Resûl de size şahit olsun diye sizi vasat/seçkin/hayırlı bir ümmet kıldık." (bk. 2/Bakara, 143)
10. Nelson-Jones, R. (1984). Personal responsibility counseling and therapy an ıntegrative approach, London: Herper & Row Publishers
11. Taylı, A. (2013). Sorumluluğun Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (30), 68-84

GENÇLERLE MUAMELE

Psikolojik Danışman
Melek ŞEREF

GENÇLERLE MUAMELE

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne ve onun ehline selam olsun.

Siz Kıymetli Müslimlerle Dergimizin 122. sayısında "Gençlerle Muamele" adlı bir seriye başlamıştık. Serinin devamı olarak bu sayımızda gençlerle ilişkimizi mercek altına alacağız. İlk yazımızda siz ebeveynlerle "Evladımın yerinde ben olsam..." adlı bir uygulama yapmış ve gençlerin yaşadıkları bazı duyguları anlamaya çalışmıştık. Şimdi ise gözlerimizi sizlerin gençliğine çevireceğiz. Gençlik döneminde yaşadığınız fizyolojik (bedensel) ve psikolojik değişiklikleri, bu değişimlere eşlik eden duygu, düşünce ve davranışlarınızı ele alacağız.

Bu seriye başlama amacımız, İslam'ın söylediği hak ve sorumluluklar üzerinden tesis edilmiş sağlıklı bir ilişki demiştik. İlişki dediğimizde ilk olarak iletişimin çift taraflı bir uğraş olduğu kabulünü cebimize koymamız gerekir: "Sadece ben evladımla iletişime geçmeye çalışmıyorum, o da benimle iletişime geçmeye çalışıyor, o da uğraşıyor." İkinci bir nokta ise; iletişim ve ilişki temel kavramlarımız iken, anlamaya çalışmak temel adımımız olmalı. Zira anlamadan, sağlıklı bir ilişki var diyemeyiz. Bu iki kabulü birleştirelim. Evladımla ilişkimde bazı durumlar/meseleler yaşıyor olabiliriz. Ben ona doğrularımı, düşüncelerimi anlatmaya çalışıyorum; o da bana dünyasını, düşüncesini, duygularını anlatmaya çalışıyor. Bu durumda ben hem kendimi hem de çocuğumu anlamaya çalışmalıyım.

• Ben kendimi anlamaya çalışmalıyım: Ben evladımla ilişkimde neler hissediyorum? Nasıl davranıyorum ve neyi neden yapıyorum?

• Ben evladımı anlamaya çalışmalıyım: O, bu ilişkide neler hissediyor? Nasıl davranıyor ve neyi neden yapıyor?

Yazımızın geri kalan kısmında ebeveynlerin evlatlarını anlamaları için bazı uygulamalar yapacağız. Öncelikle neyi anlamaya çalışacağız sorusuyla devam edelim. Ergenlik döneminde olan genç evladımın;

Şu ânki davranışlarının sebepleri neler?

....

Kendi dünyasında ne gibi olaylar yaşıyor?

....

Bu seriye başlama amacımız, İslam'ın söylediği hak ve sorumluluklar üzerinden tesis edilmiş sağlıklı bir ilişki demiştik. İlişki dediğimizde ilk olarak iletişimin çift taraflı bir uğraş olduğu kabulünü cebimize koymamız gerekir: "Sadece ben evladımla iletişime geçmeye çalışmıyorum, o da benimle iletişime geçmeye çalışıyor, o da uğraşıyor."

Zihninden neler geçiyor?

....

Hangi değişimlere adapte olmaya çalışıyor?

....

Bu değişim sürecinde neler hissediyor?

....

Ve son olarak; tüm bu sorular karşısında bilgi ve deneyim olarak ben kendimi yüzde kaç yeterli hissediyorum?

....

Anlamaya çalışacağımız temel meseleler bunlar. Şimdi bu soruları tekrar okuyarak kendimize soralım ve cevaplarını alt kısımlardaki boşluklara yazalım.

Ebeveynlerin çoğunun, "Yetersiz hissediyorum." diyeceğini, toplumsal anlamda gençliğe dair bilgimizin olduğunu, ama farkındalığımızın az olduğunu düşünüyorum. Yukarıdaki uygulamayla farkındalığınızın ne derece olduğunu tespit etmiş olduğunuzu varsayalım. Bu noktadan sonrasında hem bilgimizi arttırmak hem de farkındalık oluşturmak adına gençliğinizi düşünmenizi istiyorum. **O dönemlerde neler yaşamıştınız?** Önce **fizyolojik** sonra **psikolojik** değişimlerinize odaklanın ve aşağıda listelenen değişimlerden hangilerini yaşadıysanız onları işaretleyin. (Yaşanılan durumu negatif anlamda ne kadar yoğun yaşadığınızı %'lik ifadeyle yanına kaydedin. Örneğin sesimin kalınlaşması ve bundan hoşnut olmamam %30 gibi)

Fiziksel Değişimler

Değişimler	**Yoğunluğu**	**Duygu ve Düşüncem**
Boy ve kilo artışı		
Sivilcelenme		
Ses değişimi		
Vücutta daha çok terleme		
Tüylenme		
Hayız olma		
Özel bölgelerde değişim		
Saçlarda yağlanma		

Psikolojik Değişimler

Değişimler	**Yoğunluğu**	**Duygu ve Düşüncem**
Özgür ve bağımsız olma isteği		
Beğenilme/Onaylanma ihtiyacı		
Karar verebilme yetkisine sahip olma isteği		
Yoğun ve hızlı duygu değişimleri		
Kimlik karmaşası[1]		
Ait hissedememe		
Ebeveynlerden duygusal kopma		
Ebeveynlerle gergin bir ilişki		
Dışlanmışlık hissi		
Eleştiriye tahammül edememe		

1. Kıcasa ergenlikte kimlik ve kimlik karmaşası: "Ergenlik evresinde kimlik duygusuna karşı kimlik kargaşası (identity confusion) temel çatışmayı oluşturur. Kimlik, Erikson'a göre ergenlik evresinde kazanılması gereken temel özelliktir ve grup kimliği, mesleki kimlik, ulusal kimlik, kültürel kimlik, cinsel kimlik gibi statülerin bir bileşimidir. Ergen, seçenekleri deneyimleme sürecinde toplum tarafından engellemelerle karşılaşırsa kimlik kargaşası yaşayabilir. Kimlik kargaşası, genç insanın çeşitli roller ve yaşantılar arasında bütünleştirme yapamaması, egoya aktarılan yoğun bilgileri örgütleyememesi sonucunda ortaya çıkar." (Atak H. Kimlik Gelişimi ve Kimlik Biçimlenmesi: Kuramsal Bir Değerlendirme. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 2011; 3(1): 163-213)

Burada zikredilen maddelerin, belki bazılarını yaşadınız belki de çoğunluğunu. Bahsettiğimiz değişimlerin her biri ergenlikte değişen yoğunluklarda farklı etkilere sahip, sizlerin de deneyimlediği gibi. Bu etkileri daha iyi anlamlandırabildiğimizde gençlerin birçok davranışının sebebini anlayabiliriz. Bu maddeleri daha sonraki yazılarda ele alacağız, inşallah. Fakat giriş yapacak olursak gördüğünüz üzere temelde iki başlıktan bahsedebiliriz: İlki fizyolojik değişiklikler. Ergenlikte fiziksel değişimler doğal olan bir durumdur, fakat gençler bu değişimlerden pek memnun olmazlar. Sesleri kalınlaştı diye arkadaşları dalga geçer, yüzlerinde sivilceler çıktı diye kardeşleri, "Sivilceli, sivilceli!" diye her sinirlendiğinde sivilcelerini suratına vurur. Boyları uzar, "Dev gibi oldun." derler; kilo alırlar, "Anca abur cubur yiyip duruyorsun." derler. Bu sesler karşısında memnun olmaları beklenemez herhâlde. Bunun yanı sıra bu değişimleri fark etmek, anlamlandırmak ve kabullenmek için zamana ihtiyaç duyarlar. Böyle bir adaptasyon evresinde psikolojik olarak zorlu durumlar yaşamaya daha açıklardır. Burada akranlarla veya ebeveynlerle çatışmadan, özenme davranışlarından, kıskançlıktan, riskli davranışlarda bulunmaktan vb. bahsedebiliriz. Sözü geçen değişimlerin hissettireceği duygulara beraber bakalım: Yıllarca giydiğiniz bir elbiseniz var diyelim. Yıllardır hiç üstünüzden çıkarmamışsınız. Fakat bir gün birileri gelip size, "O elbiseni çıkar ve bu vereceğimiz yeni elbiseyi giy." diyor. Neler hissederdiniz? Biraz burada kalıp düşünelim:

Sizinle yıllardır beraber olan o elbiseden ayrılmanın hissettireceği dehşet duygusu? Arkanızda bırakmak zorunda olmanın verdiği öfke/üzüntü/şaşkınlık? Veya yeni bir elbisenin içinde ne olacak, bilinmezliğin kaygıları? Giydiniz, adapte olmaya çalışmanın verdiği rahatsızlık hissi? Elbise size olmadı, hissedeceğiniz uyumsuzluk hissi?..

Gelişimsel olarak çocuklar yıllarca aynı değişmez bedende kalmıyorlar elbette. Gelişimsel özellikleri sürekli değişiyor. Fakat hem bedenen hem ruhen bu kadar radikal değişiklikleri ilk kez ergenlik döneminde yaşıyorlar. Hâliyle elbiseyi çıkarıp yenisini giymenin sürecini yaşıyorlar diyebiliriz. Bu zorlantılı duygularla bu süreci geçiriyorlar. İşte bu değişim sürecini sağlıklı geçirmelerinde siz ebeveynlerin yaklaşımları önem taşıyor. Sizin o dönemlerde neler yaşadığınızı hatırlayın. Bunu yapmak sizi evlatlarınızın durumuna tanıdık kılacak. Neler hissettiğinizi hatırlamak ise ikinci adımınız. Yukarıdaki uygulamalar bu iki amaç doğrultusunda idi. Hatırladığınız olaylar, duygu ve düşünceleriniz sizlerde farkındalıklar oluşturacak. Bu farkındalığın sizi doğru yola sevk etmesine izin verin. Nasıl mı? Tam bu noktada şu soruyu sorun kendinize: Aynı şeyi ben yaşarken bana nasıl davranılmasını isterdim?

Haydi şimdi bir uygulamasını yapalım sizinle. Ergenlikte kendinizde ve çocuğunuzda sivilcelenme problemi yaşadınız diyelim. Veya siz çok kilo almıştınız, şimdi kızınız/oğlunuz da kilo alıyor. Ve bazen sizin bazen de kardeşlerinin kilosuyla dalga geçtiğini yahut ona, "Yemene dikkat et azıcık!" dediğinizi farz edelim.

Birinci adım: Ben de aynı problemi yaşamış mıydım? Nasıl yaşadım?

....

İkinci adım: Ben de fazla kiloluyken neler hissetmiştim?

....

Üçüncü adım: Bana o zamanlarda nasıl davranılmasını isterdim?

....

Bu soru sizi doğru cevap olan davranışa götürecek. İşte o zaman herhangi bir ebeveynlik tekniği veya anne babalık kitabına gerek kalmadan çocuğunuzla iletişiminizde bir mum yakmış olacaksınız. Rabbimizden niyazım, bizleri ıslah yolunda kendi nuruyla aydınlatmasıdır.

Bu ayki odağımız bu diyebiliriz: Bu üç adımı güncel olan üç ortak (hem çocuğunuzun hem sizin yaşadığınız) probleme uygulamak. Bir sonraki yazımızda değişimlerin ikinci kategorisi olarak zikrettiğimiz psikolojik değişimleri ele alacağız, inşallah. Sizlerle bir araya gelinceye kadar ilişkinizdeki üç probleme "Aynı durumda bana nasıl davranılmasını isterdim?" perspektifinden bakmanızı ve sonuçları **melekseref@tevhiddergisi.org** mail adresiyle paylaşmanızı bekliyorum.

Selam ve dua ile...

Efe ÇAĞLAYAN

ÇOCUKLARIMIZ İÇİN 150 İSİM ÖNERİSİ

Seleften kimselerin çocuğun sol kulağına kamet okudukları sabit olsa da Allah Resûlü'nden böyle bir uygulama sahih olarak bizlere ulaşmamıştır. Tirmizî, hasen-sahih kaydını düşerek Allah Resûlü'nün, torunu Hasan'ın kulağına ezan okuduğu hadisini nakletmiştir. Fakat bu uygulama olmazsa olmaz bir uygulama değildir. Unutmak veya terk etmek çocukta bir noksanlık oluşturmaz.

Hamd, en güzel isimlerin sahibi Allah'a;[1] salât ve selam Muhammed, Ahmed, El-Mâhî, El-Hâşir, El-Âkib olan Nebi'nin,[2] Ehl-i Beyt'inin,[3] bizzat Allah'ın kendilerini Muhâcir ve Ensâr olarak isimlendirdiklerinin ve onlara ihsan üzere tabi olan[4] Müslimlerin[5] üzerine olsun.

Çocukluğumda takvim yapraklarındaki "Çocuklar İçin İsim Önerileri" kısmı her zaman dikkatimi çekmişti. Hatta bazen takvimin sonuna kadar gider, isim önerilerinin olduğu sayfalara göz atardım. Makalenin temelini o zamanlardan atmış olmam gerek. Allah'ın (cc) izniyle bu makalemde, başlıklar hâlinde isim ve isimlendirmeyi Kur'ân ve Sünnet perspektifinde değerlendirdiğim bir bölüm ve akabinde 70 tanesini Kur'ân'dan seçtiğim ve çok sık kullanılmayanlardan olmasına dikkat ettiğim, toplamda 150 adet isim önerim yer alıyor.

İsim ve İsimlendirmeye Dair

Allah (cc) kendisinin bazı isimlerinin olduğunu bildirmiştir:

"En güzel isimler Allah'ındır. (Öyleyse) bu isimlerle O'na dua edin. O'nun isimlerinde ilhada/eğriliğe sapanları (kendi hâllerine) bırakın. Yaptıklarının cezasını göreceklerdir."[6]

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz ki Allah'ın doksan dokuz ismi vardır. Kim onu ihsa ederse cennete girer."[7]

Abdullah ibni Mes'ûd'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'ım, senden, kendi nefsini isimlendirdiğin bütün isimlerle istiyorum. O isimler ki ya onları Kitab'ında indirmişsindir

1. "En güzel isimler Allah'ındır." (7/A'râf, 180)
2. Cubeyr ibni Mut'im'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:
   "Benim beş tane adım vardır: Ben Muhammed'im, ben Ahmed'im, ben Allah'ın kendisiyle küfrü sildiği El-Mâhî'yim, ben ilk diriltilecek olan El-Hâşir'im ve ben Âkib olanım." (Buhari, 3532; Müslim, 2354)
3. "Ey Ehl-i Beyt! Allah, sizden (manevi) kirleri gidermek ve sizi tertemiz kılmak ister." (33/Ahzâb, 33)
4. "Muhacir ve Ensar'dan öncüler, ilkler ve onlara ihsan üzere tabi olanlar (var ya)! Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır." (9/Tevbe, 100)
5. "O (Allah) sizleri bundan önce de bunda da Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullar diye isimlendirdi." (22/Hac, 78)
6. 7/A'râf, 180
7. Buhari, 7392; Müslim, 2677

ya onları yarattıklarından birine öğretmişsindir ya da gayb ilminde kendi katında saklamışsındır. Kur'ân'ı; benim göğsümün baharı, kalbimin nuru, hüznümü gideren ve bende olan elemi ortadan kaldıracak bir güç kılmanı senden istiyorum.' "[8]

Ve isimlerini birtakım fiilleri ve verdiği haberlerle bize öğretmiştir. Böylelikle isim ile mana arasındaki bağı sıkı tutmuştur. Konuyla ilgili olarak Allah'ın (cc) isimlerinin zikredildiği tüm ayet sonları örnek gösterilebilir.

Yine Kitab'ında bizzat kendisinin ve başkalarının birtakım isimlendirmelerini ayet olarak bizlere haber vermiştir:

"Ey Zekeriyya! Biz seni, ismi Yahya olan bir çocukla müjdeliyoruz. Daha önce kimseyi ona adaş yapmadık."[9]

"Hani Meryem oğlu İsa da: 'Ey İsrailoğulları! Şüphesiz ki ben, Allah'ın size (gönderdiği) resûlüyüm. Benden önceki Tevrat'ı doğrulayan ve benden sonra gelecek, ismi Ahmed olan Resûl'ü de müjdeleyenim.' demişti."[10]

"Çocuğu doğurunca demişti ki: 'Rabbim! Ben kız çocuk doğurdum. -Allah, onun doğurduğunu en iyi bilendir- Erkek, kız çocuk gibi değildir. Şüphesiz ki onu, 'Meryem' diye isimlendirdim.' "[11]

Allah (cc) insana ilk olarak isimleri öğretmiştir:

"(Varlığa dair) tüm isimleri Âdem'e öğretti. Sonra onları meleklere sundu ve: 'Şayet doğru sözlülerden iseniz bunların isimlerini bana haber verin.' dedi."[12]

Âdem'e (as) öğretilen isimlerin ne olduğu hakkında müfessirler her biri kıymetli farklı farklı görüşler serdetmiş olsalar[13] da bizim üzerinde durduğumuz asıl konu Allah'ın (cc) "isimler" öğretmiş olmasıdır.

Ve Allah (cc) daha birçok şeyi isimlendirmiş ve bu isimleri bizlere bildirmiştir:

"(Öyle bir) pınardan ki, orada Selsebil diye isimlendirilir."[14]

"Onun karışımı 'Tesnim' (çeşmesindendir)."[15]

...

İsim ve Mana Arasındaki İlinti

İsim, bir şeyin zatının kendisiyle bilindiği kelimedir. Kişi, obje, fikir gibi olguları çağrıştıran harflerle kodlanmış karşılıklarıdır. Örneğin kılıç bir objedir ve k-ı-l-ı-ç harfleriyle kodlanmış kelime bize bir obje çağrıştırır. İsim karşılığı olduğunda, kişilerce bir şey çağrıştırabildiğinde isim olarak adlandırılır. Hiç bilmediğimiz dilde duyduğumuz isimler bizde bir şey çağrıştırmadığından ve bizim için bir şey ifade etmediğinden isim değeri taşımaz. Râğıp El-İsfehânî konuyla alakalı şöyle der:

"İnsan, isimlendirilenin [müsemmanın] bizzat kendisini bilmiyorsa, onunla karşılaştığında sadece o şeyin ismini önceden biliyor olmakla hangi şeyin o olduğunu bilemez. Örneğin, birtakım şeylerin Hintçe veya Rumcadaki isimlerini biliyor olsak, fakat bu isimleri taşıyan şeylerin nasıl bir şey olduğunu bilmesek, onları gördüğümüzde, salt o isimleri bilmekle isimlendirilen o şeylerin [müsemmaların] hangileri olduğunu bilemeyiz. Sadece soyut birtakım sesleri bilmiş oluruz. Bu da, isimleri bilmenin, ancak isimlendirilen şeyin [müsemmanın] şeklinin ve suretinin kalpte belirgin hale gelmesi ile mümkün olacağını kanıtlamaktadır."[16]

Sünnete bakıldığında da isimler ve sahiplerinin karakterlerinin birbirlerinden bağımsız olmadığı görülür.

İbnu'l Kayyim (rh) şöyle der: 'İsimler, manaların kalıpları ve onları gösteren kılavuzlar olduğu için hikmet, isimler ve manalar arasında bir irtibat ve tenasübün bulunmasını, isimle mananın birbiriyle hiç ilişiği bulunmayan tam yabancı olmamalarını icabettirdi.'[17]

Bu yüzden birbirimize güzel lafızlarla hitap etmemiz[18] ve kötü lakaplarla seslenmememiz[19] emredildiği gibi güzel isim seçmemiz de teşvik edilmiştir.

Ebu'd Derdâ'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Siz Kıyamet Günü kendi isimleriniz ve babalarınızın isimleriyle çağrılacaksınız, öyleyse çocuklarınıza güzel isimler koyunuz."[20]

Bureyde ibni Husayn'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) hiçbir şeyi uğursuz saymazdı. Bir memur göndereceği zaman ismini sorardı, hoşuna giderse sevinirdi ve hatta bunun neşesi yüzünde görülürdü. İsimden hoşlanmazsa bu da yüzünden belli olurdu. Bir köye girecek olsa o köyün de ismini sorardı. Hoşuna giderse sevinirdi, hoşlanmazsa bu da yüzünden okunurdu."[21]

Yahyâ ibni Saîd'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ömer ibni'l Hattâb adamın birine, 'Adın ne?' dedi.

Adam, 'Cemre (Kor).' dedi.

'Kimin oğlusun?'

'Şihâb'ın (Ateş Parçası'nın).'

'Baban kimlerdendir?'

8. Ahmed, 3712
9. 19/Meryem, 7
10. 61/Saff, 6
11. 3/Âl-i İmrân, 36
12. 2/Bakara, 31
13. Hz. Âdem'e Öğretilen İsimler: Kültür Olgusunun Sembolik Söylemi, Ferruh Kahraman, Edebali İslami Dergisi, C 4, S 2, s. 16 vd.
14. 76/İnsân, 18
15. 83/Mutaffifîn, 27
16. El-Mufredât, Râğıb El-İsfehânî, s. 489, s-m-v maddesi
17. Zâdu'l Meâd, İbni Kayyim El-Cevziyye, İklim Yayınları, 2/341
18. "Kullarıma de ki: '(Birbiriyle iletişime geçtiklerinde) en güzel olanı söylesinler.' " (17/İsrâ, 53)
19. "Kendi nefislerinizi ayıplamayın, birbirinize lakap takmayın." (49/Hucurât, 11)
20. Ebu Davud, 4948
21. Ebu Davud, 3920; Ahmed, 22946

‘Hareke’dendir (Yakıcılardandır).’

‘Nerede oturuyorsun?’

‘Harretu’n Nâr’da (Ateş Ocağı’nda).’

‘Evin oranın neresinde?

‘Zâti Lezzâ’da (Ateşli’de).’

Ömer (ra) bunun üzerine adama, ‘Ailene yetiş! Şimdiye evin yanmıştır.’ dedi. Adam gittiğinde evini Ömer’in (ra) dediği gibi buldu.”[22]

Yine Allah Resûlü (sav) süt sağması için sırayla isimlerini sorduğu Murre (tadı yenilmeyecek kadar acı olan) ve Harb (savaş) isimli kişilere müsaade etmemiş, adının Yeîş (yaşamak, Türkçede yaşar isminin karşılığı) olduğunu söyleyen kimseye müsaade etmiştir.[23]

Saîd ibni’l Museyyeb’den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

“Babam, Allah Resûlü’ne (sav) geldi. Allah Resûlü (sav) ona, ‘Adın ne?’ diye sordu. Babam, ‘Hezn (Hüzün/Zorluk)’ deyince Allah Resûlü (sav), ‘Sen bundan böyle ‘Sehl (Kolay)’ ol.’ buyurdu. Babam, ‘Ben babamın beni isimlendirdiği ismi değiştirmem.’ dedi.

(Ravi Saîd ibni’l Museyyeb şöyle dedi:) O günden sonra bizden hüzün ve keder gitmedi.”[24]

Tecrübe ehli kimseler şöyle demiştir: “İsmi olan herkesin adından nasibi vardır.”[25]

Arapların meşhur deyimlerinin birinde de şöyle geçer: “Babanı sana taktığı isminden tanırım.”[26]

Çocuklara İsim Koyma Adabı

Racih olan görüşe göre çocuklara melek ve peygamber isimleri vermek, Yâsîn ve Tâhâ gibi Huruf-u Mukatta’a isimleri koymak, ölü olarak doğmuş çocuğa isim vermek, birden fazla isim vermek ve Arapça olmayan isimler koymak mübahtır.

Çocuklara ne zaman isim konur?

Bazı eski toplumlarda çocuğa doğduktan çok sonraları isim koyulurdu.[27] Günümüzde çoğu toplumda, örfümüzde ve dinimizde ise isim çocuk doğduktan ya hemen ya da çok az sonra konur. Konuyla ilgili bazı hadisler varid olmuştur:

Abdullah ibni Amr’dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Allah Resûlü (sav), yeni doğan çocuğa yedinci günde isim verilmesini, çocuktan eziyetin kaldırılmasını ve akika kurbanı kesilmesini emretmişti.”[28]

Enes ibni Mâlik’ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Benim bu gece bir oğlum oldu ve ona babam İbrâhîm’in adını verdim.”[29]

Bebeğe isim koyarken ezan ve kamet okunur mu?

Seleften kimselerin çocuğun sol kulağına kamet okudukları sabit olsa da[30] Allah Resûlü’nden (sav) böyle bir uygulama sahih olarak bizlere ulaşmamıştır.[31] Tirmizî (rh), hasen-sahih kaydını düşerek Allah Resûlü’nün (sav), torunu Hasan’ın kulağına ezan okuduğu hadisini nakletmiştir.[32] Fakat bu uygulama olmazsa olmaz bir uygulama değildir. Unutmak veya terk etmek çocukta bir noksanlık oluşturmaz.

Çocukların isimlendirilmesi hususunda araştırma yapan kişiler eserlerinde ve argümanlarında konuyla ilgili İslami öğretiler çerçevesinde birçok kaide sunmuşlardır.[33] Başlıcalarını şöyle zikredebiliriz:

1. Çocuklara güzel isim koymak

Ebu’d Derdâ’dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Siz Kıyamet Günü kendi isimleriniz ve babalarınızın isimleriyle çağrılacaksınız, öyleyse çocuklarınıza güzel isimler koyunuz.”[34]

Muğîre ibni Şu’be’den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Necrân’a geldiğim vakit bana, ‘Siz, ‘Ey Hârûn’un kardeşi!’[35] diye ayet (mi) okuyorsunuz?’ diye sordular. ‘Hâlbuki Mûsâ, Îsâ’dan şu ve şu kadar sene öncedir!’ Allah Resûlü’nün (sav) yanına gelince bunu kendisine sordum ve bana şöyle cevap verdi: ‘Onlar kendilerinden önceki nebi ve salihlerin adlarını koyarlardı.’ ”[36]

Ebû Mûsâ El-Eş’arî’den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Benim bir oğlum oldu ve onu Nebi’ye (sav) getirdim. Onun adını İbrâhîm koydu, hurmayla tahnîk yaptı ve bereket duasında bulunup kucağıma geri verdi.”[37]

Ebû Vehb El-Cuşemî’den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Allah’a en sevimli ismler Abdullah ve Abdurrahman’dır.

22. Muvatta, 2790
23. bk. Muvatta, 2789
24. Buhari, 6190; Başka bir pratik uygulama için bk. Ebu Davud, 3230; Nesai, 2049
25. Çocuğumu Nasıl Terbiye Edebilirim?, Mustafâ El-Adevî, Hadîs Yayınları, s. 70
26. age. s. 71
27. Dede Korkut Kitabı’nda, “Bir oğlan baş kesmese kan dökmese ad komazlardı.” diye anlatılmıştır (I, 118, 120). Yine burada belirtildiğine göre Bayındır Han’ın oğlu Boğaç, adını bir boğa öldürdükten sonra almıştır. (TDV İslâm Ansiklopedisi, 1/332-333)
28. Tirmizi, 2832
29. Buhari, 1303; Müslim, 2315
30. Musannefu Abdirrezzâk, Dâru’t Te’sîl, 8234
31. Beyhakî, Nebi’nin (sav) sol kulağa kamet okuduğunu nakletmiş ve bizzat kendisi zayıf demiştir. (bk. Şuabu’l Îmân, 8620)
32. bk. Tirmizi, 1514
33. bk. İslam’da Çocuk Eğitimi, Abdurrahim Şe’ravî, s. 130-132; Çocuğumu Nasıl Terbiye Edebilirim?, Mustafâ El-Adevî, s. 65-70; Çocuk Eğitimi, Nihat Özmen, s. 70-71; Zâdu’l Meâd, 2/339-349
34. Ebu Davud; 4948
35. 19/Meryem, 28
36. Müslim, 2135
37. Müslim, 2145

İsimlerin en doğrusu Hâris (Çiftçi) ve Hemmâm (Gayretli), en çirkinleri de Harb (Savaş) ve Murre'dir (Acımsı Ekşi)." [38]

2. Haram, Çirkin ve Yasaklanmış İsimler Koymamak

Yukarıda okuduğumuz hadiste Allah Resûlü'nün (sav) Harb ve Murre isimlerini yasakladığını görmüştük.

Semure ibni Cundeb'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'a en sevimli gelen kelimeler bu dört tanesidir: Subhanallah, Elhamdulillah, Lailaheillallah, Allahu Ekber. Bunlardan hangisiyle başlarsan sakınca yoktur. Çocuğunu Yesâr (Kolaylık), Rebâh (Menfaat), Necîh (Dilediğine Kavuşan) ve Eflah (Kurtuluşa Eren) isimleriyle isimlendirme. Sonra sen bu isimden biri için 'Falan burada mı?' dersin ve kişi orada olmadığında 'Yok.' derler. (Bu minvalde) yasakladığım isimler sadece bu dördüdür. Bu söylediklerim üzerine başka isim eklemeyin." [39] [40]

Abdurrahman ibni Avf'tan (ra) şöyle rivayet edildi:

"Benim ismim Abdu Amr (Amr'ın Kulu) idi. (Başka bir rivayette Abdu'l Kâbe (Kâbe'nin Kulu) idi.) İslam'a girdiğimde Allah Resûlü (sav) benim ismimi Abdurrahman (Rahmân'ın Kulu) olarak değiştirdi." [41]

Âişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi (sav) çirkin isimleri güzel isimlerle değiştirirdi." [42]

Ebû Dâvud (rh) şöyle demiştir:

"Nebi (sav), El-Âs (İsyankâr), Azîz, Atele (Şiddetli), Şeytan, El-Hakem, Ğurâb (Karga), Hubâb (Yılan), Şihâb (Alev) isimlerini Hişâm (kerem, cömertlik) ismiyle değiştirdi.

Harb (Savaş) ismini Selm (Barış) ismiyle, El-Mudtaci (Uyuyan) ismini El-Munbeis (Uyanan, Kalkan) ismiyle değiştirdi. Afira (Çorak) adıyla anılan araziye Hadıra (Yeşillik) ismini vermiş, Şa'bu'd Dalâle (Delâlet Vadisi) ismini Şa'bu'l Hudâ (Hidayet Vadisi) ismiyle Benu'z Zinye (Kötü kadının çocukları) ismini Benu'r Rişde (Meşru ve Dürüst Kadının Çocukları)ismiyle Benu'l Muğviye (Azgın Kadının Çocukları) ismini de (yine) Benu'r Rişde (Doğru Kadının Çocukları) ismiyle değiştirmiştir.

(Ebû Dâvud devamında, 'Kısaltmak gayesiyle bu rivayetlerin senedlerini terk ettim.' demiştir.)" [43]

38. Ebu Davud, 4950; Ayrıca bk. Müslim, 2132
39. Müslim, 2137
40. Hattâbî (rh) Arapların bu isimleri hayra yorduğunu, bu isimler sorulduğunda orada olmadıklarında alınacak olumsuz cevabın onların güzel zanlarını bozacağı için yasaklandığını söyler. (bk. Zâdu'l Meâd, İbni Kayyim El-Cevziyye, İklim Yayınları, 2/339-340)

    Bu isimler güzel isimler olsa da yukarıda geçtiği gibi bazı menfaatler gözetilerek yasaklanmıştır. Bu isimlere benziyor diye başka isimlerin konulmasını yasaklamak, kıyas yaparak bazı isimleri bunlar gibi addetmek hadisten de anlaşılacağı üzere yasaklanmıştır. (bk. El-Minhâc, İmam Nevevî, 2137 No.lu hadis şerhi)
41. El-Mustedrek, 5335
42. Tirmizi, 2839
43. Ebu Davud, 4956

3. Gülme ve alay sebebi olacak isimler koymamak

"Ey iman edenler! Bir erkek topluluğu, başka bir erkek topluluğuyla alay etmesin. Belki (alay ettikleri) kendilerinden daha hayırlıdır. Kadınlar da kadınlarla alay etmesinler. Belki (alay ettikleri) kendilerinden daha hayırlıdır. Kendi nefislerinizi ayıplamayın, birbirinize lakap takmayın. İmandan sonra fasıklık, ne kötü bir isimdir. Kim de tevbe etmezse bunlar zalimlerin ta kendileridir." [44]

4. Hâlık, Rahmân, Cabbâr gibi Yüce Allah'a özel olan bir isimle isimlendirmemek

"De ki: 'İster Er-Rahmân (diyerek Allah'a) dua edin, ister Allah diye. Hangi (isimle) dua ederseniz edin, en güzel isimler O'nundur.' " [45]

5. Tezkiye içerikli isimlerden kaçınmak

Muhammed ibni Amr ibni Atâ'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben kızıma Berrâ ismini verdim. Bunun üzerine Zeyneb binti Ebî Seleme bana, 'Allah Resûlü (sav) bu ismi yasakladı. Benim adım da Berrâ idi. O (sav), 'Kendinizi temize çıkarmayın! Allah sizin iyi olanlarınızı pekâlâ bilir.' demişti. (Oradakiler,) 'Ona ne isim verelim?' diye sordular. 'Zeyneb ismini verin.' buyurmuştu.' " [46]

Aşk ve tutku ifade eden, Meliku'l Emlâk/Yöneticilerin yöneticisi ve Kâdu'l Kudât/Kadıların Kadısı gibi yalnızca Allah'a (cc) yakışan ve küfür ve fıskla özdeşleşmiş isimler koymamak gibi edepler de zikredilmiştir.

44. 49/Hucurât, 11
45. 17/İsrâ, 110
46. Müslim, 2142

İsim Önerileri (İlk 70 İsim Mushaf'tan)

1. Muhammed: Çokça övülen

2. Şafak: Gün başlangıcı

3. Kamer: Ay/Hilal

4. Zunnûn/Zennûn: Balık sahibi, Yûnus'un (as) künyesi/Yûnus

5. Atik: Özgür

6. Talut: Bir komutan adı

7. İnci: İstiridye gibi kabuklu deniz canlılarından çıkarılan süs eşyası

8. Mercan: Denizden çıkarılan ve ziynet için kullanılan süs eşyası

9. Sümbül: Buğday başağı, ayrıca meşhur bir çiçek ismi

10. Enfal: Ganimet

11. Elvan: Renkler

12. Tuva: Mukaddes bir yer

13. Cudi: Nûh'un (as) gemisinin konduğu dağ

14. Mesrur: Mutlu

15. Firdevs: Cennet pınarlarının başlangıç yeri

16. Zeyd: Kur'ân'da adı geçen tek sahabe

17. Hamim: Dost, Huruf-u Mukatta'a'dan

18. Ebabil: Filleri hezimete uğratan kuşlar

19. Mükrem: Değer verilen

20. Meva: Cennetlerden biri

21. Seynâ: Bir bölge

22. Mübeyyen: Açıklığa kavuşturulmuş

23. Nemle: Karınca, çalışkanlık

24. Râsih: İlimde derinleşen

25. Ribbi: Allah yolunda savaşan âlim

26. Şûra: Fikir danışıklığı

27. Hilye: Süs

28. Urvetulvuska konup Urve diye seslenilebilir: Kopması mümkün olmayan ip/Lailaheillallah

29. Ahkaf: Hûd'un (as) davet yaptığı yer

30. Matar: Yağmur

31. Ğemam: Bulut

32. Berk: Şimşek

33. Munteha: Allah Resûlü'nün Miraçta gittiği yer

34. Tesnim: Cennette bir nehir

35. Sema: Gökyüzü

36. Tarık: Üzerine and içilmiş bir yıldız

37. Duha: Kuşluk vakti

38. Safa: Hacer Annemizin (r.anha) su aramaya başladığı tepe

39. Merve: Safa tepesinden su aramak için uzaklaştığı nihai nokta, tepe

40. Beyyine: Apaçık delil

41. Şi'ra: Sirius Yıldızı

42. Kevser: Cennette bir havuz

43. Şura: Görüş birliği, dayanışma

44. Yakut: Değerli bir taş

45. Mudhamme: Yemyeşil

46. Kasvere: Aslan, nasihat eden

47. Berd/Bureyde: Serin/soğuk

48. Asel: Bal

49. Hadra: Yeşillik alan

50. Sirac: Aydınlatıcı

51. Rumman: Cennet meyvesi nar.

52. Muzdecir: Günahtan alıkoyan

53. Meknun: Korunan

54. Hadid: Demir

55. Sahife: Sayfa

56. Efnan: İç içe geçmiş yeşillikler

57. Reyhan: Güzel kokulu bitki

58. Mecid: Şerefli

59. Mustafa: Seçilmiş

60. Elyesea: Peygamber adı

61. Arim: Kâfir kavmi yok eden bir sel.

62. Fasil/Furkan: Hakkı batıldan ayıran

63. Habbe: Tohum

64. Neva: Filizlenecek çekirdek

65. Zilal: Gölge

66. Sidre: Cennette güzel bir ağaç

67. Safvan: Taş

68. Sahra: Kaya

69. Yaktin: Yûnus'un (as) hastayken dibine sığındığı ağaç

70. Ravda/Ruveyda: Bahçe/Bahçecik

71. Mahi: Küfrü mahveden

72. Hemmam: Gayretli

73. Reyyan: Oruçluların gireceği cennet kapısı

74. Haris: Çiftçi

75. Deniz: Bir çok canlıya yuva olan ve olmazsa olmaz olan tuzlu su kütlesi

76. Derya: Deniz veya yoğun su kütlesinin olduğu yer

77. Yağmur: Yeryüzünün bereket kaynağı

78. Bahar: Dirilişin temsili, toprağın canlanması

79. Pınar: Su kaynağının bulunduğu yer

80. Dicle: Türkiye'nin Doğusunda doğan ve Basra Körfezine dökülen nehir

81. Nil: Mûsâ'ya (as) beşiklik yapmış, Afrika kıtasında geniş yer kaplayan nehir

82. Nehir: Geniş havzası bulunan ve bol su taşıyan akarsu

83. Irmak: Nehir ile eş anlamlı

84. Mina: Hac menasikinin yapıldığı yer

85. Azra: Ayak basılmamış arazi, Meryem'in (as) iffetini vurgulayan künyesi

86. Ukkaşe: Sahabe adı

87. Müyesser: Kolaylaştırılmış

88. Tuleyb: Küçük talebe

89. Suheyb: Sahabe adı

90. Suheyl: Kolaycık

91. Rufeyde: İlk hemşire sahabe

92. Muslim: Şirki terk edip Allah'a (cc) teslim olan

93. Alkame: İbni Mes'ûd'un (ra) talabelerinden

94. İkrime: İbni Mes'ûd'un (ra) talabelerinden

95. Mehlika: Ay yüzlü

96. Beyruha: Allah Resûlü'ne infak edilen güzel bir bahçe

97. Ranune: Allah Resûlü'nün (sav) cuma namazını kıldığı ilk vadi

98. Berrak: Arı, duru, pak, bulanık olmayan

99. Humeyra: Kırmızıcık (Yanakları kırmızı olanlar için bilhassa kullanılır.)

100. Suveyda: Esmer ve rengi koyuya çalanlar için

101. Yuşa: Mûsâ'nın (as) ilim yolunda hizmetini gören genç

102. Ğezal: Ceylan

103. Semure: Allah Resûlü'nün (sav) Hudeybiye'de altında dinlendiği sakız ağacı

104. Mihrimah: Güneş ve Ay

105. Avzem: Zemzem suyu (Zazaca)

106. Sukeyna: Uslu kız

107. Miray: Ay gibi parlak olan

108. Hira: Nebi'nin (sav) peygamberlik gelene kadar uzlete çekildiği mağara

109. Sıla: Kavuşmak

110. Hazal: Sonbahar yaprakları

111. Talya: Bahar müjdesi

112. Danyal: Peygamber adı

113. Narin: Kibar, ince, zarif

114. Zühre/Zuheyr: Venüs gezegeni

115. Zuhal: Satürn gezegeni

116. Rafi: Sahabe adı

117. Atike: Hür kadın

118. Afife: İffetli kadın

119. Talha/Tuleyha: Sahabe adı

120. Simge: Şiar, bir topluluk veya fikri temsil eden im, işaret

121. İpek: Giysi yapımında kullanılan yumuşak ve parlak lif

122. Damla: Sıvının akmayacak kadar küçük ve yuvarlak hâli

123. İdil: Kırsal alan ve sevgi temalı şiir

124. Gülay: Yüzü ay kadar parlak ve güller kadar güzel olan

125. Defne: Ana yurdu Anadolu olan bir ağaç

126. Kardelen: Nergisgillerden erken açan bir çiçek

127. Manolya: Çiçek adı

128. Nupelda: Yeni yaprak veren ağaç

129. Şirin: Sevimli

130. Berfin: Kardelen çiçeği, kar gibi beyaz

131. Hevi: Umut

132. Revşen: Aydınlık

133. Yekbun: Birlik olmak

134. Berçem: Dere kenarında yetişen çiçek

135. Batuk: Güçlü, alp, yiğit

136. Belen: Dağlık, sarp yer

137. Dora: En yüksek yer, uç

138. Efran: Sevinçli, mesut, neşeli kimse

139. Eral: Korkusuz yiğit

140. Giran/Sergiran: Ağırbaşlı, sakin

141. Havi: Issız çöl, iffetli kimse

142. Hevi: Umut

143. Tamay: Dolunay

144. Utku: Zafer, başarı, mutlu son

145. Aden: Adn Cenneti'nin diğer adı

146. Hazel: Sevilen insan

147. Tuana: Güçlü kadın

148. Vera: Haramlardan sakınmak

149. Zeren: Anlayışlı

150. Hudeyra: Yeşilcik

Bedirhan EREN

MİŞKO

Ülkenin en batısında bir hapishane. Hem de yüksek güvenlikli. "Yüksek Güvenlikli" diye isimlendirilmesi yanıltmasın sizi. Hakikatte "Derin Güvensizlik Tipi", ama kâğıt üzerinde "Yüksek Güvenlikli". Bu tiptedir hapishanelerde tecridin en koyu hâli. İşleyişi bu hâl üzeredir infaz rejiminin içerideki.

Hapishane değil, belki de dehliz demeli. Bu dehlizleri en fazla üç kişi paylaşabiliyor olsa da her şey tek başına bir yaşama göre ayarlı. Her alanda tek başınasın gibi, ölüm gelip alıncaya kadar seni. Burada tutulan mahpuslar kuyunun dibindedir sanki. Tünelin ucu gözlenmez buralarda. Karanlıktır çünkü. Karanlığın ardında yine perde perde karanlıklar...

Hapishanenin Z Blok hücreleri arasında boğazlanmakta olan bir devenin böğürmesine benzer sloganik bir ses yükseldi diğer tüm sesleri bastıran. Z Blok 571 No.lu hücrede bulunan Müslimler de ilk ânda birilerine işkence ediliyor zannına kapıldılar. Fakat dakikalar değil, saniyeler ilerlediğinde böğürtü sahibinin sözleri anlaşılır gibi olmuştu, anlaşılmaz olasıca!

Hücredeki Müslimler beton ve demir yığınları arasında şoka uğramışlardı âdeta. Diğer hücrelerdeki Müslim mahpuslar duymuş muydu acaba, bu böğürtük hezeyanları?

"Zannetmiyorum Sadık Abi. Bulundukları blok uzaktır buraya. Bu sesi duymaları mümkün değil."

"Haklısın Harun Kardeşim. Duymaları çok zor ve duymamaları onlar için daha hayırlıdır."

Yavuz, girdiği şoktan hâlâ çıkamamış gibiydi:

"Abiler, benim duyduklarımı siz de duydunuz mu?"

Sadık ve Harun başlarını hafifçe sallayarak, "Evet kardeşim. Maalesef biz de duyduk bu hezeyanları." dediler.

Yavuz, "Abi bu nasıl bir yaratıktır? Ben burada duramam. Derhal çatıya çıkıp o Mişko'nun hücresine atlayacağım." dedi.

Sadık, "Sakin ol kardeşim. Senin yaşadığın hislerin aynısını biz de yaşıyoruz. İstersen önce mevzunun ne olduğunu anlamaya çalışalım." diye karşılık verdi.

Harun da aynı fikirdeydi:

“Sadık Abi çok haklı Yavuz. Bunca yıldır hapishanedeyim ve farklı birçok hapishanede kalmışlığım var. Fakat ilk kez böyle bir şeyle karşılaşıyorum.”

Yavuz’un kullandığı isim dikkatini çekmişti Harun’un:

“Yavuz, Mişko ne demek?”

“Kısaca lağım faresi diyebiliriz Harun Abi.”

Yavuz’un ses tonu ne denli öfkeli olduğunu gösteriyordu. Hücrenin avlusundan içeri girerek hücre kapısına tekmelerle vurmaya başladı. Kapı dövme sesleri birkaç saniyede ateşe tuz atılmış gibi tüm hapishaneyi sardı. Aşırı gürültüden yıkılacak gibi oluyordu hapishane. İçerideki herkes doluydu zaten. Kapı dövmek demek, idareyle bir problem var demekti. İdareye karşı en ufak bir tepki başlamaya görsün bir ânda tüm hapishaneye yayılır. Mahpusların çoğu dayanışma için yapar bunu.

Mesai saatleri olmadığı için nöbetçi müdür ve başgardiyan geldi hücre kapısına. Yavuz ne bulduysa onunla kapı dövmeye devam ediyordu. Gardiyan mazgal kapağını açtığı ânda Yavuz’u gördü nöbetçi müdür. Kapı dövme sesleri azalmıştı bu arada. Zira mevzu diğer mahpuslarca anlaşılmış ve olayın o kadar da “önemli” olmadığına kanaat getirilmişti diğer örgütçü mahpuslar nezdinde. Yavuz, nöbetçi müdür ile başgardiyanı görünce öfkesini onlara yöneltmeye başladı:

“Bu pijamalı mocuk buradan derhâl defedilmelidir. Eğer göndermezseniz olacaklardan siz sorumlusunuz!”

Yıllardır bu hapishanede yatan Yavuz’un daha önce yaptıkları, bu tehditvari sözlerindeki ciddiyetin delili gibiydi. Nöbetçi müdür ve başgardiyanla beraberlerindekiler de bunun farkındaydı ve hiç değilse nöbeti ertesi sabah gelecek olan gündüz vardiyasına devredene kadar ortalığı sakinleştirme telaşındalardı şimdilik.

“Yavuz, lütfen sakin ol biraz. Sizin hassasiyetiniz bizim de hassasiyetimiz. Bundan şüpheniz olmasın. Gereken neyse yapılacak. Müdür Bey de konuyla ilgili bilgilendirildi. Söz veriyorum, sabaha kadar bu iş çözülecek.”

Başgardiyan da fırsatını bulmuş gibi diğer memurlarla beraber kapı dövmelerinden duydukları ciddi rahatsızlıktan şikâyetlendi:

“Yavuz, yemin ediyorum benim de diğer memur arkadaşlarımızın da psikolojisi bozulmak üzere. Ne olursunuz şu kapıları vurmayın artık! Sabah olduğunda bu işi bitmiş bil, tamam mı? Sana söz!”

Hapishanelerde gardiyanından müdürüne kadar yeri geldiğinde her bir memur “Erzurumlu Teyo Pehlivan” oluverir. Yalanlarına önce birbirlerini inandırır, sonra da mahpusları inandırmaya çalışırlar. Gerçek olan ise işleyişin alışılmış olduğu gibi devam ediyor olmasıdır.

Hapishane genelinde kapı dövme sesleri kesilmişti. Hücre arkadaşı Müslimler, damarlarındaki kanları çekilmiş gibi bitkin bir hâlde kendi aralarında konuşurlarken yine o uğursuz böğürtü yankılandı Z Blok çatılarında...

Çapraz denebilecek konumdaki hücreden gelen bağırış ve böğürtüler gece boyunca da sürdü. Hücredeki Müslimler için saat durmuş, dünya dönmüyordu artık. Sabah sayımına sorumlu başgardiyanla gelen hapishane müdürü, Müslimlerle beraber bazı duyarlı mahpusların dünkü tepkilerinden gidişatın hiç de iç açıcı olmadığına kanaat getirmişti. Müdürün bilgilendirildiği şey Müslimlerin tepkileriydi belli ki. Pek alışık olunmayan bir şekilde sayım saatinde Müslimlerin hücre kapısında beliriverdi:

“Günaydın arkadaşlar. Sizi de bizi de çok rahatsız eden bu durumun farkındayız. En hızlı çözüm için uğraşıyoruz.”

Müslimlerin hoşnutsuzluğu yüzlerinden okunmuyordu da haykırıyordu sanki:

“Fethi Müdür! Bu yaratığı hemen bugün şimdi başka bir yere göndermenizi istiyoruz. Bunun bir başka çözüm yolu yok! Bunu hepiniz biliyorsunuz.”

“Sadık Hoca, rica ederim. Sakin olun lütfen. Emin olun, biz de çok çabalıyoruz.”

“Rahatsız oluyoruz veya uğraşıyoruz demeniz çözüm değil. Eğer gerçekten çözüm istiyorsanız onu derhal bir başka hapishaneye paketlersiniz.”

“Biz de bunun için gayret ediyoruz. Bakanlığa da yazdık. Gelecek talimatları bekliyoruz.”

“Fethi Müdür! Bu iş bizim açımızdan yazışmalarla uzatılacak bir mesele değil. Bizim için hayat memat meselesidir. Siz de kurum idaresi olarak üzerinize düşeni yapmak durumundasınız.”

“Sadık Hoca, buraya gelmeden Savcı Bey ile de görüştüm. O da kurumda şu ân. Hiç endişeniz olmasın. Uygun bir çözüm için mutabıkız.”

Ateşi kıvılcımken söndürmek, yani olası ciddi tepkileri peşinen dindirme amaçlı bu kısa ziyaret bitip müdür ve avanesi hücreden çıktıktan hemen sonra yeniden başlamıştı o meşum böğürtü.

Bu arada ilginç bir diyaloğa şahit oluyordu Müslimler. Böğürtünün sahibi olan şahıs, havalandırma bahçesinden bitişikteki hücrenin havalandırma bahçesinde bulunan bazı örgütçülerle konuşuyordu:

“Nihaat!”

“Eveet!”

“Nasılsın, iyi misiin?”

“İyiyim, iyiyiim.”

“Ne tatlı konuşuyorsun, Dario Moreno!”

“Öylediir... Cigaramı unutmadın değil mii?”

“Cigara ne ki, Edirne kurban olsun sanaa! Keyfine baak!”

Bu sözler üzerine aynı cenahtan şuh kahkahalar ve korkup kaçan merkep anırması gibi gürültüler duyuldu.

“Çok yaşa Nihat!”

“Sen de. Sen de.”

“Devam Dario Moreno, devaam!”

Hezeyanlar savuran bu böğürtü sahibinin nereden motive olduğu anlaşılmıştı. Günlük birkaç cigaraya satın aldıkları musallatlı adi bir figürana, dile getirmekten korktukları sabuklamaları söyletiyorlardı.

Ortada organize bir kötülük vardı. O hâlde buna verilecek cevap organize bir “iyilik” olmalıydı.

571 No.lu hücredeki Müslimler diğer bloklardaki arkadaşlarıyla da istişare ettiler. Genellikle idare üzerine baskı kurup bu insî şeytandan bir ân evvel kurtulmak yönündeydi kanaatler.

Sadık, bir ara eline kalem kâğıt alarak belki bu hezeyanlarına son verir ümidiyle âdeta diplomatik bir üslupla adına Nihat denilen insan cinsinden şeytana bir şeyler yazdı:

“Nihat, Merhaba.

Seninle komşuyuz. Bu hücreye yeni geldik. Seninle hemşehri sayılırız. İsmini de yeni öğrendik. İsmin Osmanlı’nın son yüzyılında Kürdistan beylerinden bazıları arasında yaygınlaşan adlardandır. Güzel huylu insanlar eski dilde melek-nihâd (melek huylu) ve derviş-nihâd (derviş tabiatlı) gibi deyimlerle anılırlardı. Fakat üzülerek belirteyim ki seni iyi bir komşu veya kalender bir Kürt olarak gördüğümüzü söyleyemem. Bu durumun devamlı olmadığını umuyoruz. Halbuki Kürt dediğimizde hem dini için hem de namusu için canı cebinde olan asil ve cesur bir karakter gelir herkesin aklına. Bizler her ne olursa olsun senin veya bir başkasının değerlerine veya namusuna laf atmaz ve kötü söz söylemeyiz. Senden de kendin dışındaki insanların değerlerine karşı saygılı olman beklenir. Komşu olmamız hasebiyle herhangi bir ihtiyacın olursa sana yardımcı olabiliriz. En kısa sürede görüşmek üzere. Hoşça kal.

Z Blok, Hücre/571”

Pusulayı yazdıktan sonra bu tür işler için kullanılan ve adına “top” denen hafif ağırlıktaki pet şişenin içerisine koyarak doğrudan Nihat’ın çaprazdaki hücre bahçesine attı Sadık. On beş dakika sonra Müslimlerin hücre bahçesine aynı top düştü. Sadık, topun içindeki pusulayı açıp kargacık burgacık yazılmış kötü bir yazıyı zar zor okumaya başladı.

“Merhaba Komşu. Haklısın. Doğrudur. Bizim insanlar öyledir. Görüşürüz. Nihat. Hücre/569”

Bu yazışmadan sonra birkaç gün boyunca hiç ses çıkmadı Nihat’tan. Hatta bir ara onun başka bir hapishaneye nakledilmiş olabileceğini düşündü Müslimler. Harun ile Yavuz, Sadık’ı bu “diplomatik” girişiminden ötürü tebrik ediyorlardı.

“Allah (cc) razı olsun abi. Ne yazdın da Mişko’nun sesi kesiliverdi böyle?”

“Bu yaratık doğu taraflarından bir yerdenmiş. Biraz o frekanstan iletişim kurmaya çalıştım. Fakat onu kışkırtan ifritlerle komşu olduğu müddetçe bu sükûnetinin kalıcı olacağını zannetmiyorum.

Sadık yanılmamıştı. Aradan dört gün geçtikten sonra İslam düşmanı örgütçü komşularının tahrik ve yemlemeleriyle yeniden böğürmeye başladı Nihat, namıdiğer Mişko.

Böğürtük hezeyanları duyan Müslimler beyninden vurulmuşa dönmüş bir hâlde bu yaratıktan kurtulmanın hâl çarelerini aramaya koyuldular. Mahpusluğun çaresizliği bazen öyle bir yakar ve yakalar ki ruhunu, dünyaya hiç gelmemiş olmayı ister insan. Böyle bir ruh hâliyle hücreye kapanıp bu konuda neler yapabileceklerini tartışmaya başladılar.

Yavuz, “Abiler, tağutun emir eri olan nifak ehli idarenin bir şey yapacağı yok.” dedi.

“İdarenin hiçbir şey yapmayacağı belli. Sadece bir şey yapıyormuş gibi yaparlar.”

“Bana izin verin de şu duvarı tırmanıp çatıya, oradan da Mişko’nun inine gireyim.”

“Yavuz, Mişko dediğin dabbenin bir fil kadar cüssesi var. Onun hücresine çatıdan indiğinde sana bir zarar verme ihtimalini göz ardı edemeyiz.”

“Allah’ın izniyle bana hiçbir zarar veremez. Mişkoların çoğunda cüsse var, ama yürek bizde!”

“Onda şüphe yok. Fakat bu şartlarda hücresine inmen ciddi bir risk taşır. Tek başına onu bertaraf etmeye muvaffak olamayabilirsin. Böyle bir durumda daha da hırçınlaşır. Bakanlık onun yerine bizi paket eder bu sefer.”

“E, iyi ya abi, kurtulmuş oluruz bu kefereden.”

“Hiçbir şey yapamadan yükümüzü ağırlaştırmamak gerekir. Başka bir çare düşünmeliyiz.”

Sadık, hücre arkadaşlarının fikirlerini dinledi. Hücredeki herkes çarenin ne olabileceği konusunda birbirine yakın görüşlere sahipti, ama yöntem belirlemek ve bunu uygulamak için ciddi bir planlama ve disiplin gerekiyordu. Sadık, bir süredir üzerinde düşündüğü planı Harun ve

Yavuz'la paylaşmaya ve birlikte olgunlaştırmaya karar verdi.

"Kardeşlerim, hapishanelerde nadiren karşılaşılan ve şeytanın bile yapmadığı bu çirkefliği sona erdirmenin yolu belli ve bunu üçümüz de biliyoruz."

"Haklısın abi. İslam'ın emri de aklın yolu da bir."

"Burada Allah'ı şahit tutarak sırf O'nun rızasını elde edebilmek için içerideki ve dışarıdaki Allah düşmanlarına ibret olması adına sizleri bir eylem koymaya davet ediyorum."

Yavuz tutamadı kendini: "Allahu Ekber!"

"Buyur abi, düşündüğün plan nedir?"

"Biz bu eylemi yaparken ne kınayıcının kınaması ne de tağutun cezalandırması gibi şeyleri asla hesaba katmayacağız. Eğer hasbi olursak Rabbimizin (cc), bu ameli bizden kabul buyurmasını ümit edebiliriz.

Sadık tasarladığı planı şöyle anlattı onlara:

"Kardeşlerim. Günlerdir idareye bu konuyu aktarıyoruz. Fakat bildiğiniz gibi en azından şu âna kadar hiçbir müspet geri dönüş alamadık. Şimdi... İleride bu eylemi yapmadan önce elimizden gelen ve yasal her türlü tertip ve tedbire başvurduğumuz kayıtlara geçsin diye yarın sabah bakanlığa hitaben ayrı ayrı birer dilekçe yazıp gönderelim. Her birimiz dilekçelerimizi verdikten sonra dilekçelerin bakanlığa gönderildiğini belirten protokol tarihini ve numarasını da talep edelim. Bu, rutin bir işlemdir. Aynı gün gelir bu bilgiler."

"Maşallah abi. Çok iyi düşünmüşsün."

"Bundan sonrası bize kalıyor."

"Evet abi, biz hazırız, inşallah."

"Kardeşlerim, planımızın ikinci aşamasına gelince... Biliyorsunuz, resmî tatil günlerinde vardiyada bulunan memurların sayısı sınırlı olur. Acil kodla yardım isteseler dahi takviye ekipler gelene kadar biz işimizi bitirmiş olacağız. Şimdi bunun ayrıntısına geçiyorum. Önümüzdeki çarşamba günü resmî tatil. O gün sabah sayımı sonrası gece vardiyasındaki elemanların tamamen gittiğinden emin olduktan sonra acil çağrı butonuna basacağız. Butona basılınca iki memur gelir. Gelecek olan iki memura Yavuz'un baygınlık geçirdiğini ve derhal revire kaldırılması gerektiğini söyleyeceğiz. Onları panikleterek kapıyı açmalarını sağladıktan sonra her ikisini de içeriye alacağız. Üçümüz tek bir adamın saldırması gibi onların üzerine çullanıp önceden hazırladığımız çamaşır ipleriyle ellerini bağlayacak ve ağızlarını da havluyla kapatacağız. Onları içeride bırakıp üzerlerine kapıyı kilitleyeceğiz."

"Kameralardan takip ediliyorlardır abi."

"İşte bu nedenle çok seri hareket etmemiz gerekiyor Harun."

"Kesinlikle."

"Üçüncü aşamaya ise şöyle: Anahtarları aldıktan sonra bitişik koridorda bulunan Mişko'nun hücresine yöneliyoruz. Tabii hiçbir panik emaresi olmamalı. Mişko'nun hücresine geldiğimizde Harun kapıyı seri bir şekilde açacak."

Yavuz araya girdi hemen: "Abi, ben o ânda içeriye dalarım..."

"Evet Yavuz, seninle beraber içeriye dalıp Mişko'yu etkisiz hâle getireceğiz. Onu cezalandırdıktan sonra sen hemen çatıya çıkıyorsun."

"Tamam abi."

"Mişko'nun kafasını, onu cigarayla motive edip gaz veren bitişikteki iblislerin üzerine boca ediyorsun."

"Emrin olur abi."

"Onlara, 'İşte bu; Allah'a, Kitab'ına ve Resûl'üne dil uzatan ifritler ile mişkoların eninde sonunda karşılaşacakları kaçınılmaz akıbettir!' diyecek ve tekbir üstüne tekbir getireceksin. O sırada jandarma ve diğer memurlardan takviye güçler gelmek üzere olur. Onlar gelene kadar tekbirler getirip gerideki İslam düşmanlarına ibret olacak şekilde onlara layık oldukları cezayı vermede bizleri vesile kıldığı için Rabbimize hamdedeceğiz."

"Allahu Ekber!"

Birinci Bölümün Sonu

Bahri TUNÇBİLEK

BİR GARİP DÜNYA

"Akıllı kimse nefsini hesaba çeken ve ölümden sonrası için çalışan kimsedir. Aciz kişi ise nefsinin hevasının peşine takılıp Allah'tan temennilerle kendini avutandır."

Bismillah,

Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım.

"Şüphesiz ki iman edip salih amel işleyenlere, eksilmeyen/kesintisiz bir mükâfat vardır. De ki: 'Yoksa sizler, yeryüzünü iki günde yaratan (Allah'a) kâfirlik ediyor ve O'na denkler/ortaklar mı kılıyorsunuz? Bu, âlemlerin Rabbidir.' (Yeryüzünün) üzerinde (dağlardan) sabit kazıklar çaktı, orayı bereketlendirdi ve orada rızıklarını arayanlara eşit olarak dört günde (rızıklarını) takdir etti. Sonra duman hâlinde olan semaya yöneldi. Ona ve yere: 'İsteyerek veya isteksizce gelin.' dedi. (O ikisi:) 'İsteyerek geldik.' dediler. Onları, iki gün içinde yedi gök olarak yarattı. Her bir gök (tabakasına) emrini vahyetti. Dünya semasını kandillerle süsledik ve (şeytanlara karşı) koruduk. Bu, (İzzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz ve (her şeyi bilen) El-Alîm'in takdiridir."[1]

Kendi katındaki bir gün, bizim saymakta olduklarımızdan bin sene gibi olan, çokça rızık veren, kuvvet sahibi ve hiçbir şeyin kendisini yıpratamayacağı, müminlere metanet veren Yüce Allah'a hamd,[2] âlemlere rahmet olarak gönderilen merhametli Resûl'üne salât ve selam olsun.

Allah'a (cc) şükürler olsun, Güneş Sistemi'ndeki yolculuğumuz, bize ev sahipliği yapan, üzerinde yaşadığımız ve bugüne kadar üzerinde yaşam olduğunu bildiğimiz tek gezegen olan Dünya ile devam ediyor.

Fiziksel olarak incelediğimizde Dünya'mız, Güneş'ten yaklaşık 150 milyon km ötede Güneş'in etrafında dolanan, üzerinde okyanuslar, denizler, göller, akarsular, ovalar, dağlar, buzullar bulunan çoğunlukla azot ve oksijenden müteşekkil bir atmosferle çevrili, üzerinde milyonlarca çeşit canlının -hayranlık verici bir düzen içinde- bir arada yaşadığı güzel bir gezegen...

Mana olarak baktığımızda ise, biz insanların ve cinlerin sınandığı, akıbetimizin belirlendiği, ebedî hayatımızın tarlası olan ve Rabbimizin (cc) süslü ve güzel bir şekilde[3] yarattığı bir imtihan alanı.

1. 41/Fussilet, 8-12
2. bk. 20/Hac, 47; 51/Zâriyât, 58
3. bk. 3/Âl-i İmrân, 14; 10/Yûnus, 24; 18/Kehf, 7; 57/Hadîd, 20; 67/Mulk, 2

Apollo 17 Uzay Aracından yaklaşık 29.000 km mesafeden çekilen ve "Mavi Bilye" olarak adlandırılan Dünya'mızın fotoğrafı (7 Aralık 1972) – Fotoğrafta Atlas Okyanusu, Afrika kıtası, Madagaskar Adası, Arabistan Yarımadası, Hint Okyanusu ve buzlarla kaplı Antarktika kıtası ve yoğun bulut tabakaları çok güzel bir şekilde görülebilmektedir.[4]

Bize ev sahipliği yapan gezegenimiz Dünya, bildiğimiz kadarıyla üzerinde yaşam barındıran tek yerdir. Ve ayrıca Güneş Sistemi'nde, yüzeyinde sıvı hâlde su barındıran tek gezegendir. Güneş'e uzaklık olarak gezegenler arasında üçüncü sırada yer alan Dünya'mız; büyüklük açısından ise beşinci sırada yer alır.

Dünya'mızın Güneş etrafında, Güneş'ten ortalama 150 milyon km uzaklıktaki yörüngesi, "yaşanılabilir bölge" olarak isimlendirilen alanda yer alır. Eğer Dünya'mız bu bölgenin dışında bulunan –Güneş'e daha yakın veya daha uzak- bir yörüngede yer alıyor olsaydı yaşam için gerekli optimum koşullar oluşmayacağı için canlı hayatı da meydana gelmeyecekti. Örnek olarak, Güneş'e yaklaşık 108 milyon km mesafedeki yörüngesinde uzaklık yönünden ikinci sırada bulunan Zühre (Venüs) gezegeninin yüzeyinde, yaşam için olmazsa olmaz bir molekül olan H_2O (su) bir zamanlar bulunuyor olsaydı bile, gündüzleri 480° C'ye varan yüzey sıcaklığı, suyun kaynayarak tamamen buharlaşıp atmosferden uzaya kaçmasına sebep olacaktı.

Güneş'ten yaklaşık 227 milyon km uzaklığıyla Güneş Sistemi'nde dördüncü sırada bulunan Merrih (Mars) gezegeninde ise -63° C'lik ortalama sıcaklık, suyun sadece gezegenin kutup bölgelerinde buz hâlinde bulunmasına sebep olur. Günümüzde bu iki gezegenin ve Güneş Sistemi'ndeki Dünya hariç diğer gezegenlerin yüzeyinde sıvı hâlde su bulunmadığı için herhangi bir canlı yaşamından bahsetmek de söz konusu değildir:

"O kâfirler, göklerin ve yerin bitişik olduğunu, bizim onları birbirinden ayırdığımızı ve her canlıyı sudan yarattığımızı görmediler mi? (Hâlâ) iman etmezler mi?"[5]

Bu ayetlerin indiği dönemde –yaklaşık 1400 yıl önce- canlıların sudan yaratıldığı, bedenlerinin büyük çoğunluğunun sudan oluştuğu bilinmiyordu. Genel olarak insanların ve pek çok hayvanın kan, idrar, ter, tükürük gibi vücut sıvıları olsa da herhangi bir canlının vücudunun büyük kısmının su ihtiva ettiği o dönemdeki gözlemsel verilerle bilinebilecek bir şey değildi. Günümüzde ise –Allah'a hamdolsun- biyoloji biliminin ve bu bilim dalında kullanılan mikroskop gibi teknik cihazların gelişmesi sayesinde insan da dâhil olmak üzere bütün biyolojik canlıların; hayvanların, bitkilerin, mantarların, protistlerin, bakterilerin, tek hücreli mikroorganizmaların vs. vücutlarının büyük bir bölümünün (%50-%95 arası) sudan oluştuğunu; su olmadan ya da su ihtiyaçlarını karşılayacakları gıdaları olmadan yaşamlarını idame ettiremediklerini biliyoruz. Bu yüzden Dünya dışı yaşam arayışında olan astronotlar, astronomlar ve bilim adamları inceledikleri gök cisimlerinde öncelikle sıvı hâlde su arıyorlar. Bugüne kadar Güneş Sistemi'nde incelediğimiz gök cisimlerinin yüzeyinde sıvı hâlde su bulamadık ve bu nedenle henüz herhangi bir canlı da bulabilmiş değiliz.

Kâinat ve canlılık hakkında geçmiştekilere oranla daha fazla bilgi sahibi olan günümüz insanına daha çok hitap eden bu ayette, Rabbimiz (cc) bugünün kâfirlerine (ateistlere, deistlere, agnostiklere, demokratlara, liberallere, sosyalistlere, komünistlere...) soruyor:

"Her canlıyı sudan yarattığımızı (hâlâ) görmediler mi? (Hâlâ) iman etmezler mi?"[6]

Günümüzde oksijen olmadan yaşayabilen anaerobik (oksijensiz solunum yapabilen) canlıların varlığı bilinse de bugüne kadar su olmadan ya da su ihtiyacını karşılayacağı bir besin maddesi tüketmeden yaşamını idame ettirebilen tek bir biyolojik canlı bulunamamıştır. Ve emin olun hiçbir zaman da bulunamayacaktır, çünkü bizim Rabbimiz (cc) asla yanılmaz:

"(Musa) demişti ki: 'Onların bilgisi, Rabbimin katında bir Kitap'tadır. Benim Rabbim, yanılmaz da unutmaz da.' (O Rab ki) yeryüzünü sizin için (üzerinde yaşayıp istikrar bulduğunuz) bir döşek yapan, sizin için orada yollar açan ve gökyüzünden su indirendir. O (su) sayesinde çeşitli bitkilerden çift çift çıkarmışızdır. Yiyin ve hayvanlarınızı otlatın (diye)... Şüphesiz ki bunda, akıl sahipleri için (ibret alınacak/ders çıkaracak) ayetler vardır."[7]

Ve O'nun (cc), Peygamberimize (sav) vahyettiği Kur'ân-ı Kerim'de hiçbir yanlış da tutarsız bilgi de yoktur:

"Bu Kitap; kendisinde hiçbir şüphe olmayan, takva sahiplerine yol gösteren bir Kitap'tır."[8]

4. NASA Fotoğraf Arşivi, Fotoğraf ID: AS17-148-22727

5. 21/Enbiyâ, 30
6. 21/Enbiyâ, 30
7. 20/Tâhâ, 52-54
8. 2/Bakara, 2

Ayetin ilk bölümünde Yüce Rabbimiz, göklerin (evrenin) ve yerin bir arada, bitişik olduğunu daha sonra onları (patlatarak) ayırdığını yaklaşık 1400 sene öncesinden bizlere haber veriyor. Bilim adamları tarafından 1930'larda ortaya atılan ve ilk olarak da 1960'larda ispatlanan, evrenin başlangıcının nasıl olduğunu açıklayan "Büyük Patlama/Big Bang" teorisi de aslında tam olarak aynı şeyi ifade ediyor. Ayetin bu bölümünü başka bir yazımızda tafsilatlı olarak açıklamaya çalışacağız, inşallah.

"Rabbinin kelimesi (Kur'ân), doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. O'nun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi' ve (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[9]

Doğruluk ve adalet yönünden tamamlanmış olan, içinde hiçbir yanlış bilgi, şüphe, çelişki bulunmayan Kur'ân-ı Kerim'e uyarak, takvalı bir şekilde, kendisine karşı kâfirlik etmeden, kendisine denkler/ortaklar kılmadan, hanifler olarak kulluk eden kişilere Yüce Allah hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı, akla hayale gelmeyen nimetlerin olduğu sonsuz cennetler vadediyor:

Peygamberimizin (sav) bildirdiği bir kudsi hadiste Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

" 'Ben salih kullarım için hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı, hiçbir insanın hatır ve hayaline gelemeyecek nimetler hazırladım.'

Ebû Hureyre (ra) bu hadisi rivayet ettikten sonra, 'İsterseniz şu ayeti okuyunuz.' dedi:

'Hiçbir nefis, yaptıklarının mükâfatı olarak, kendileri için hazırlanmış göz aydınlığı (nimetlerin) ne olduğunu bilemez.'[10] "[11]

Tam zıddı olarak da El-Vâhid ve El-Kahhâr olan Rabbimiz, Aziz Kitabı'ndan yüz çeviren, ayetlerine karşı kâfirlik eden, kendisine ortak/şirk koşan kâfirlere, müşriklere, zalimlere, günahkârlara ise içinde elem verici bir azabın bulunduğu cehennem olduğunu müjdeliyor:

"İnsanlardan öylesi vardır ki; bilgisizce Allah'ın yolundan saptırmak ve (O'nun ayetlerini) eğlence konusu edinmek için boş söz satın alır. İşte böylelerine alçaltıcı bir azap vardır. Ona ayetlerimiz okunduğunda işitmiyormuşçasına, âdeta kulaklarında ağırlık varmış gibi kibirle sırtını döner. Sen onu, can yakıcı bir azapla müjdele."[12]

"Şüphesiz ki Allah'ın ayetlerini inkâr eden, haksız yere peygamberleri öldüren ve insanlar arasında adaleti emredenleri öldüren kimseler var ya! Onları can yakıcı bir azapla müjdele."[13]

9. 6/En'âm, 115
10. 32/Secde, 17
11. Buhari, Bed'ul-Halk 8; Muslim, Cennet 2-5; İbni Mâce, Zühd 39
12. 31/Lokmân, 6-7
13. 3/Âl-i İmrân, 21

Yazının başında da değindiğimiz gibi bu dünya, sonunda iki çıkışın bulunduğu bir imtihan alanı ve sonsuzluğa açılan bu iki çıkıştan hangisine varacağımızı; Din (Hesap) Günü'nün sahibi olan Yüce Allah geçici olan bu dünya hayatında yaptıklarımıza göre belirleyecek. Bunun için akıbetini düşünen her insanın kendi hâline bakarak ömrünün geri kalanı için nefis muhasebesi/iç hesaplaşma yapması gerekir. Müminlerin emîri Ömer ibni'l Hattâb'ın (ra) belirttiği gibi;

" 'Siz hesaba çekilmeden önce nefsinizi hesaba çekiniz! Ve büyük arz (hesap vermek üzere Rabbinize arz olunacağınız büyük gün) için hazırlanınız! Kıyamet Günü'ndeki hesap, ancak dünyada kendi nefsini hesaba çekenler için kolay olur.'

Şeddâd ibni Evs'in (ra) bu konuyla alakalı rivayet ettiği bir hadiste Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmuştur:

'Akıllı kimse, nefsini hesaba çeken ve ölümden sonrası için çalışan kimsedir. Aciz kişi ise nefsinin hevasının peşine takılıp Allah'tan temennilerle kendini avutandır.' "[14]

Bu konuda ayrıca birçok ayet-i kerime de mevcuttur. Allahu Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Onu (nefsini) arındıran, kesinlikle kurtuluşa ermiştir. Onu (küfür ve masiyetle) örtüp gizleyen de kesinlikle zarar etmiştir."[15]

"Muhakkak ki arınan kurtuluşa ermiştir."[16]

Madem bu dünya hayatının sonunda kurtuluşa ermek, felah bulmak ve ziyana uğramamak nefsi terbiye edip onu tezkiye etmeye bağlıdır, o hâlde elbette ki akıl sahibi olduğunu iddia eden kişi nefsini yaptığı ve yapmak istediği kötülüklerden hesaba çekecek, serkeşliklerini engellemeye çalışacak, onu serbest bırakmayacak ve yularını sımsıkı tutacaktır. Bunu yapmadığı takdirde felahı ve kurtuluşu istememiş; hüsrana, azaba ve ziyana razı olmuş demektir. Bu ise akıl kârı değildir.

Safiyurrahman Mubarek Furi, yukarıda zikredilen hadis-i şerifin şerhinde şunları söylemiştir:

"Yani akıllı olup işlerini basiretle yürüten ve akıbetleri düşünen kimse; itaat edinceye ve emirlere karşı uyumlu oluncaya kadar nefsiyle mücadele ederek onunla hesaplaşan, onu zelil kılan, onu köleleştiren, ona galip gelen ve ölüm gelmeden ölümden sonrası için çalışan kimsedir. Tâ ki Rabbinden bir nur, bir aydınlık üzere olsun. Çünkü ölüm dünya işlerinin sonudur, akıllı olan, sonu görendir. İşlerinde kusur eden aciz kimse ise, nefsini heva ve isteklerine tabi kılıp onu şehvet, arzu ve isteklerinden engellemeyen, haramlarla beraber olmasından menetmeyen, Rabbinin itaatinde kusur ettiği ve şehvetlerinin

14. Tirmizi, İbni Mace, Ahmed, Hakim, Teberani, Beyhaki
15. 91/Şems, 9-10
16. 87/A'lâ, 14

peşinde koştuğu hâlde kusurlarını ve özürlerini görmeyen, bununla birlikte tevbe ve istiğfar etmeksizin Allah'ın onu affedeceğini umarak temennilerde bulunan kişidir.'

Tayyibî (rh) ise bu hadisle ilgili olarak der ki:

'Âciz o kimsedir ki nefsi ona üstünlük sağlamış ve nefsinin emrettiği işleri işlemiştir. Böylece nefsine karşı âciz duruma düşmüş, nefsini hevasına tabi kılmış, nefsi neyi istemişse ona vermiştir. Dikkat edilirse hadiste 'akıllı', 'âciz' ile karşılaştırılmıştır. Oysa 'akıllı'nın gerçek karşıtı 'sefih'tir, 'aciz'in karşıtı ise 'kadir (kudret sahibi)'dir. Ancak böyle bir karşılaştırma yapıldı ki, akıllının kudret sahibi ve âcizin de sefih ve ahmak olduğu anlaşılsın.'[17] "[18]

Bir garip dünya işte; kimi cennetine çiçek kimisi cehennemine odun topluyor...

Bizler Rabbimizden (cc), nefislerimizi kötülüklerden arındırmasını, nefislerimize takvasını ilham etmesini; Hesap Günü gelmeden önce nefislerini doğru bir şekilde hesaba çeken, emir ve yasaklarına isteyerek (gönülden) riayet eden ve imtihan yeri olan bu dünyadan alnının akıyla çıkan muttaki ve akıllı kullarından olabilmeyi dileriz. Gazabını, azabını ve cezalandırmasını celbedecek amellerden ve ahlaklardan da yine O'na (cc) sığınırız.

Dünya'mızın yörüngesel ve fiziksel özelliklerini anlatmaya çalışacağımız bir sonraki yazımızda buluşma ümidiyle, koruyucuların en hayırlısı olan Allah'a (cc) emanet olun. Selam ve dua ile...

17. Tuhfetu'l Ahvezî
18. Hadis ve şerhleriyle ilgili bu bölüm İnzar Dergisi'nde yayımlanan, "Akıllı Olan, Nefsini Hesaba Çekendir!" isimli makaleden alınmıştır.

MUHAMMEDUN RASÛLULLAH

Osman SADIKOĞLU

HEZKIRIN Û GIRÊDAYÎTÎYA RASÛLULLAH DE MÎNAKÊN HERÎ XWEŞIK

Ew kesên dibêjn "Ew tiştên ji pêxember re hatine em ê teqdîmê Qûr'anê bikin. Eger Qûr'an wan hedîsan tesdîq bikin em ê jî qebûl bikin û bibin tabiê wan. Lê eger Qûr'ana Pîroz wan hedîsan tesdîq neke wê demê em jî wan napejirînin" bi vê gotinê di îdîaya hezkirina Allah û Rasûlê wî de ketine rewşeke derewkarî.

Li gorî rîwayeta Abdullah b. Muxaffel (ra), wî zilamekî dît ku bi serê tilîyên xwe kevir davêje. Berê xwe didê û jê re wiha dibêje: "Bi serê tilîyên xwe kevir navêje. Lewre Rasûlullah (ass) kevir avêtina bi serê tilîyan qedexe/nehîy kiriye (an jî wî vê karê mekruh didît)." Wekî din wiha pê de çû: "Lewre bi wê (kevirê) ne nêçîrek tê girtin û ne jî dijminek tê kuştin. Lê belê dibe ku diranên mirovekî bişkîne an jî çavên wî derxîne." Piştî vê dîsa dît ku ew zilam kevirên biçûk davêje. Jê re got: "Rasûlullah (ass) kevir avêtina bi serê tilîyan qedexe/nehîy kiriye (an jî wî vê karê mekruh didît). Ez vê hedîsê ji te re neqil dikim û tu hêj jî bi serê tilîyên xwe keviran davêjî ha! Ez ê êdî bi te re neaxivim."[1]

Belê welew ku eqrebayê wî jî bê, welew di civaka Ereban de mensûbê qebîleya pir bi hêz be jî, welew ji ber peyva ji eqrebeyan re bê gotin şûr derbêxin jî û xwîn birejin jî ligel van rewşan li hezkirina Rasûlullah (ass) binêrin! Çawa ku ew sahabî bi dilsozîtî îtaet kiriye. Bi heman awayê ji ew ên îtaet nekirine jî buxz dikir. Di vê mijarê de di navbera xwe û kesên din de mesafe dihiştin.

Li ser vê meseleyê em ê mînakekî din bidin. Rasûlullah (ass) dema nimêj dike Cibrîl (as) tê cem wî û wiha dibêje: "Di pêlava te de necaset heye. Rasûlullah (ass) jî hêj di nimêjê de pêlava xwe derdixe û dihêne kêleka xwe. Kesên di cemaetê de ne bi tevahî pêlavên xwe derxistin û dihanîn ber xwe. Paşê Rasûlullah (ass) nimêjê diqedîne û wiha dibêje: "We ji bo çi pêlavên xwe derxist?" Gotin: "Ya Rasûlullah, me dît ku te pêlavên xwe derxist, me jî wisan kir." Yanî nabêjin, em nimêja xwe biqedînin û paşê em ê bipirsin ka Rasûlullah (ass) ji bo çi pêlavên xwe derxistîye da ku em jî piştî vê gavê wisan tevbigerin. Li ser vê gotina wan Rasûlullah (ass) wiha dibêje: "Cibrîl xeber da min û wiha got: "Di pêlavên te de pîsîtî heye. Ji ber vê yekê min jî pêlavên xwe derxist..."[2] Girêdayîtîya bi dilsozîtî ya bi Rasûlullah (ass) re ev e.

Rasûlullah (ass) rojek serî li komekî da ku wan darên xûrmeyan aşî dikirin. Rasûlullah (ass) ji wan re dibêje "Hûn vê (aşîyê) nekîn jî wê (xûrmeyên we) bigirin." Ew sal darên xûrmeyan hersim/kerik dan. (Berekî baş nedan.) Rasûlullah (ass) paşê dîsa serî li wan da û wiha got: "Xûrmeyên we di çi rewşê de ne?" wan jî gotin: "Te ji me re wiha wiha got,

1. Bûxarî, 5479
2. Ebû Dawûd, 478

me jî wisan kir û encam jî ev e...” Li ser vêya Rasûlullah (ass) ji wan re wiha got: “Hûn karûbarên dinyayê ji min çêtir dizanin.”[3]

Eshabîyan dikarîbûn di vê mijarê de tabîê wî nebin. Eshabîyan li cem xwe hizir dikirin qey ev şîreta Rasûlullah (ass) jî dibe ku wehîy be. Ji ber vê yekê îtaeta wî kirin. Digel vê rewşê jî wan negotin “Ya Rasûlullah, ev karê dinyewî û ziraî ye. Tu ne cotkar î û ev jî ne emrê Allah e. Pêwendîya vê mijarê bi hûkmên olê tune. Awayê ku em aşî dikin herî qenctir e.” Eshabîyên wî ha bi vê dilsozîtîyê îtaeta Rasûlullah (ass) dikirin.

Pirên me ayetên înfaqê dizanin. Allah (ac) wiha dibêje:

مَنْ ذَا الَّذِى يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ اَضْعَافًا كَثِيرَةً

“Ma kî ye ew ê (bextewar) ku deynekî xweşik/rind bide Allah. Wê Allah jî qat bi qat zêdeyî deynê wî şûn de bide wî...”[4]

Dema ku eshabîyan vê ayetê bihîstin înfaqa xwe zêdetir kirin û wiha gotin: “Allah (ac) ji me dixwaze em ê jî înfaq bikin ya Rasûlullah!”

Birastî ev bixwe ye bi cih anîna emrê Allah (ac) û îtaeta Rasûlullah (ass). Eger em dilsozîtî û teslîmîyeta eshabîyan bihejmêrin rûpelên me têr nakin û em nikarin biqedînin. Wekî ku me di rûpelên pêş de anîbû ser ziman Allah (ac) ji hezkirinê re jî ûsûl û qaîdeyan danîye. Kesê ku îdîaya hezkirinê dike divê di heman demê de îtaeta hezkirîyê xwe bike. Di hezkirinê de ji bo kesê mûslîm pîvana rastbêjîyê an derewkarîyê jiyana eshabîyan e. Ji bo çi? Ji ber ku Allah (ac) bi awayekî eşkere dibêje ji wan razî bûye û îmana wan qebûl kiriye. Dîsa ji wan ên ku tabiê wan bûye jî razî bûye. Allah (ac) der heqê wan de wiha ferman dike:

وَالسَّابِقُونَ الْاَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِاِحْسَانٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَاَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِى تَحْتَهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“Pêşeng ên ji muhacir û ensar û ew ên ewil û yên li ser îhsanê bûne tabiê wan (hene)! Allah ji wan razî bûye û ew jî ji Allah razî bûne. Allah ji bo wan cennetên di binî de çem diherikin amade kiriye û wê di wir de ebedî bimînin. Xelasîya herî mezin ha ev bixwe ye.”[5]

3. Mûslîm, 2344
4. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 2/Baqara, 245
5. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 9/Tewbe, 100

Di hezkirinê de ji bo kesê mûslîm pîvana rastbêjîyê an derewkarîyê jiyana eshabîyan e. Ji bo çi? Ji ber ku Allah bi awayekî eşkere dibêje ji wan razî bûye û îmana wan qebûl kiriye.

Em ê niha jî mînakên derewkaran bidin da ku em wan nas bikin. Em ê der heqê kesên ku bi zimanê xwe îdîaya hezkirina Rasûlullah (ass) dikin û kirinên wan vê gotina wan diderewîne em ê mînak bidin. Rasûlullah (ass) ji destpêkê hetanî wefata xwe da'wet û teblîxa tewhîdê dike. Ji mirovan re behsa bitenê îbadet kirina ji Allah (ac) re û dûrketina ji şirkê kiriye. Behsa pêwistîya dûrketina taxûtan kiriye. Ligel vê yekê ew mirovê pêşanîya wî îtaeta Allah û Resûlê wî ye wiha dibêje: “Rast e, tewhîd bingeha dîn e. Lê dema em behsa van tiştan dikin pirên mirovan ji me hez nakin û ev gotinên me li wan giran dihê. Ji ber vê yekê mirov ji da'weta me rû dizivirînin.”

Belê, ev mirov li gorî zena xwe ji Rasûlullah (ass) hez dike. Lê em dikarin bibêjin ku ew kes derewkar bixwe ye. Ev mirov li gorî usûl û qaîdeyên hezkirina Allah di hezkirina xwe de derewkar e. Rasûlullah (ass) di destpêka teblîxa xwe de vê heqîqetê ragihandîye însanan: “Bibêjin Laîlaheîllallah û xelas bibin!” Berîya ku wefat bike jî vê şîretê kiribû:

“Allah, lanetê li Cihûyan û Fillehan bike. Wan qebrên pêxemberên xwe ji xwe re kirin mescîd. Nebe ku hûn qebra min bikin mescîd...”[6]

Rasûlullah (ass) bi vê gotinê esasekî tewhîdê hînî însanan kiriye û rêyên ku wan digihîjîne şirkê girtiye. Ew kesê hez Rasûlullah (ass) dike divê di rêbaza daweta Nebewî de jî îtaeta wî bike.

Pîvana Hezkirina Allah (ac) **Îttîbaya Rasûlullah** (ass) **E**

Hin kes wiha dibêjin: “Dema em ji însanan re bibêjin demokrasî aqîdeyek û pergaleke xeyrî îslamî ye û deng/ray dayîna di hilbijartinên demokratik de ji bo wî kesî derîyê şirkê vedike... însan ji dawet û teblîxa me rû vedigerînin.” Kesên ku vê îdîayê didin pêş bi rastî di hezkirin û îtaeta Rasûlullah (ass) de ne dilsoz in. Hetanî em dikarin bibêjin ku derewkar bixwe ne.

Ew kesên dibêjin “Sûnneta Rasûlullah (ass) ji me re ne hûccet/delîl e. Sûnneta Pêxember me eleqedar nake. Lewre tiştê ku hûn dibêjin sûnnet; ew tişt e ku kevneşopên civaka Ereban bû. Ligel vê Qûr'ana Kerîm hêj bergehdartir e. Qûr'ana Pîroz parastî ye. Lê belê sûnneta Pêxember ne parastî ye. Em ji Pêxember hez dikin û

6. Mûslîm, 527

me îman anîye. Lê em bawer nakin ku sûnnet bi rêyên sehîh gihiştîye me.”

Ev kesên hanê di serê pêşî de dijberîya usûl û qaîdeyên hezkirinê kirine. Di eleyha nefsên xwe de şahidîya derewkarîya xwe dikin. Allah (ac) wiha ferman dike:

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونٖى يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْۜ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحٖيمٌ

“Bibêje: “Eger hûn ji Allah hez dikin, bidin pey min da ku Allah jî ji we hez bike û bila gunehên we efû bike.” Allah, (yê ku gunehan dibexşîne/efû dike û disitirîne û ji aqubeta gunehan evdên xwe diparêze) Xafûr û (li ser evdên xwe pir bi merhamet) Rahîm e.”[7]

Dema ku em vê mijarê bi ronahîya vê ayetê binirxînin em digihîjin encamekî wisan. Eger sûnneta Rasûlullah (ass) bi rêyekî zexm ranegihîştibe me em ê çawa bibin tabiê wî? Kesê ku îdîaya hezkirina Allah (ac) dide pêş di vê rewşê de wê çawa vê îdîaya xwe îsbat bike?

Ew kesên dibêjn “Ew tiştên ji pêxember re hatine em ê teqdîmê Qûr’anê bikin. Eger Qûr’an wan hedîsan tesdîq bikin em ê jî qebûl bikin û bibin tabiê wan. Lê eger Qûr’ana Pîroz wan hedîsan tesdîq neke wê demê em jî wan napejirînin” bi vê gotinê di îdîaya hezkirina Allah (ac) û Rasûlê wî de ketine rewşeke derewkar.

Allah (ac) di vê mijarê de bi teqezî raye daye Rasûlullah (ass). Em vê ji ku dizanin?

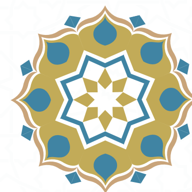
Li cihê bexçeyên xûrmeyan ku jê re Harre dihat gotin ji bo avdana darên xûrmeyan di navbera Zubeyr (ra) û zilamekî Ensarî de niqaş derket. Zilamê Ensarî jê re got: “Avê berde da ku bê ser bexçeyê min jî!” Lê belê Zûbeyr bi gotina wî nekir. Paşê vê da’wê birin cem Rasûlullah (ass). Rasûlullah (ass) ji Zûbeyr re got: “Ya Zûbeyr, tu darên xwe av bide û piştre avê ji cîranê xwe re berde.” Zilamê Ensarî hêrs bû û wiha got: “Ji bo ku ew kûrê meta te ye (te dora avdanê da wî)?” li ser vêya rengê Rasûlullah (ass) gûherî û wiha got: “Ya Zûbeyr, tu av bide. Hetanî av bigihîje qûrmê daran jî dev ji avdanê bernede!” Zûbeyr (ra) wiha got: “Wallahî ez bawer im ku ev ayet der heqê vê mijarê de nazil bûye.”[8]

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتّٰى يُحَكِّمُوكَ فٖيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فٖٓى اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلٖيمًا

Na! Sond be bi Rabbê te ku, hetanî ew di lihevnekirinên di nav xwe de te nekin hakem û paşê di hukmên ku te dayî de dilê wan bê tengezarî be û wê qerara ku te dayî bi teslîmîyetê tam nepejirînin/neqebilînin, wan îmân neanîye.

Ew ên pirsgirêkên xwe nabin cem (sunneta) Rasûlullah (ass) û dibêjin di van mijaran de qet tu rayêya wî tune an jî bi zimanê xwe herênî bidin lê di amelên xwe de helwestên cihawaz têxin holê jî di çarçoveya vê ayetê de ne. Welew hûkmê ku Pêxember daye di Quranê de derbas nebe jî ev rewş nagûhere.

Dawîya beşa (6.) şeşemîn, dê bidome înşaAllah...

7. Meala Tewhîd A Qûr’ana Mecîd, 3/Baqara, 31
8. Bûxarî, 2360

KUR'ÂN VE SÜNNETE GÖRE YÜZ ÖRTME

Kitabın Yazarı: Uğur Pekcan

Yayınevi: Menhec Yayınları

Basım Tarihi: 2019

Sayfa Sayısı: 440

Ebat: 135X210 mm

Kitap Hakkında

Hiç şüphesiz Yüce Allah tesettürü farz kılmıştır. Tercih edilen görüşe göre el ve yüz dâhil tüm vücudun vücut hatlarını belli etmeyecek şekilde örtünmesi gerekir. Tanıttığımız kitapta el ve yüzün de avret olduğuna dair Kur'ân'dan on, hadislerden yirmi beş tane delil zikredilmekte; seleften yapılan on iki nakil ve mezheplerin görüşlerine yer verilmesiyle de bu istinbatta ihtilaf olmadığı ispatlanmaktadır. Bu ispatın ardından el ve yüzü avretten saymayanların getirdiği yirmi üç şüpheye yer vererek bu şüphelere delilleriyle cevap vermesi ise kitabı bu alanda öne çıkan eserlerden kılmıştır.

Yazar, âlimlerin çoğunluğunun görüşüne isabet etmiştir. Tesettürün keyfiyeti ve farziyetini ele aldığı eserinde esas konuya girmeden önce kadının İslam'daki yerine değinmesi; kadınların ahlakına, toplumdaki rolüne, kendileri ve insanlarla ilişkilerine dair konuları işlemesi ve tüm bunları, bir araya getirilmesi güç olan onlarca hadisi tek başlık altında okuyucuya ve ilim talebelerine sunması kitabı zenginleştirmiştir.

Yazarın da dediği gibi tesettür, kadını tüzellikten sıyırıp özel kılacak bir örtü, bir evin perdesi, bir insanın sırrı, bir ambalaj, kıymetli ziynetleri saklayan kasa, kapalı bir zarf/kişiye özel mektup, zimmetli ve tapulu bir ev, kıymetli bir inci, bir zırh, bir silah ve bir kale gibidir.

Kitapta el ve yüz örtme hususunda oldukça güçlü deliller getirilmiş ve güç nispetince konuyla alakalı tüm deliller bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Bu çabayı takdir etmekle birlikte paylaşılan nakillerin belli bir kısmında kaynaklarının yer almadığını belirtmek isteriz. Mesele açıklanırken konuya delaleti kat'i (kesin) nakiller paylaşılmakta, fakat naklin sübutuna (kaynağına) pek temas edilmemektedir. Bu da her kitapta takınmamız gereken ölçüyü bir kez daha bizlere hatırlatmaktadır: Kaynağı verilmeyen bilgilere karşı

Bu üç hususun altını çizdikten sonra söyleyebiliriz ki eser, el ve yüz örtmenin farziyetini genel hatlarıyla oldukça yeterli olacak şekilde, bilinen muteber delillerin genelini içermekte ve bu nakiller kıymetli âlimlerin yorumlarıyla da iyice anlaşılır hâle gelmektedir. Alanında yazılmış, bilinen en zengin içerikli eser olması hasebiyle kendisinden çokça istifade edilebilir.

dikkatli olunmalı ve araştırılmalı, kaynağı sahih olmayan nakillere ise genel anlamda itibar edilmemelidir. Umarız, sonraki baskılarda bu husus dikkate alınır ve tüm nakillerin kaynağı verilir, dipnotlarla senkronize edilmiş bir kaynakça bölümü eklenir.

Kitapta birçok âlimin görüşünün aktarıldığına değinmiştik. Bu âlimler ve görüşlerin neredeyse hepsi çok kıymetlidir. Bununla birlikte meseleye dair delilleri çoğaltma gayesi taşıyınca yanlış kişilerin ve görüşlerin serdedilmesi kaçınılmaz olabiliyor. Elbette farklı meşreplerde bulunan âlimlerden nakillerde bulunmakta sakınca yoktur. Hak, kimden gelirse gelsin haktır. Fakat tasavvuf ehli kişileri şeyh diyerek takdim etmek okuyucuların yanlış izlenimlere kapılmasına neden olabilir. Bu tarz insanlara yönelik açıklayıcı dipnotlar, kitabın güzelliğine güzellik katacaktır.

Bu üç hususun altını çizdikten sonra söyleyebiliriz ki eser, el ve yüz örtmenin farziyetini genel hatlarıyla oldukça yeterli olacak şekilde, bilinen muteber delillerin genelini içermekte ve bu nakiller kıymetli âlimlerin yorumlarıyla da iyice anlaşılır hâle gelmektedir. Türkçe olarak alanında yazılmış, bilinen en zengin içerikli eser olması hasebiyle kendisinden çokça istifade edilebilir. Hatasız, eksiksiz, yanlışsız olan; içerisinde gereksiz tek bir kelime dahi bulunmayan tek kitap ise Allah'ın kitabı Kur'ân-ı Kerim'dir.

Halis Bayancuk Hoca'mız ile Mulk Suresi Tefsiri dersleri devam ediyor.

İstanbul, Bağcılar, Kirazlı

Her Pazar

09:00

Detaylı bilgi için +90 535 766 45 45 numaralı WhatsApp hattımız üzerinden bizimle iletişime geçebilirsiniz.

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!"
(39/ZUMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

KIBLEGÂH

ABONELİK İÇİN

tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org

+90 545 762 15 15